

T.C
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

ADALET GÜÇLÜ

SÜRYANİLİĞİN KADINLARIN GÜNDELİK HAYATLARINA
KÜLTÜREL YANSIMALARI: MARDİN MİDYAT ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇAKIR

YOZGAT-2020

T.C
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

ADALET GÜÇLÜ

SÜRYANİLİĞİN KADINLARIN GÜNDELİK HAYATLARINA
KÜLTÜREL YANSIMALARI: MARDİN MİDYAT ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇAKIR

YOZGAT-2020

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
..... BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün Sosyoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans/~~Doktora~~ Programı 80110918007 numaralı öğrencisi Adalet GÜÇLÜ'nün 'nın hazırladığı “Süryaniliğin Kadınların Gündelik Hayatlarına Kültürel Yansımaları: Mardin Midyat” başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri gereğince 23/07/2020 Perşembe günü saat 14:00'da yapılmış, tezin onayına oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Başkan : Doç.Dr.İbrahim MAZMAN

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇAKIR
(Danışman)

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Esra GEDİK

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

...../...../.....

Prof. Dr.

Müdür

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdiği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

ADALET GÜÇLÜ

07.06.2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
TABLolar LİSTESİ	x
ÖNSÖZ	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	2
1.2. ARAŞTIRMANIN KONUSU	2
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	5
1.6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	5
1.6.1. Araştırma Bölgesinin Seçimi.....	5
1.6.2. Örneklem	6
1.6.3. Veri Toplama Teknikleri	6
1.6.4. Görüşme Formunun Hazırlanması	6
1.6.5. Görüşme Formunun Uygulanması	7
1.6.6. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	7
2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. KAVRAM TANIMLARI.....	8
2.1.1. Kültür Kavramı.....	8
2.1.2. Süryani Kültürü	10
2.1.3. Süryani Dili	15
2.1.4. Süryani Tarihi	17
2.2. KURAMSAL ÇERÇEVE	22
2.2.1. Marksizm ve Gündelik Hayat Kuramı	23
2.2.2. Sembolik Etkileşimcilik ve Gündelik Hayat Kuramı	24
2.2.3. Etnografi ve Gündelik Hayat.....	26
2.2.4. Harold Garfinkel'in Etnometodolojisinde Gündelik Hayat Kuramı	28
2.2.5. Gündelik Hayatta Baş Etme Stratejileri	32
3. SÜRYANİLİĞİN KADINLARIN GÜNDELİK HAYATLARINA KÜLTÜREL YANSIMASI.....	35
3.1. Süryanilerde İnanç ve İbadet Esasları	35
3.1.1. İnanç Esasları.....	35

3.1.2. İbadet Esasları	36
3.1.3. Süryanilerde Doğum Ritüelleri.....	38
3.1.4. Süryanilerde Evlenme Ritüelleri	40
3.1.5. Süryanilerde Ölüm Ritüelleri	42
3.1.6. Süryanilerde Bayram ve Kutsal Günler.....	44
3.1.7. Süryanilerde Erkeklerle Özgü Sanatsal Faaliyetler	45
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	48
4.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	48
4.1.1. Katılımcıların Yaş Grupları.....	48
4.1.2. Katılımcıların Öğrenim Durumu	49
4.1.3. Katılımcıların Mesleki Durumu	49
4.1.4. Katılımcıların Çocuk Sayısı	50
4.2. Aile Kurumu Üzerine Sorular	50
4.2.1. Tercih Edilen Evlenme Biçimi	50
4.2.2. Evlenme Yaşı.....	53
4.2.3. Evlenme Kararı.....	54
4.2.4. Boşanmaya Bakış Açısı	55
4.2.5. Ailede Kararların Alınış Biçimi	58
4.2.6. Çocuk Sahibi Olmada Cinsiyetin Önemi	60
4.3. Din Kurumu Üzerine Sorular	63
4.3.1. Evlenme Kararında Mezhebin Önemi	63
4.3.2. Evlenme Töreninin Dini Boyutu	64
4.3.3. Kilisede Kadının Konumu	65
4.4. Eğitim Kurumu Üzerine Sorular	68
4.4.1. Eğitim Durumunun Kadının Toplumsal Konumuna Etkisi.....	68
4.5. Siyaset Kurumu Üzerine Sorular	70
4.5.1. Kadınların Siyasi Perspektif Oluşturma Süreci	70
4.6. Ekonomi Kurumu Üzerine Sorular	72
4.6.1. Kadının Ekonomik Olarak Eşine Bağımlılığı.....	72
5. SONUÇ	75
EKLER	89
BENZERLİK VE İNTİHAL RAPORU.....	93
ÖZGEÇMİŞ	93

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Süryaniliğin Kadınların Gündelik Hayatlarına Kültürel Yansımaları: Mardin Midyat
Örneği

Adalet GÜÇLÜ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇAKIR

2020 – Sayfa: 94

Jüri: Doç. Dr. İbrahim MAZMAN

Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇAKIR

Dr. Öğr. Üyesi Esra GEDİK

Bu çalışmanın örneklemini Mardin Midyat'ta yaşamlarını sürdüren Süryani kadınları oluşturmaktadır. Çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın metodolojisinde yer alan araştırmanın konusu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve yöntemi ele alınmıştır.

İkinci bölümü kavramsal ve kuramsal çerçeve oluşturmaktadır. Kültür tanımından yola çıkılarak Süryani kültürüne değinilmekte Süryanilerin etnik kökeninden, kullandıkları dillerinden, tarihçelerinin üzerinde durulmaktadır. Kuramsal çerçeve ekseninde ise, sosyoloji temeline dayalı marxizmin, sembolik etkileşimciliğin, etnografik yaklaşımın ve asıl temel kısım olan Garfinkel'in etnometodolojinin gündelik hayata bakış açısına yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde, Süryaniliğin kadınların gündelik hayatlarına kültürel yansımalarının ele alındığı Süryaniliğin ibadet ve inanç esaslarına, doğum, evlilik, ölüm ritüellerine, bayram ve kutsal günlerine ve sadece erkeklere özgü sanatsal faaliyetlere yer verilmiştir.

Dördüncü bölümü araştırmanın bulguları ve tartışma ekseninde katılımcı kadınlarla yapılan görüşmelerden yola çıkılarak oluşturulan 'Tercih Edilen Evlenme Biçimi', 'Evlenme Yaşı', 'Evlenme Kararı', 'Boşanmaya Bakış Açısı', 'Ailede Kararların Alınış Biçimi', 'Çocuk Sahibi Olmada Cinsiyetin Önemi', 'Evlenme Kararında Mezhebin Önemi', 'Evlenme Töreninin Dini Boyutu', 'Kilisede Kadının Konumu', 'Eğitim Durumunun Kadının Toplumsal Konumuna Etkisi', 'Kadınların Siyasi Perspektif Oluşturma Süreci', 'Kadının Ekonomik Olarak Eşine Bağımlılığı' soruları çerçevesinde değerlendirmelere yer verilmiştir. Beşinci ve son bölümü ise çalışmanın tüm değerlendirilmesinin yapıldığı sonuç kısmı oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Süryani Kültürü, Gündelik Hayat, Süryaniliğin Kadınlarnn Gündelik Hayatlarına Yansıması.

ABSTRACT

MASTER THESIS

Cultural Reflection of Syriacism to the Daily Life of Women: The Case of Mardin
Midyat

Adalet GÜÇLÜ

Consultant: Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇAKIR

2020 – Page: 94

Jury: Assoc.Prof.Dr. İbrahim MAZMAN

Assist.Prof. Dr.Hülya ÇAKIR

Assist.Prof. Dr.Esra GEDİK

The sample of this study consists of Syriac women living in Mardin Midyat. Our study consists of five chapters. In the first part, the subject, purpose, importance, limitations and method of the research in the research methodology are discussed.

In the second part, it constitutes a conceptual and theoretical framework. Based on the definition of culture, the Assyrian culture is touched upon. The ethnic origin, the languages they use, and their historians are emphasized. On the theoretical framework axis, the perspective of marxism based on sociology, symbolic interactionism and the main core part of Garfinkel's ethnomethodology is included.

In the third section, the principles of worship and beliefs of Syriacism, birth, marriage, death rituals, holidays and holy days, and artistic activities specific to men, in which the cultural reflection of Syriacism on women's daily lives are discussed.

The fourth part is based on the findings of the research and the discussions with the participating women, 'Preferred Form of Marriage', 'Age of Marriage', 'Marriage Decision', 'Perspective of Divorce', 'The Way of Taking Land in the Family', 'The Importance of Gender in Having Children ' Within the framework of the questions of the importance of the sect in the marriage decision, the religious dimension of the marriage ceremony, the position of the woman in the church, the effect of the educational situation on the social position of the woman, the process of forming a political perspective of women and the economic dependency of the woman. The fifth and last part of the study is the conclusion part where the whole evaluation of the study is made.

Keywords: Culture, Syriac Culture, Everyday Life, Reflection of Syriacism to Everyday Life of Women.

TABLÖLER LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 4.1: Görüşme Gerçekleştirilen Katılımcıların Yaşı ve Sayısı.....	48
Tablo 4. 2: Görüşme Gerçekleştirilen Katılımcıların Öğrenim Durumu.....	49
Tablo 4. 3: Görüşme Gerçekleştirilen Katılımcıların Mesleki Durumu.....	49
Tablo 4. 4: Görüşme Gerçekleştirilen Katılımcıların Çocuk Sayısı.....	50
Tablo 4. 5: Görüşme Gerçekleştirilen Katılımcıların Evlenme Yaşı.....	53

ÖNSÖZ

Kültür, toplumların ayakta kalmasını ve varlıklarını sürdürebilmeleri için kendi inşa ettikleri birikimlerdir. Her toplumda kültür çerçevesi etrafında şekillenen ve gelecek nesillere aktarılan birtakım gelenekler söz konusudur. Bu aktarım sürecini hemen her toplumda kadınlar üstlenmektedir. Süryani kültüründe de durum farksız olmamakta ve Süryani kadını bu aktarıcılığın başında yer almaktadır. Süryani kadını gündelik hayatı içerisindeki rutin eylemlerini kültürü doğrultusunda şekillendirmekte ve geleceğe aktarımını sağlamaktadır. Bu kültür çerçevesinde Süryani kadınının toplumdaki konumu şekillenmekte ve din ekseninde yön bulmaktadır. Süryani1 kültürünün aktarımında kadının nasıl bir konumda olduğu ve bu konumunda kültürel aktarım için ne gibi yöntemlere başvurduğu ve hangi rolleri üstlenerek bunları gerçekleştirdiğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Tez konumun belirlenmesinde ve tamamlanması sürecinde desteğini, bilgi ve tecrübesini benden esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇAKIR'a, tez çalışmamda Süryani kadınlarına ulaşmam da yardımlarını esirgemeyen Midyat Süryani Kültür Derneği Başkanı Sayın Ayhan Gürkan'a, Mardin'de desteklerini esirgemeyen tüm Süryani halkına en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamda desteklerini benden esirgemeyen sevgili aileme, dostlarıma ve araştırmanın tamamlanması sürecinde katkı sağlayan tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Adalet GÜÇLÜ

07.06.2020

1. GİRİŞ

Tarihte birçok medeniyete beşiklik yapan Mezopotamya, Süryani kültürünü de içinde barındırmaktadır. Hristiyanlığı ilk kabul eden ve dini kimlikleriyle varlıklarını sürdüren Süryaniler, bu etnik yapılanmanın içerisinde yerini almıştır. Süryaniler varlıklarını dini temel üzerine konumlandırmakta ve gündelik hayattaki ritüellerini bu doğrultuda gerçekleştirmektedirler. Her toplumun içinde şekil aldığı ve geleneksel ritüellere dönüştürdüğü bir kültür söz konusudur. Bu toplumlar varlıklarını kendi inşa ettikleri kültür çerçevesinde sürdürmekte ve gündelik hayattaki ritüellerine bu yönde şekil vermektedirler. Bu ritüeller zamanla gelenekselleştirilmekte ve gelecek nesillere aktarımı sağlanmaktadır. Hemen her toplumda bu kültür aktarımının taşıyıcılığını ise kadınlar üstlenmektedir. Her toplumda olduğu gibi Süryanilerde bir kültür etrafında toplanmakta ve bunu gelecek nesillere aktarmaktadırlar. Süryani kültüründe sürdürülen kültürel aktivitelerin taşıyıcılığını hemen her toplumda olduğu gibi Süryani kadınları yürütmektedir. Ancak ataerkil bakış açısı içerisinde kadınların bu taşıyıcılığı kabul görmemekte ve erkeklerin otoriter erkeklik anlayışları ön plana çıkmaktadır.

Çalışmamızda Süryani kültürünün gündelik hayatlarına nasıl yansıdığını Süryani kadınları ekseninde ve Süryani kadınının bu kültürün aktarımında ve gündelik hayata yansıtılmasında nasıl bir konumda olduğu ve bunun için hangi yöntemlere başvurduğu, kendisine bu süreçte hangi rolleri biçtiğini ve neleri omuzlayarak bunları gerçekleştirdiğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Çalışma doğrultusunda ortaya konan sonuçların değerlendirilmesi için gerekli olan araştırmaların eksikliği söz konusudur. Bu eksikliğin giderilebilmesi için konuya farklı açılardan yaklaşan, farklı sonuçlar ortaya koyan ve değerlendirmenin zenginleştirilmesi için farklı bilimsel çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; Süryani kadınının mensup olduğu din etrafında kültürünün nasıl şekil aldığı, bu kültür etrafında gündelik hayatına nasıl yön verdiği, kültürün gündelik hayatına ne kadar etkisinin olduğunu ve bunu gelecek nesillere nasıl aktardığını anlayabilmemiz açısından önem taşımaktadır.

Bu tez çalışmasındaki asıl amaç; var olan bilimsel araştırmalar ve yapılan görüşmeler ışığında, kültürüne sıkı sıkıya bağlı olan ve bunu hayatlarının her noktasında

yaşayan ve Hristiyanlığı ilk kabul eden topluluk olan Süryaniler, bu kültürü yaşatan ve aktaran, gündelik hayatının her noktasında kültürünü yaşayan Süryani kadınlarının ele alınması ve değerlendirilmesi açısından önem teşkil etmektedir.

Süryaniler adına yapılan çalışmaların çoğunu Süryanilerin kökenleri ve tarihleri, dinleri ve din adamları, Türkiye’de bulunan Süryanilerin kültürleri ve durumlarını anlatan çalışmalar oluşturmaktadır. Yapılan araştırmaların çoğunun Süryanilerin dinsel özelliklerini ve kimliklerini ön plana çıkaran çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu dini özelliklerinin yanında kültürlerini ne derece benimsediklerini ve bunların Süryani kadınlarına ne kadar yansımış olduğunun, gündelik faaliyetlerine ne kadar yansındıklarının ele alınması açısından önem arz etmektedir.

1.1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Süryaniliğin kadınların gündelik hayatlarına kültürel yansımaları araştırması, amaç bakımından betimleyici bir saha araştırmasıdır.

1.2. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Süryaniliğin kadınların gündelik hayatlarına kültürel yansımaları araştırmasında, katılımcıların aile yapısı, Süryani kültürüne olan yakınlıkları, çocuklarını yetiştirme şekilleri, kültürün gündelik hayata yansımaları, çocuklarının kültürlerine yakınlıkları, Süryani kültüründe kadının konumu ve kültürün devamlılığındaki rolü üzerinde durulmaktadır.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı Süryani kültürünün aktarımında kadının nasıl bir konumda olduğu ve bu konumunda kültürel aktarım için ne gibi yöntemlere başvurduğu, aile içerisindeki yapılanmaların kültürün devamlılığında ne kadar etkili olduğu ve kültürün

yaşatılmasında nelerin gerektiğini incelemektir. Bu konulara ışık tutmak amacıyla aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

- Eşinizle nasıl tanıştınız? Kaç yıl nişanlı kaldınız?
- Kaç yaşında evlendiniz? Erken evlilik gerçekleştiriliyor mu?
- Evlenme kararını kendiniz mi verdiniz?
- Ailenizde kararlar nasıl alınmaktadır?
- Çocuğunuz var mı? (Varsa) Sizce erkek çocuklar ile kız çocuklarının toplumsallaştırma sürecinde cinsiyet eşitsizliği yaşanmakta mıdır?
- Boşanmaya nasıl bakıyorsunuz?
- Ailenizin gündelik hayatına Süryani kültürünün yansımaları nelerdir?
- Evlilik birlikteliğinin kurulmasında çiftlerin inanışları etkili midir?
- Evlenme töreninin dini olması gerekli midir?
- Süryani bir kadın olarak kilisede etkinliğiniz nasıldır? Bu konuda erkeklerle eşit haklara sahip misiniz?
- Gündelik hayatta inancınızı yaşarken ve uygularken erkekler ile eşit haklara sahip misiniz?
- Süryani bir kadın olarak eğitim-öğretim faaliyetlerinden faydalandınız mı ya da faydalaniyor musunuz?
- Kız çocukları erkek çocuklarıyla aynı eğitim-öğretim olanaklarına sahip midir?
- Çocuklarınız eğitimden ne dereceye kadar (ilkokul- lise- üniversite) yararlanmaktadır?
- Kız çocuğunuz üniversite okumak için başka bir şehre gitmek isterse gönderir misiniz?
- Seçimlere seçmen olarak katılıyor musunuz?
- Siyasi düşüncenizin şekillenmesinde eşinizin etkisi var mıdır?
- Geçmiş dönemlere göre kadınların siyasete katılımında artış gözlemliyor musunuz?
- Sizce kadınların siyasetteki yerinin ve siyasi katılımının arttırılması için neler yapılmalıdır?
- Mesleğiniz nedir? Hangi mesleği yapmak isterdiniz?
- Süryani kadınları çalışma hayatında aktif yer alabiliyor mu?

- Mali konularda (ev içi, bireysel ihtiyaç vb.) kararlar nasıl alınmaktadır?
- Bir kadın olarak evde emek vererek ürettiklerinizle maddi kaynak elde etmeyi düşündünüz mü? Eşinizin bu konuda size desteği olur mu?

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Her toplumun inşa ettiği kültürüyle varlığını sürdürme durumu söz konusudur. Kültür bir toplumun tarihsel sürecinde elde ettiği her türlü birikimden oluşmaktadır, toplumlar bu birikimleri koruyup gelecek nesillere aktarmak istemektedir. Bu aktarım sürecinde de çeşitli aracı mekanizmalar kullanılmaktadır. Özellikle kurum, kuruluş veya insanlar aracılığıyla aktarılması durumunda da aktif olarak kullanılma parametresi devreye girmektedir. Özellikle kültürün insanlar aracılığıyla aktarılmasında cinsiyet olarak kadınların toplum tarafından kültürel atıfları içeren toplumsal cinsiyet rolleri aracılığıyla başat aktör olması durumunun yaşandığı görülmektedir. Kültür kavramı ile toplumsal cinsiyet arasında doğrudan bir ilişki vardır. İnsanlık tarihi boyunca her toplumun toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin oluşturduğu bir değer, norm ve anlamlar bütünü vardır. Bütün toplumların buna ilişkin olarak her bireyin toplumsal cinsiyet rollerinden beklenen rol davranışları bulunmaktadır. Her toplum alışkanlıklarını veya geleneklerini devam ettirmekten yanadır. Her toplum içerisindeki toplumsal cinsiyet rolleri de bu alışkanlıklar veya gelenekler neticesinde öğrenme ve öğretme şeklinde kazandırılır (Şahin, 2019: 234).

Araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesinin oluşturulmasında literatür taraması, saha araştırmasının metodolojisinde nitel araştırma yöntemi ve araştırma bulgularının analizi olmak üzere üç aşamada şekillendirilmiştir. Literatür taraması sonucunda, Süryani kültürü, hakkında çeşitli akademik araştırmalara, makalelere ve kitaplara başvurulmuş ve bu kaynaklara yer verilmiştir. Süryani kültürü, Türk toplumu içerisinde varlığını devam ettiren etkin bir kültür olma niteliğini taşımaktadır. Bu sebeple, bu alanda yapılacak olan akademik araştırmaların arttırılması hem Süryani toplumu için hem de Türkiye içerisinde varlık sürdüren etnik kültürlerin tanınması için büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmayla birlikte Süryani kültürünün farkındalık

kazanmasına olanak sağlanacağı ve bundan sonraki çalışmalar için yol gösterici bir nitelik taşıyacağı düşünülmektedir.

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın zaman ve maliyet kısıtlarından dolayı belli bir örneklem sınırı vardır. Mardin'in Midyat ilçesinde yaşayan 20 Süryani kadınla sınırlıdır. Bu nedenle araştırmadan çıkan sonuç genellenemez. Elde edilen bulguların toplumun tümüne genellenebilmesi için yapılacak yeni araştırmaların ülke genelinde, farklı bölgeler ve yerleşim yerlerini dikkate alması gerekmektedir.

1.6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırma bölgesinin seçimi, örneklem seçimi, veri toplama yöntem ve araçları ile verilerin değerlendirilmesi konularına yer verilmiştir.

1.6.1. Araştırma Bölgesinin Seçimi

Süryaniliğin sosyolojik yapısının analizi için tarihsel kökeninin, kültürünün, inançlarının bilinmesi gerekmektedir. Süryaniler yüzyıllar boyunca oldukça kaotik bir coğrafyada yaşamışlardır. Bu nedenle, dini, politik ve ideolojik açıdan pek çok farklı paradigmanın etkisi altında kalmışlardır. Hristiyanlığın ilk temsilcisi olan bu halk yüzyıllarca çeşitli medeniyetlerle sorunsuz bir şekilde beraber yaşamıştır (Ürek, 2013: 96). Toplumların kültür ve medeniyetlerine katkıları yanında kendi kültürel öğelerini muhafaza ederek kendi kültürel dinamiklerini de canlı tutmakta, yaşatmaktadırlar. Süryani kültürünün Türk toplumunun hâkim kültürünün inşasında rol üstlenmesinin yanı sıra zengin bir alt kültür olması bakımından da ele alınıp değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmada Süryaniliğin kültürel motiflerinin kadınların gündelik hayatlarına nasıl yansıdığının doğrudan gözlemlenebilmesi için Mardin'in Midyat ilçesi araştırma bölgesi olarak seçilmiştir.

1.6.2. Örneklem

Evren araştırma yapılması düşünülen herhangi bir olgu ya da kişileri ifade eder. Evrenden incelenmek üzere seçilen olgu ve kişilere örneklem denilmektedir. Buradan hareketle çalışmanın evrenini Süryani kültürü oluştururken, örneklemine cinsiyet özelinde daraltılmış yapısal fonksiyonel yaklaşımın da temel savı olan kültürün yaşatılması ve yeni kuşaklara aktarılmasında kadının aktif özne olması gerçeğinden hareketle araştırma kapsamındaki Midyat'taki 20 Süryani kadın oluşturmaktadır.

1.6.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği kullanılmak suretiyle bilgi toplanılmış, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ile kadınların yaşadıkları durumu nasıl algıladıkları ve anlamlandırdıklarını kendi ifadeleri ile anlayabilmek amaçlanmıştır. Araştırmada bir ağdaki örnek olayla başlanıp, daha sonra o örnek olaydan aldığı bağlantılı ilişkilerle ilgili bilgilere dayanarak başka örnek olaylar belirlediği ve süreci tekrarladığı bir örnekleme türü olan kartopu örnekleme ile kadınlara ulaşılmıştır. Kartopu örneklemede önemli olan her bir kişinin ya da birimin bir diğeriyle doğrudan ya da dolaylı bir bağlantıyla bağlı olmasıdır. Bu, her bir kişinin ağdaki diğer kişileri doğrudan tanıdığı anlamına gelmez (Neuman 2008: 316). Araştırmada da Süryani kadınlarla görüşülmüş ve kendileri aracılığıyla diğer kadınlara ulaşılmıştır.

1.6.4. Görüşme Formunun Hazırlanması

Araştırma verilerinin toplanmasında Etik Kurul onayı alınan araştırma soruları Ek I'de yer almaktadır. Görüşme soruları, görüşmelerden önce yapılan literatür çalışması sonucunda elde edilen bilgiler ve daha önce yapılmış bazı araştırmalardan yararlanılarak düzenlenmiştir. Soruların anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir.

1.6.5. Görüşme Formunun Uygulanması

Görüşme formu araştırmaya dâhil edilen kadınlara bireysel olarak uygulanmıştır. Bu çalışmada da bazı durumlarda daha derinlemesine bilgi almak için ek sorular da kullanılmıştır. Görüşmelerin süresi ve kalitesi görüşme koşulları, yanıt veren kişinin istekliliğine ve iletişim becerisine, görüşmenin yapıldığı yere vb. bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. Görüşmelerin süresi 1-3 saat arasında değişmektedir.

1.6.6. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Görüşmeyi yönlendirici sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanan veriler yazılı metin haline getirilmiştir. Bu metinler ana başlıklar kapsamında değerlendirilerek araştırma bulgularında ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. KAVRAM TANIMLARI

2.1.1. Kültür Kavramı

Kültür kavramı, tanımlanması açısından geniş bir çerçeveyi yansıtmaktadır. Kavramın gündelik hayatımızda alışkanlık halinde kullanıldığı görülmekle birlikte tanımlanmasının oldukça zor olduğu kabul edilmektedir.

Kültür kavramı, Latince korumak, yetiştirmek, ikamet etmek anlamına gelen “colere” kökünden türemiş ve 16. Yüzyıldan 19. Yüzyılın başlarına kadar geçen süreçte, hayvanların ve ekinlerin bakımlarından, insanların yaşamsal gelişim aşamalarını da içine alan bir anlamı ifade etmektedir (Sarı, 2009: 227). Bu açıdan kültür kavramı, insanın zihinsel sürecinin ve kişiye ait görgünün geliştirilmesinde uygulanmıştır. Bu nedenle hala insanlar birilerinin “kültürlü” olduğundan ya da kaba iseler “kültürsüz” olduklarından söz ederler. Çünkü bahsedilen dönem içerisinde kültür “uygarlık” terimine eş anlamlı olarak kullanılmakta ve kavram toplumun gelişiminin bir bütünlük içerisinde anlatılmasını göstermektedir (Smith, 2007: 13). Anlamlandırılma yönünden zaman içinde değişikliklere uğradığı görülmektedir.

“Kültür”, insan yaşamında içgüdüye dayalı olmamakla birlikte, insanın doğumundan sonraki yaşamında kazanmış olduğu alışkanlıklardır. İnsanı diğer canlılardan ayıran onun düşünebilme ve konuşabilme yeteneğine sahip olmasından kaynaklanır. İnsan bu yetenekleri çerçevesinde hem doğal yaşamda hem de kişinin kendi doğurduğu içinde insanların olduğu bir çevrede yaşamaktadır insan bu yaşadığı ortam içerisinde doğal çevreyi kendi egemenliği altına almakta ve bu yaşamda kendi için belli değişiklikler yapmaktadır. Kültürden bahsedildiğinde akıllara ilk olarak gelenekler gelmektedir. Bunun sebebi toplumdaki sürekliliği gelenek ve görenekler sağlamakta, toplumsal olmasından ve insanlar tarafından yaratılmasından ve paylaşılmasından kaynaklanmaktadır (Güvenç, 1991: 101-102).

Kültür, toplumsal bir grubun yaşamdaki bütün pratiklerini, yaşam biçimlerini kapsamaktadır. Kültürün merkezi, birbirleri ile iletişim halinde yaşamlarını sürdüren insanların yaşantılarını anlamlı kılmaya çalışmaları oluşturmaktadır. Kültür, toplumda insanların yaşam biçimlerine göndermede bulunmaktadır: Kültür, insanların yaşamlarında yer alan noktalardan nasıl giyindiklerine, evlilik geleneklerine, aile içerisindeki yaşantılara, çalışma örüntülerine, dinsel ritüellerine ve boş zaman içerisinde gerçekleştirdikleri etkinlikleri içine almaktadır (Akçiçek, 2013: 9).

Manevi hayatın genel görünümündeki, dini hassasiyetin doğasındaki değişimler, zihinsel istikamet değişimleri, duygusal iklimdeki değişimler veya zihnin manevi değişimleri aynı zamanda, daha temelde toplumsal süreçler, kolektif yaşamın niteliğindeki dönüşümlerdir. Ne düşünce ne de duygu, en azından insanlar arasında, özelliğın müstakıl, bağımsız akışından ibarettir; ancak her ikisi de toplumsal olarak ulaşılabilir “anlam sistemleri” nin, dil, görenek, sanat ve teknolojiye cisimleşen kültürel yapıların yani sembollerin bireylerce kullanılmalarına kaçınılmaz olarak bağlıdır (Geertz, 2012: 31).

Kültür, insanların tarihsel geçmişlerinin yanı sıra gelişme özelliklerinin, üretim biçimlerinin ve toplumsal ilişkilerinin de ele alındığı bir kavramdır. Bu ifadeden hareketle denilebilir ki kültür, insanların toplumdaki yaşam biçimlerini oluşturmaktadır. Toplumların yaşam tarzlarının birbirlerinden farklı olmasından dolayı kültürleri de farklılık göstermektedir. Bunun sebebi, kültürü oluşturan insanların farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bunların yanı sıra kültür, doğuştan edinilen bir kavram değildir. İnsanların birbirleri ile arasında gerçekleştirdikleri etkileşim sürecinden oluşan ve öğrenilen davranışlardan oluşan ve öğrenilen davranışlardan oluşan bir bütündür. Kültür, aynı toplumda yaşayan insanların aralarında paylaşmış oldukları, geliştirilebilen ve nesilden nesile aktarılan, insanların bakış açılarını belirleyen belirli tutum, davranış ve inançlardır (Arslantaş, 2019: 5-6).

Kültür, insanlar açısından doğal bir yönelim olarak dünyayı kendilerince anlamlandırma çabalarıdır. Bundan dolayı kültür insanlar için bir bilgi sürecini ifade etmektedir. Bu edinilen bilginin toplumdaki diğer insanlar ile paylaşımı kültürü anlamlı kılmaktadır. Kültür kavramı bir kalıba sığdırılmamakla birlikte insanın varlığı ile hareket eden doğal bir süreci önümüze sürmektedir.

2.1.2. Süryani Kültürü

Tarihte birçok ilkin gerçekleştiği (ilk yazı, ilk yazılı kanunlar, dinin kurumsallaşması gibi tarihte insanlığın gidişatına yön veren) Mezopotamya, birçok milletin tarih sahnesine çıkışına ve yok oluşuna da (Sümerler, Elamlar, Asurlular, Babiller, Akadlar, Medler vs.) kaynaklık etmiştir. Tarih sahnesinde yerini alan bir diğer halkta Aramiler olarak kabul edilen Süryanilerdir. Medeniyetlerin kökleştiği ve kaynaştıkları yer olarak görülen Mezopotamya’da yaşayan halklar hem coğrafi olarak yakın olmalarından dolayı hem de tarihi olarak yaşadıkları geçmişten dolayı birbirleri ile iç içe geçmiş durumdadırlar. Bu halklardan biri olan Süryanilerin tarihsel kökenlerini eski medeniyetlerden kesin çizgilerle ayırmak oldukça güçtür. Yapılan bilimsel araştırmaların artması, yeni arkeolojik buluntular vs. Süryaniler hakkındaki görüş ayrılıklarını daha da arttırmaktadır (Er, 2018: 19-20). İç içe geçmiş tarihi yaşanmışlıklar ve aidiyet Süryanileri farklı bir noktada ele almamızı güçleştirmektedir.

Her toplumda olduğu gibi kültürel farklılıkların yaşandığı ve bu farklılıklar temelinde oluşturulmuş toplumlar içerisinde Süryanilerde yer almaktadır. Süryaniler, kendi içerisinde ortak duyguları paylaşan ve bu duygular etrafında ortak bir kültür çerçevesinde toplanan ve bu kültür bilincini taşıyan bir milleti temsil etmektedir. Bu yaşam modeli ise Süryanilerde dini temel üzerine şekil alarak oluşmaktadır.

İnsanın ya da bir insan grubunun inancının nihai kaynakları ne olursa olsun, tartışmasız olan nokta, onun bu dünyada simgesel biçimler ve toplumsal düzenlemelerce sürdürüldüğüdür. Verili bir dinin ne olduğu, onun özgül içeriği inananlarının gerçekliği tanımlamakta kullandıkları imgeler ve metaforlarda tecessüm eder (Geertz, 2012: 16-17). Süryani kültüründe bu ortak eylemler ortak dini imgeler ile gerçekleşmekte ve ortak duyguları paylaşarak kültürlerini inşa etmektedirler.

Günümüzde “Süryani” olarak isimlendirilen millet; Türkiye, Irak, İran, Suriye, Lübnan, Hindistan gibi yerlere yerleşmiş, kökenini ise M.Ö 3500 yıl öncesine dayanan bir milleti ifade etmektedir. Süryanilerin Mezopotamya’ya vermiş oldukları isim olan Beth-Nahrin bu yerlere yerleşmişlerin 5500 yıllık geçmişlerini yansıtmaktadır (Keske, 2010: 7). Ancak isimlendirmenin öneminden ziyade tarihsel olarak gelişimi ve kültürel yansımalarına öncelik verilmektedir.

Süryanilerin Hristiyanlığı kabul etmeleri ile birlikte siyasi alandaki varlıklarını büyük ölçüde kaybederek, bu dinin sadık savunucuları olarak tarih sahnesinde yer almaya başlamışlardır. Süryanilerin kökenine değinildiğinde onların etnik kökenlerinden ziyade Süryanilerin geleneklerine uygun bir biçimde dini hizmetlerini yapan ve bunu yaparken de geleneklerine bağlı hareket eden kiliseler ve o kiliselerin mensuplarından bahsedilmektedir (Özcoşar, 2008: 27). Zaman içerisindeki bu dini yapılanma Süryanilerin toplumdaki yansımaları şekillendirmiştir.

Süryanilerin sosyal hayatlarından ve siyasi yapılarından çok kilise tarihleri ön planda tutulmuştur. Ancak zamanla kiliselerinde arasında ortaya çıkan siyasi ve farklı nedenlerden dolayı bir takım bölünmeler meydana gelmiştir. Bu durum Süryani toplumunu da etkisi altına almış ve birlik olmalarına engel olmuştur. Ancak bunun yanı sıra Süryaniler kendilerini kültürel olarak geliştirmeye devam etmişlerdir.

2.1.2.1. Etimolojik Olarak Süryanilik

Geçmişten günümüze kadar Süryani tarihinin çok eskilere dayanmasından ve bununla ilgili belgelerin az olmasından kaynaklı olarak Süryani adının ve kökeninin tanımlanması açısından birçok yazar çeşitli görüşler ileri sürmüştür. Süryani adının dayandığı köken üzerine yapılan araştırmalar birbirinin aynısı yönündedir. Bunun asıl nedeni ise, Süryani dillerini bilmemek ve orijinal kaynaklara ulaşamamaktan kaynaklanmaktadır. Ancak Süryani adının kökeni kesin bilinmese dahi bununla ilgili ortaya atılan birçok kuram vardır. Süryani adının tanımlanmasında ortaya atılan varsayımlar bulundukları coğrafi bölgelere, tarihi olay ya da tarihteki önemli kişilere ve dilin telaffuzu açısından farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Bu tanımlamaları ele almak gerekirse;

Süryaniler, genel olarak ifade edildiğinde Mezopotamya’da yaşamlarını sürdüren ve aralarında Aramice dilini konuşan, Hristiyan dinine mensup bir halk olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımın temel dayanağı, Süryaniliğin kimliğinin dinsel bir temele dayanmasından kaynaklanmaktadır.

Süryani ismini etimolojik anlamda incelemek gerekirse şunları söylemek mümkündür; Patrik Yakup III. (1957–1980) Süryani isminin Pers Kralı Keyhüsrev’in

(M.Ö. 559–529), (Kyrus Süryanicede Syrus ve Sirus) isminden kaynaklandığını belirtir. Süryani adı tanımlanırken, sınırları bugün Lübnan’ın güneyinde bulunan Sur kentine dayandırılmaktadır. Çünkü Hz. İsa’nın havarileri bu belirtilen Sur kentinde ve yakınlarında bulundukları için oradaki halk bunlara “Suriin” diye sesleniyordu. Hz. İsa’dan sonra tüm havariler artık yeni inancı yaymaya başladıklarında orada yaşayan ve inanan halkta onlara Surin (Süryani) olarak çağrılıyorlardı.(Bülbül, 2005: 29).

Süryani adını tanımlarken ortaya atılan bir başka görüş ise, Süryani adının “Suriyeliler” anlamına geldiğini, Suriye sözcüğünün Lübnan’ın Sur kentinden türediğini ve burada yaşayan halka da Süryani lakabının verildiğidir. Bu görüşü destekleyen bir başka ifade ise, “Suriye” adını o bölgeyi ele geçiren “Suros”tan kaynaklanmaktadır. Süryani adı da bu sözcükten türemiştir (Ayağ, 2014: 12).

Süryani adının tanımının yapıldığı Keldanice- Arapça sözlükte ise şu noktalara değinilmektedir: Aslında Süryanilere eskiden bu isim verilmiyordu. Doğuda da olsa batıda da olsa bunlara Aramiler deniliyordu. Yapılan birçok araştırmaya göre, Süryani kelimesi Asurcadan türemiş ve Yunancanın etkisiyle de bazı değişikliklere uğradığı düşünülmektedir. Zamanla memleketlerinde Hristiyanlığın yayılmasıyla ve halkın bu dinlerine sımsıkı sarılmalarından dolayı artık eski inançları olan putperestlikten ve beraberinde eski isimlerini de kullanmayı terk etmişlerdir. Bundan dolayı artık bu halk kendilerini putperest Aramilerden ayırabilmek için kendilerini Süryaniler olarak isimlendirmişlerdir (Albayrak, 1997: 41).

Süryaniler, günümüzde yaklaşık olarak beş milyon tahmin edilen nüfuslarıyla Türkiye, Suriye, Lübnan, Ürdün, İsrail ve Hindistan’da yaşamaktadırlar. Süryani isimlendirmesinin yanında Süryani “Kadim” tabiri de kullanılmaktadır. Bu tabir 1782’de bir patriklik seçiminde çıkan ihtilaf neticesinde Mihayel Carve liderliğindeki bir grubun Roma Katolik Kilisesine bağlanması ve bu grubun Osmanlı Hükümeti tarafından kabul edilmesi sonucu geleneksel Antakya Patrikliğine bağlı kalanlara kendilerini Katoliklerden ayırt etmek için “Kadim Süryaniler” ismi verilmiştir. Günümüzde bazı batılı eserlerde “ Doğu ve Batı Süryanileri” tabirine rastlanır. “Doğu Süryanileri” tabiri ile kökenleri “Urfa Kilisesi”ne dayanan ve Asur soyundan gelen Nasturiler, “Batı Süryanileri” tabiri ile de tarihi “Antakya Kilisesi”ne dayanan ve Arami soyundan gelen Süryaniler kastedilmektedir (Çelik, 1987: 13).

2.1.2.2. Süryanilerin Etnik Kökeni

Süryani adının köken olarak tanımlanması yapılırken araştırmacılar ortak bir neticeye varamamışken, Süryanilerin etnik kökenleri de hem araştırmacılar hem de Süryanilerce tartışılan bir konu haline gelmiştir. Süryanilerin kökeni araştırılırken ortaya çıkan zorlukların yanı sıra Süryanilerin arasında da bir takım ayrılıklara sebebiyet vermektedir. Uygarlığın beşiği olan Mezopotamya’da beş bin yıl öncesine dayanan ev sahipliği ve kültürleriyle bir mirasçı konumundadırlar.

Tarih boyunca etnik kimliklerinden çok dini kimlikleri ile ön plana çıkan ve kilise etrafında oluşturdukları örgütlenmeleriyle tanınan Süryaniler, misyonerlerin etkilemesiyle birlikte kökenlerine dair arayışlar içerisinde olmuşlardır (Erdoğan, 2013: 11). Yüzyıllardır kendilerini sadece Süryani olarak tanıyan bir halk, ulusçuluğun yükseldiği 19.yüzyılda kökenini aramaya başlamıştır (Öztemiz, 2012: 9). Mezopotamya ve çevresinde hayatlarını sürdüren ve zamanla göçe dâhil olan halk hakkında ortaya birtakım görüşler atılmaktadır.

Süryanilerin etnik kökenlerinin ne olduğuna ve nereden geldiklerine dair farklı farklı görüşler ortaya atılmaktadır. Bunlardan ilki, Süryanilerin etnik kökeninin Aramilerden gelmiş olduğudur. Bu görüşün sebebi ise, Süryani halkının Aramca konuşuyor olmasından dolayı kökenlerinin de Aramilere dayandırılmasıdır. Diğer bir görüş ise, Süryanilerin etnik kökeninin Asurlulardan gelmiş olduğudur. Bu görüşün sebebi ise, Süryanilerin eski Mezopotamya’da imparatorluklar kurmuş olan Asurluların torunlarına dayandırılmasıdır (Bülbül, 2005: 30). Süryaniler İran ve Irak’ta daha çok “Asuri”, Hindistan’da “Kenanlılar”, Suriye ve Türkiye’de ise “Süryani” olarak tanınmaktadır (Arslantaş, 2019: 81). Ayrıca bu iki görüşünde eksik olduğunu düşünen ve karşı çıkan “Süryaniler” görüşüne sahip bir grupta vardır. Onlar kökenlerini Mezopotamya’daki eski halklara dayandırmaktadırlar.

Asur ve Arami denildiğinde asıl olarak anlatılmak istenen halk aynıdır. Bu halk, Eski Mezopotamya’daki kültürü yaşatan ve inanç olarak Hristiyan olan topluluğu ifade etmektedir. Bu halk tanımlanırken Irak ve İran’da “Asur” tanımı yapılırken, Türkiye ve Suriye’de bu halka “Süryani” tanımı yapılmaktadır. Süryani adı Hristiyanlıktan sonra yaygınlık kazanmış ve Yukarı Mezopotamya’daki halkı ifade etmek için kullanılmıştır. “Asurlu” ifadesi ise, Hz. İsa’dan önceki Yukarı Mezopotamya’da yaşayan halk için

kullanılmaktadır. Ancak bugün bakıldığında “Asur”, “Arami”, “Süryani” kelimeleri aslında aynı halkı temsil etmektedir (Bülbül, 2005: 30-31). Adlandırılmanın farklı olması bu halkı ayrı kılmamakta ve kimlik tanımlamasında farklılık oluşmasının temelinde ise kilise etkin rol oynamaktadır.

2.1.2.2.1. Etnik Kimlik Olarak Arami

Süryanilerin Arami olduğu görüşünün temelinde aslında dini bir bakış açısı söz konusudur. Süryanilerin etnik kimliklerinin Aramiler olduğunu ve kökenlerinin Aramilere dayandığını savunanların temel tezi, Süryanice'nin Aramcaya dayalı bir dil olmasından kaynaklıdır.

Süryaniler Hz. Nuh'un oğlu Sam'ın oğlu Aram'ın neslindendirler. Aramiler, İncil müjdelendiğinde ve putperestliği terk edip Hristiyanlığı kabul ettikten sonra Aramilerden ayrıлып Süryani adı altında mezhep olmuşlardır. Yunanca terimler olan “Süryaniler” ve “Süryanice” artık zamanla “Aramice” olan “Aramlar” ve “Aramice” terimlerinin yerini almıştır. Süryanilerin bu Arami ve Aramicenin yerini artık Süryani ve Süryaniceyi kullanmalarının sebebi, önceki terimlerin putperestlik dönemini anımsatmasından dolayıdır (Özcoşar, 2006: 15).

Süryani halkının bugün ki konuştuğu dil Aramice'dir. Süryani halkının kökeninin Aramilerden geldiğini savunanların en büyük dayanak noktası ortak dil'dir (İris, 2016: 8). Bu nedenle, Süryaniliği, Aramilere dayandıranlar Hristiyanlık inancına göre, birlikteliklerinin korunması fikrini benimsemektedirler (Bilge, 1990: 19). Baskın düşüncenin burada dini bir bakış açısından kaynaklandığı görülmektedir. Aramicilerin temel amacının ise Hristiyanlık inancı temelinde birlik ve beraberliklerini korumak, benimsemek ve benimsetmek olmuştur. Onlardan geriye köklü bir dil olan Aramice kalmıştır.

2.1.2.2.2. Etnik Kimlik Olarak Asuri

Süryanilerin Asur kökenine mensup oldukları görüşü, onların yaşamış oldukları coğrafi bölgeden kaynaklanmaktadır. Bu görüşe göre; aynı coğrafyada yaşayan Süryaniler ve diğer halklar Hristiyanlık inancının temelinde bir arada kalarak kaynaşmışlar ve böylece ortaya Süryaniler adında bir ulus çıkmıştır (Özcoşar, 2006: 15). Süryanilerin kökenini Asurlulara dayandıranlara göre, tüm eski Mezopotamya'daki halkların “Akadlar, Babilliler, Kenanlılar, Fenikeliler, Aramiler vd.” aynı kökeni paylaşmaktadır; yani Sami'dirler. Bu halkların birbirleriyle kolayca kaynaşabilmelerini sağlamıştır (Bilge, 1990: 24-25).

Başka bir görüşe göre ise, Asurluların kökeninin Sami kavminden gelmediği fikridir. Bunun yerine Asurluların Sami kavimleri ile Orta Asyalı kavimlerin birlikteliği ile oluşan bir ırkı oluşturduğu düşünülmektedir. Bundan dolayı Asurluların kökeninin melez bir kavime dayandığı sonucu ortaya çıkmaktadır (Tiğiz, 2019: 4). Bir halkın birlikteliğini nasıl dil desteklemekteyse din de besleyici bir konumda kullanılmaktadır.

Asurcular Mezopotamya'daki tüm kültürleri sahiplenerek kendi geçmişlerini de Mezopotamya'da imparatorluk kuran Babil ve Asur'a dayandırmışlardır (Keske, 2010: 10). Asurî Süryaniler, kendilerini farklı tanımlayan Arami, Suryoye, Turoye vb. halkların hepsinin aynı gruptan geldiklerini ve bunlar için ortak tanımlamanın Asurî olduğunu dile getirmektedirler (İris, 2016: 9). Bu kültürel aktarım ise günümüze tarihi yaşanmışlıklarla kendini sergilemektedir.

2.1.3. Süryani Dili

Her halkın olduğu gibi Süryanilerin de birbirleriyle iletişime geçebilmek için kullandıkları bir dil ve dil ailesi vardır. Süryanilerin dili olan Süryanice, hem dünyadaki en eski dillerden biri olması açısından hem Hz. İsa'nın ve Meryem Ana'nın Süryanice konuştuklarının söylenmesinden hem de kutsal kitapları olan İncil'in Matta bölümünün de Süryanice yazılmasından dolayı Süryanice Süryaniler için önem teşkil etmektedir (Uygur, 2015: 35). Toplum içerisinde halkın devamlılığı için etkileşimi sağlayan dil önemli konumdadır. Bu durumda Aramilerde de görüldüğü üzere yakın diller olması dilin kabullenilmesini kolaylaştırmıştır.

Tur Abdin’de yaşayan Süryani halkı, çoğunlukla aralarında Turoyo olarak bilinen Aramice dilini konuşmaktadırlar (Öztemiz, 2012: 21). Süryanice ya da Süryanca dünyanın en eski dillerinden biri olan ve kimi kaynaklarda Aramca olarak da geçen Aramice’nin bir lehçesidir. Bu nedenle Süryani yazarlar her iki terimi de kullanmakta ve sık sık Aramice yani Süryanice vurgusunu yapmaktadırlar (Ayağ, 2014: 10).

Milattan önce IX. Yüzyıldan milattan sonra VII. Yüzyıla dayanan süreç içerisinde geniş bir coğrafi alana yayılan ve Sami ile Sami olmayan topluluklar tarafından kullanılan Aramice dili beraberinde birçok lehçeyi de geliştirmiştir. Bu nedenle Aramice dili, Sami dil ailesi içerisinde en fazla lehçeye sahip olan dil olarak görülmektedir (Üstün, 2016: 26). Dördüncü yüzyılda yaşanan teolojik nedenli sosyal bölünmeler Süryaniler arasında lehçe farklılıklarına sebep olmuştur. Doğu Süryaniler (Nesturiler) ve Batı Süryaniler (Yakubiler) coğrafi lehçe farklılıklarını giderek keskinleştirdiler. Doğu Süryanice (Sureyt) bu farklılaşmada özünü korurken, Batı Süryanice (Suryoyo) Yunanca ve Arapçanın etkisi altında kaldı. Batı Süryanice’ye Turabdin merkezli olduğu için "Turoyo" da deniliyor. Süryanicenin diğer lehçesinde Urhoy lehçesidir. Urhoy lehçesi (Kthobonoyo) daha çok Kilise ve ayin dili olarak kullanılmaktadır (Zafer, 2012: 18).

Süryanilerin dili Süryanicedir. Süryanicenin kökeni Aramca’dır. Asurlular döneminde bile Aramca dil birliğini sağlayan en önemli olguydu. Aramca Asuristan’ın kültür diliydi. Çünkü entelektüel anlamdaki gelişmişliği sanat sahibi olan insanlar yapmaktaydı. Bu sanatkârların ve halkın konuştuğu dil olan Aramca zaman geçtikçe Hititçe’nin yerini aldı. Asurlar arasında ve daha sonra zamanla Persler ve Babilliler arasında da Aramca konuşuldu. Persler’in Mezopotamya’yı işgal ettiği dönemlerde halk arasında Aramca ve Asurca konuşuluyordu. Akatça dili tapınaklarda konuşulurken, Aramca Persepolis’te, Susa’da, Babil’de halkın konuştuğu ve anlaştığı bir dil olmuş ve yaygınlık kazanmıştır. İlk din dili olan Aramca’nın yerini Süryanice’ye bırakışı siyasi yapılanmanın ve yapısal değişikliğin meydana gelmesi neticesinde olmuştur (Bülbül, 2005: 45). Bugün itibarıyla Süryanilerin kullandıkları dil yaşadıkları coğrafya ile doğru orantılıdır (Ayağ, 2014: 16). Ancak konuşulan dil ile yazılı kaynaklarda kullanılan Süryanice, birbirinden oldukça farklıdır (Üstün, 2016: 30).

Süryanice günümüzde halen Türkiye, Suriye, İran, Irak, Azerbaycan ve Hindistan’da kullanılmakla birlikte; Avrupa ülkelerinden olan İsveç, Almanya,

Hollanda gibi ülkelerde hatta Amerika’da yaşayan göçmenler tarafından da kullanılmaktadır (Küçük, 2008: 10).

2.1.4. Süryani Tarihi

2.1.4.1. Hristiyanlık Öncesi Süryaniler

Hristiyanlığı kabul etmeden önce Süryaniler, putperestliği kabul etmekte ve kökenleri ise Aramilere dayanmaktadır. Aramiler, Süryani ismini artık Hristiyanlığı kabul etmelerinden sonra artık kendilerini putperest olan ırkdaşlarından ayırabilmek için kullanmışlardır. Aramiler zamanla askeri ve siyasi zayıflıklarından dolayı Asurlular tarafından tarihten silinmişlerdir. Böylece artık Aramiler, Hristiyanlığın doğuşuna kadar yaşamlarını istila altında yarı göçebe olarak sürdürmüşlerdir (Üstün, 2016: 33-35).

Hız. İsa’dan öncesinde Süryani isimlendirmesi kullanılmamaktadır. Mezopotamya’nın eskilere dayanan tarihselliğinde var olan Sümer-Akad Medeniyeti ve bu tarihsellikte birlikte ortaya çıkan Asur-Arami tabiriyle varlığını devam ettirecek, Hristiyanlığın da ortaya çıkması ile birlikte dini yönü ağır basan Süryoyo (Süryani) isimlendirmesiyle topluluk ile karşılaşmaktayız. Hristiyanlık öncesi Aramilerde put dediğimiz; taştan, tahtadan yapılmış somut cisimlere tapıyorlardı. Ancak bu putlar birer simgeydi. Çünkü onlar da aslında tıpkı Eski Romalılar gibi insanlara görünmeyen doğa güçlerine tapıyorlardı. Putlar ise bu güçlerin temsilcileriydi. Aramilerin Hristiyanlık öncesi dönemdeki dini inançları hakkında günümüze ulaşan bilgiler şöyledir: En önemli tanrıları gök gürültüsü anlamına gelen Rammon’dur. Bu Tanrı Eski Ahit’te Rimmon olarak da geçmektedir. Bir başka önemli tanrı ise Hurilerin fırtına tanrısı Teşub ile özdeş sayılan Hadad ya da Haddad’dır. Haddad’ın hem yerdeki hem de gökteki suları, karları, doluları, yağmurları kontrol ettiğine inanıyorlardı. Aramilerin en önemli tanrıçaları ise Haddad’ın eşi Atargatis’tir. Tarihi kayıtlar Aramilerin MÖ XIV.yüzyılda Suriye’nin doğusunda görünmeye başladıklarını yazmaktadır (Er, 2018: 26).

2.1.4.2. Hristiyanlık Döneminde Süryaniler

Dünyanın en büyük dinlerinden birisi olan Hristiyanlık, kurucusu kabul edilen Hz. İsa zamanında yeni bir din olarak ortaya çıkmamıştı. Ne Hz. İsa ve ne de O'nun ilk çekirdek cemaatini teşkil eden Havarileri yeni bir din tesisinde bulundular. Ancak bir yandan hadiselerin seyri, bir yandan da Pavlos'un putperestler üzerindeki misyon faaliyetleri ve yorumları, zamanla Hristiyanlık adı altında yepyeni bir dinin ortaya çıkmasına sebep oldu (Keske, 2010: 16).Süryaniler, Hristiyanlığın kabul edildiği çevrede bu dini ilk kabul eden topluluk olduklarını savunmaktadırlar.

Süryaniler, MS. 38 yılında Hristiyan inancını kabul ettiklerinde Antakya'yı kendilerine merkez olarak kabul etmiş bir topluluktu. Havari Petrus (SaintPiere), arkadaşı Thomas, onun kardeşi Aday ve onları takip eden Agay ve Mara, Hristiyanlığı Süryanilere öğretirken yoğun olarak Süryanilerin yaşadıkları Mezopotamya bölgesinin de Hristiyanlaştırılmasında önemli rol oynamışlardır (Sarı, 2011: 123).

Antakya'da Hristiyanlığın yayılmasından sonra Thomas ile Aday yanlarına yardımcıları Mara'yı da alarak Urfa'ya gitmişlerdir. Urfa'da ise o dönemde hükümranlık süren kraliyet ailesi Abgarlar'dır. Anlatılanlara göre, Kral bir cilt hastalığına yakalanmıştır. O sırada Kudüs'ten gelen bilgilere göre yeni bir peygamber gelmiştir ve bu peygamberin, hasta olanları iyileştirdiğine dair bilgiler yayılmaktadır. Bunun üzerine Kral, Kudüs'e bir heyet gönderir ve Hz. İsa'yı Urfa'ya yanına davet eder. Ancak Hz. İsa işinin bu olmadığını ama kendi yerine bir havarisini göndereceği haberini yollar. Bunun ardından Hz. İsa'nın çarmıh olayı gerçekleşir ve havari Aday Urfa'ya gider, Kral ise Hristiyanlığı kabul eder ve Aday onu vaftiz eder. Bunun üzerine Kral Urfa'daki putları yıktırır ve yerlerine kilise yaptırır (Ete, 2010: 16).

2.1.4.3. İslamiyet Döneminde Süryaniler

İslamiyet'ten önceki zamanlarda Araplar kültürel anlamda etrafındaki komşularından etkilenmişlerdir. Persler, Helen ve Romalılarından kültürel olarak etkilenmiş olup, kuzeydeki Aramilerden etkilenmeleri daha fazla olmuştur. Arami etkisinin en somut göstergelerinden biri belki de Arap yazısında kendini gösterir. Diğer bir olay ise Arapların Hristiyanlığı Bizans'ın kendilerine tanıttıkları gibi değil, doğu

kiliselerinin onlara gösterdikleri Sami asıllı din şeklinde görmeleridir. Bu doğu kiliselerinin ibadet ve ayin dili Sami diliydi. Hire ve Necran gibi büyük merkezleri teşkil eden yerler ise Süryani kültürünün hâkimiyeti altında idi (Bülbül, 2005: 56).

Bizans İmparatorları; Mauricus ve Phokas dönemlerinde Süryanilere karşı büyük zulümler uygulanmıştır. Halid Bin Velid kumandasındaki İslam ordusunun M.S. 636 yılında Bizans'ı yenerek Suriye'yi almasıyla Süryaniler rahat bir nefes almıştır. Abbasiler döneminde Süryaniler, XII. yüzyıl sonları ve XIII. yüzyıl başlarına kadar Müslüman yönetimi altında en iyi dönemlerini yaşamışlardır. Selçukluların Anadolu'ya gelişlerinden sonra, Süryaniler tam bir emniyet ve güvene kavuşmuşlardır. Selçuklu hâkimiyetinin ardından gerek Moğol gerekse Timur döneminde yaşanan kargaşa tüm Anadolu halkları gibi Süryanilerin yaşadığı bölgeleri de olumsuz etkilemiştir. Süryanilerin yaşadığı bölgelerde güçlü merkezi bir devletin varlığı için XVI. yüzyılda Osmanlı hâkimiyeti beklenecektir (Ete, 2010: 17).

Müslüman Arapların siyasal açıdan örgütlendikleri dönemde dünyaya iki süper güç hükmetmekteydi. Batıda Roma, doğu da ise Pers İmparatorluğu hüküm sürmekteydi. Bu iki İmparatorluk, 400 yıl süreyle birbiriyle savaşmaktan yorgun düşmüşlerdi. Kendi anayurtları olan Mezopotamya'da yaşayan Süryaniler, her iki imparatorluktan da büyük zarar görmüşlerdi. 7. Yüzyılda siyasi arenada boy gösteren ve bulundukları coğrafyanın çok ötesine geçen Arap Müslümanlar, Süryaniler için kurtuluş umudu olmuştu (Keske, 2010: 36-37).

Süryaniler, İslamiyet'in yayılışında yaşadıkları bölgelere yeni gelen İslam birliklerine karşı koymadıkları gibi, gelenlere hizmet etmekten çekinmediler. Arabistan'dan gelen Müslümanlara adeta eğitim hizmetleri verdiler. Süryanilerin bu iyi niyetini ve dürüstlüğünü takdire şayan bulan Abbasi Devleti; Süryani yazarlarına, doktorlarına, zanaatçılarına büyük önem vermişler ve onları hak ettikleri en yüksek mevkilere getirmekten çekinmemişlerdir (Ayağ, 2014: 40).

Süryaniler, Müslümanların hâkimiyetinde olduğu dönemde eski Patriklik merkezi olan Antakya'ya geri dönmüşler ve yaşamlarını uzun bir süre orada hoşgörü içerisinde geçirmişlerdir. Yaşanılan dönemdeki politik nedenlerden dolayı patriklik merkezleri sabit kalmamıştır. İçlerinde Mardin'in de olduğu patrik merkezleri kullanılmış ve Mardin'de ise Deyrüzafaran Manastırı patriklik merkezi olarak kullanılmıştır (Ete, 2010: 17).

Süryaniler, Osmanlı devleti içerisinde geniş bir alana yayılmışlardır. Yoğun olarak Güneydoğu Anadolu, Lübnan, Suriye, Filistin ve Irak'ta toplanmışlardır. Bu bölgeler, Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sonunda Osmanlı devletinin sınırlarına dâhil olmuştur (Tiğiz, 2019: 10).

2.1.4.4. Türkiye'deki Süryaniler

Süryani halkının asıl yerleşim yerleri Mezopotamya, Suriye ve Anadolu bölgeleridir. Demografik olarak bakıldığında Süryani halkı, sürekli bir kan kaybetme durumundadır. Bugün anayurtlarında ise fazla Süryani kalmamıştır. Yaşadıkları bölgedeki terör gerginliğinden ve güvenliğin yokluğundan dolayı, o bölgede yaşayan Süryaniler, başta İstanbul olmak üzere Türkiye'deki birçok şehre göç etmek zorunda kalmışlardır. Günümüzde ise Süryani halkı, tahminlere göre yaklaşık beş milyon nüfusa sahip ve Türkiye, Suriye, Irak, Lübnan, Ürdün, İsrail ve Hindistan gibi ülkelerde yaşamlarını sürdürmektedirler (Küçük, 2008: 12).

Günümüzde Süryani halkı, Türkiye'de çoğunlukla Mardin ili ve köylerinde yaşamaktadırlar. Ancak Mardin dışında Diyarbakır, Elazığ, Hatay ve Adıyaman gibi şehirlerde de küçük topluluklar halinde yaşamaktadırlar. Ancak son 35-40 yıl içerisinde bu şehirlerden de göç ederek İstanbul'da bir topluluk oluşturmuşlardır. İstanbul dışında artık Ankara, İzmir gibi büyük kentlerde de Süryani topluluklarına rastlanmaktadır (Ete, 2010: 18).

Osmanlı idaresindeki Süryanilerin yaşadıkları bölgeler 19. yüzyılda homojen bir görünüm sunmaktayken, 20. yüzyılın başında bu görüntü açık bir biçimde değişmeye başlamıştır. 19. yüzyılın sonuna kadar Turabdin'de seksen homojen Süryani köyü varken, 20. yüzyıl ile birlikte kuzey-güney Midyat-Nusaybin ekseninde ve daha yüksek olan batı-doğu Midyat-Cizre ekseninde kırktan az homojen Süryani köy kalmış, Mardin çevresinde, ise on tane homojen Süryani köy kalmıştır. Göçlerle birlikte bugün neredeyse homojen bir Süryani köyünden bahsetmek imkânsız hale gelmiştir (Sarı, 2011: 324).

Bugün Türkiye'de dört metropolitlik; Deyru'l-zafaran Manastırı (Mardin), Deyru'l-umur Manastırı (Midyat), Mor Petrus Pavlus (Adıyaman) ve Meryem Ana (İstanbul) kiliselerindeki metropolitlikler vardır. Bu metropolitlikler ise, Şam'da

bulunan “Antakya Süryani Ortodoks Patrikliği”ne bağlı olarak varlıklarını sürdürmektedir. Süryani Kadim cemaatinin Türkiye genel metropoliti ve 1986 yılından beri Ankara çevresi Süryani Başpiskoposluğunu da üstlenmiş olan Yusuf Çetin’dir (Sarı, 2011: 325).

Türkiye’deki yaşayan Süryaniler idari yönden üç gruba ayrılmaktadır. Birinci grup, Antakya Süryani Ortodoks Patrikliğini gösteren Süryani Kadim Cemaatidir. İkinci grup, Süryani Katolik Cemaatidir. Üçüncü grup ise Protestanlığa geçen Süryani Protestan Cemaatidir (Albayrak, 2011: 622).

2.1.4.5. Mardin Süryanileri

Mezopotamya bölgesi, Fırat ve Dicle nehirleri arasında kalan ve tarihte birçok medeniyeti içinde barındıran bir bölgedir. Mardin ili ise, bir dağın tepesinde kurulmuş Yukarı Mezopotamya’nın ise en eski şehirlerinden biri konumundadır (Er, 2018: 33). Süryaniler, yaşadıkları Mardin il merkezini, Midyat ilçesini ve köylerini de kapsayan tüm bu dağlık alana Tur Abdin adını vermektedirler (Zafer, 2012: 5).

Süryanilerin tarihleri boyunca yaşadıkları önemli yerlerden biri olan Mardin ili, Süryaniler dışında farklı etnik kökene ve dine mensup toplulukları da içerisinde barındırmaktadır. Süryaniler, Ermeniler, Yahudiler, Kürtler, Araplar, Türkler, Yezidiler ve Şemsiler 6. Yüzyıl- 20. yüzyıl arasında Mardin Sancağındaki yerleşik nüfusu oluşturmaktaydılar (Zafer, 2012: 5). Bu topluluklar kendi aralarında farklı ekonomik ve toplumsal örgütlenmelere sahiptir (Bilge, 1990: 93).

Bölge halkının çoğu Müslüman olmalarına rağmen, halk kendi aralarında birçok mezhebe bölünmüştür. Bu halklar arasında Süryaniler ise, Hristiyanlık dinini benimsemişlerdir. Ancak Süryanilerde kendi aralarında mezheplere ayrılmakta ve genel olarak Ortodoks mezhebine mensupturlar. Halk arasında dil homojen bir konumda değildir. Halk devlet ile arasında resmi dil olarak Türkçeyi kullanırken gündelik yaşantılarında Türkçeyi kullanmamaktadırlar. Gündelik yaşamlarında bölgedeki halk genellikle Süryanice, Kürtçe ve Arapça dilini kullanmaktadırlar. Süryanice konuşanlar arasında ise Süryanice Batı ve Doğu lehçeleri olarak ayrılmaktadır (Kurnaz, 2009: 26).

Süryaniler, Osmanlı egemenliğinde yoğun siyasal, askeri ve dinsel baskılara rağmen bazı dönemlerde ekonomik ve kültürel gelişmelere de öncülük etmişlerdir.

Şehirli Süryani halkının asıl uğraş alanı zanaat, ticaret ve küçük işletmeler olmuştur. Ayrıca Mardin şehir merkezi yakınlarında bulunan arazilerde bağ-bahçe işleri ile uğraşan; ova köylerinde geniş arazileri olup, ekim dönemlerinde kendileri gidip eken ya da ortakçı tutan Süryaniler de olmuştur. Mardin’de, 19. yy’da ticaret alanında devlet kaynaklarına dayanılarak gayrimüslimlerin Müslümanlardan daha ağırlıkta olduğu söylenebilir (Keske, 2010: 61).

Yaşamlarını kentlerde sürdüren Süryaniler, o kentin zanaatkârı, küçük işletmecileri konumundadırlar. Ancak bu durum Süryanileri tamamen tarımdan uzaklaştırmamıştır. Zanaatkârlık, tüccarlık dışında küçükte olsa toprak sahibi olan bu bireyler topraklarını kendileri ya da ailedeki diğer fertler işlemektedir. Ancak büyük topraklara sahip olan bireyler üretimi pazarlamak için yapmaktadırlar. Bunun yanında bölgedeki Süryaniler, ticaretle de aktif bir konumda bulunmakta ve hatta yaşadıkları kentlerde tek zanaatkâr konumundadırlar. Çoğunlukla yaşadıkları yer olan Mardin ili ve Midyat ilçesindeki kuyumcu ustalarının neredeyse tamamı Süryani halkından oluşmaktadır. Bu insanlar bölgede kuyumculuğu kendi işletmelerinde gerçekleştirmektedirler. Hem üretimi hem de satışı kendileri yapan Süryaniler atölyede birlikte çalışmakta ve aralarında uzmanlaşma söz konusu değildir (Kurnaz, 2009: 33). Bu işletmelerde üretim çoğunlukla erkeklerin himayesinde gerçekleşmekte ve kadınlar genellikle bu üretim sürecine dâhil olmamaktadır.

2.2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Gündelik hayat geçmişine bakıldığında toplumun varoluşuna kadar uzanmaktadır. Gündelik hayat gündeme geldiğinde akıllara ilk gelen sosyal bir varlık olan insanın bütün bir günü içerisindeki gerçekleştirdiği faaliyetler olan yeme-içme, barınma, uyuma, giyinme, soyun devamlılığını sağlama gibi rutin işlevler akla gelmektedir. Bu faaliyetlerin bir rutine gönderme yaptığı düşünülmüş olsa da, bu rutin faaliyetleri gerçekleştiren bireylerin aslında kendi hayatlarını devam ettirebilmeleri için yapmış oldukları tüm faaliyetleri göstermektedir. Gündelik hayat içerisinde toplumsal ilişkilerimiz kültür eksenini etrafında üretilmiş ve yeniden üretilmeye devam edilmiştir.

Bu üretilen faaliyetler belli bir rutine oturtulmuş olsa da aynı zamanda gündelik hayatı temelden bir analiz nesnesi konumuna getirmiştir.

Gündelik hayatı kültür eksenini çerçevesinde ele alan ve içerisindeki bağlantıyı farklı açılardan ele alan belli temel yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımları kültür ve gündelik hayat ilişkisi içerisinde ele alacağımız kuramlar aşağıda kısaca özetlenmiştir.

2.2.1. Marksizm ve Gündelik Hayat Kuramı

Gündelik hayat, insanların varoluşlarından itibaren soylarını devam ettirebilmeleri için gerçekleştirmiş oldukları etkinlikler bütünü ifade etmektedir (Şahin, 2001: 185). Bu etkinlikleri dünyanın her tarafında yaşayan insanlar kendi yöntemleri ile varlıklarını sürdürmeye çalışırlar. Gündelik hayatı anlamlandırmak için önce insanın hem yaşadığı dünyayı hem de kendisini anlamlandırması ile mümkündür.

Marx, gündelik yaşamın kurucu ögesi sayılan insan kimliğinin maddi bir zemini olduğuna vurgu yapmıştır (Şahin, 2001: 188). Marx'ın bakış açısına göre gündelik hayatı “emek” ortaya çıkarmaktadır. Ancak bu emek faktörü insanların tüm yaşantılarını içine alan ve tekrardan gerçekleşen yeniden üretim sürecini de içine almaktadır. Çünkü insanların yaşamlarını nasıl ortaya koydukları ve bunun yöntemi, onların ne olduklarını bize göstermektedir. Marx'a göre, bu emeğin ortaya konulmasında o insanların ürettiklerinin yanında nasıl ürettikleri de onların ne olduklarını ortaya çıkarmaktadır.

Marx gündelik hayat içerisinde insanın ürettiği emeğe kendisinden ve ürettiği üründen yabancılaşmasını da ele almakta ve bu yabancılaşmanın sadece kapitalizmle değil, meta üretimine dayalı bütün toplumlarda gerçekleştiğinden söz etmektedir. Emek insana ait faaliyetlerin tümü olarak gündelik hayatı belirlerken, yabancılaşmayı da sürekli olarak yeniden üretmektedir. Bu nedenle de gündelik hayatlarımız şeyleşme ve yabancılaşma tarafından belirlenmektedir (Balta, 2018: 59).

Lefebvre gündelik hayatın çalışma, boş zaman ve özel hayat şeklinde üç ögeden oluştuğunu ve bu ögeler arasında bir zıtlık olduğu durumda yabancılaşmanın olabileceğini savunmaktadır. Yani bu gündelik hayatı oluşturan ögeler arasında uyuma sağlanamazsa o zaman ortaya bir yabancılaşma çıkmaktadır. Marx'ın paradigmasında

da durum aynı şekilde ifade edilmektedir. Marx'a göre üretim aşamasında insanın doğası ile üretim süreci arasında bir zıtlık olursa bu yabancılaşmayı doğurmaktadır. Bunun yanı sıra Lefebvre, boş zamanların değerlendirilmesini eleştirmekte ve bu durumda yabancılaşmayı doğurmaması gerektiğini söylemektedir. Ona göre, yabancılaşma sürecinden kurtulabilmesi için insanın, gündelik hayatı içindeki çelişkilerin nasıl üstesinden geleceğini bilmesini ve bu konuda pratik yollar inşa etmesi gerektiğini savunmaktadır (Akçakaya, 2010: 371).

Lefebvre gündelik hayatı ele alırken Marx gibi, kapitalist toplumlardaki insanların sadece ekonomi ve siyaset üzerine kurulu olmadığını, bunların yanı sıra gündelik hayatı ele alırken eleştirel bir çözümlemeyle bakılması gerektiğini düşünmektedir. Çünkü Lefebvre'e göre gündelik hayat, devamlılığı teşkil eden bir rutini işaret etmemekte aksine bu rutinin arkasında bulunan yapıya işaret etmektedir (Yiğit, 2012: 127-128).

Lefebvre, gündelik hayatın tekrarlardan oluştuğunu ve tekrarların oluşturduğu davranış kalıplarının keşfedilmesi gerektiğini vurgular. Çünkü ona göre, toplumun oluşmasında rol oynayan bireylerin tercih ettiklerini nelerin belirlediği ve toplumdaki davranış kalıplarının neye göre şekil aldığını anlaşılır kılmaktadır (Çetin, 2013: 32-33).

Gündelik hayat, içinde yaşamakta olduğumuz ama bunun farkına varamadığımız ve hayata güç katan verimli bir toprağa benzemektedir. Bu verimli toprak üzerinde her zaman bilinçli bir şekilde hareket etmemekte, doğduğumuz günden itibaren yaşadığımız toplumdaki sosyalizasyon süreci içerisinde kültürün etkisi ile toplumsal kurallara uymakta ve bu kuralları hiç farkında olmadan içselleştirmekteyiz. Bu durum bize gündelik hayatın, bireylerin öznel eylemlerinin yanında toplumsal süreçlerin ve kültürün de etkisini göstermektedir.

2.2.2. Sembolik Etkileşimcilik ve Gündelik Hayat Kuramı

Sembolik etkileşimci bakış açısı, bireylerin gelişim sürecinde nasıl yaratıcı olduklarına değinmiş, semboller aracılığıyla bireylerin yaşantıları içerisindeki gündelik yaşamlarındaki etkileşimlerden yola çıkarak, nasıl bir düzen inşa ettikleri ve bu düzene ne anlam yükledikleri ile ilgilenmiştir. Çünkü sembolik etkileşimcilere göre, bireyin

yaşantısındaki davranış kalıplarının hepsi belirli yapılar tarafından şekil almamaktadır. Birey bu yaşantıda eylemlerini gerçekleştirmede seçme özgürlüğüne sahip olabilmektedir (Koçak, 2013: 89). Bireyler toplumsallaşma içerisinde pasif varlıklar olmaktan ziyade daha aktif bireyler olma konumundadırlar.

Sembolik etkileşimcilikte esas olan toplumun mikro boyutlarına, gündelik yaşantılarımıza, içinde yaşadığımız gündelik dünyaya ve insanların ‘sembolik iletişim’ aracılığıyla gündelik yaşantılarında nasıl etkileştiklerine, düzen ve anlamı nasıl yarattıklarına odaklanıldığıdır (Slattery, 2008: 334). Bireyler yaşadıkları toplumda anlamlandırdıklarını aktarmakta sınırlı değil, iletişim halinde olduğu bireylerin eylemlerini de yorumlayabilme yetisine sahiptirler. Çünkü önemli olan bireylerin nesnelere yükledikleri anlamlardır. Bireylerin paylaştıkları anlamlar ve semboller olmazsa ne insanlar arası bir etkileşim ne de toplum söz konusu olacaktır.

Sembolik etkileşimciliğin temelinde yer alan birey-toplum ilişkisinin ayrılmazlığını ve birbirlerine bağlılığının genel olarak geleneğe dayanması önemli bir çıkış noktasını oluşturmaktadır. Sembolik etkileşimciliğin ana merkezi bireyin toplum örgütlenmesinin içerisinde nasıl üye konumuna geldiği olmuştur. Çünkü sembolik etkileşimde toplumsal gerçeklik aslında durağan bir yapıda değil, devamlılık halinde bir süreci ifade etmektedir. Bu yaklaşıma göre, hem birey hem de toplumsal düzen, tamamlanmış olgular değil, olma sürecindedir (Çetin, 2013: 40).

Etkileşim kabaca fiziksel olarak aynı ortamda bulunan bireylerin karşılıklı olarak birbirlerinin eylemleri üzerindeki etkileri olarak tanımlanabilir. Bir etkileşim dendiğinde ise, belli bir bireyler kümesinin sürekli olarak birbirlerinin karşısında bulunduğu bir olaydaki tüm etkileşimler kastedilmektedir (Goffman, 2004: 28).

Sembolik etkileşimcilere göre, insanlar ‘zihinlere, benlik’lere sahip varlıklardır. Zihin ve benlik onlar için doğuştan gelmeyen sadece toplumsal etkileşim süreçleriyle ortaya çıkan ve gelişen şeylerdir. İnsanlar yaşadıkları toplum içerisinde etkileşim ile ortaya çıkan zihnin ve benliğinde içerisinde yer edindiği toplumu anlamayı sağlarken aynı zamanda insanların gerçekleştirmiş oldukları eylemler için de aslında bir referans ortamını oluşturmaktadır. İnsanın zihin ve benlik kapasitelerini gerçekleştirme ve geliştirme süreci hayatta kalabilmek ve varlığını sürdürebilmek amacıyla içinde bulunduğu ortama adapte olmasıyla doğrudan ilişkilidir (Binay ve Tatlıcan, 2018: 174). Ancak toplumsal hayatta insanların yaşantılarını sürdürürken toplumdaki sembolleri ve

bu sembollere yükledikleri anlamları bilmeleri gerekmektedir. Çünkü bireyler toplumdaki var olan gerçekleri kabul etmekten ziyade toplumdaki nesnelere yükledikleri anlamlar ile şekil almaktadır.

Sembolik etkileşimciliğe göre, insan yaşadığı toplumu kendisi için yaşanılır ve anlaşılır olması yönünden anlamlar inşa etmeye çalışır ve yaşadığı toplumu, bu toplum içerisinde yer edinen kurumların aslında tek başlarına bağımsız bir şekilde görülmesini ve anlamlandırılmasını da reddeder. Çünkü toplum için asıl olan insanların birbirleri ile olan etkileşimlerinin sonucunda ortaya çıkan belirli örüntülerin meydana getirilmesidir.

İnsanlar sosyal yaşantılarını yansıtan toplumsal dünyalarını çevrelerinde bulunan nesneler, bireyler ve sembollere yüklemiş oldukları anlamlar aracılığıyla yarattıkları için sembolik etkileşimciler, sosyolojik bakış açısına göre gündelik hayattaki etkileşimlerimizin dolaysız deneyimleri içinde ulaşılabilceğine inanırlar (Binay ve Tatlıcan, 2018: 176). Sembolik etkileşimcilerin gündelik hayata bakış açısında toplumsal gerçekliğin içerisinde yer alan gündelik hayatın ne kadar sıradan ve alışılmış bir seyri olduğu kabul edilmektedir. Çünkü gündelik hayat aslında görülen ancak farkına varılmayan bir yaşamı ifade etmektedir. Gündelik olarak ifade edilen bir tanım olmaktan da öte insanların yaşadığı toplumu anlamaları için bir ipucudur. Bu toplumsal akış içerisinde gündelik hayat, insanların yaşam seyirleri içerisinde farkında olmadıkları bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

2.2.3. Etnografi ve Gündelik Hayat

Etimolojik olarak irdelendiğinde etnografya kelimesi cins ve topluluk manasında olan *ethnos* ile yazma, çizme anlamına gelen *grapho* kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur denilebilir. İnsana dair olanı özetleyen maddi ve manevi kültür unsurlarının arka planlarındaki anlamların yorumlanarak derinlikli olarak betimlenmesi şeklinde ifade edilebilecek olan etnografik yöntem başta antropoloji ve sosyoloji olmak üzere sosyal bilimlerde nitel çalışma gerektiren konular için vazgeçilmez bir yere sahiptir (Sarp, 2016: 71). Gündelik hayatlarını bu ortak öğeler ile oluşturan bireyler toplum içerisinde kültürlerinin yol gösterdiği ölçüde ortak bir paydada buluşmakta ve bu gündelik eylemlerine ortak anlamlar yüklemektedirler.

Etnografi, araştırılan grup ya da kültürün bütünü, bileşenlerini, onların arasındaki ilişkileri, kültürün mensuplarının gözünden görüp onların kültür kodlarıyla açarak anlamayı içerir. Bir grubu anlamanın anahtarı o grubun kullandığı iletişim kodlarıdır. Kültür ve iletişim arasındaki temel bağlantı da bu noktadadır. İnsan iletişimde kullanılan kodlar kültürel kodlardır. Bu nedenle, etnograf, dünyayı araştırılanın gözünden bakarak anlamlandırabilmek için onun kültürel kodlarını öğrenmek ve çözmek durumundadır (Kartarı, 2017: 217-218). Bireyler toplum içerisinde bu ortak bağlar ile kültürlerine şekil vermekte ve aktarımını bu bağlar çerçevesinde gerçekleştirmektedirler. Bu kültürel kodlar ise bireylerin içerisinde bulundukları duruma aynı doğrultuda anlam yüklemelerinden oluşmaktadır.

Etnografi araştırma nesnesini gündelik yaşam rutini içinde anlamaya çalışır. Öznenin gündelik yaşamı hem somut hem de soyut bileşenleri içerir. Bir tarafta gündelik yaşamın akışı içinde, farklı bağlamlardaki davranışları, sözleri, görünür etkileşimleri, diğer tarafta duyguları, inançları, söylemleri vardır. Etnografik çalışma bunların her birini tek tek hem de hepsini bütün olarak anlamaya çalışma çabasıdır (2017: 218).

Kültürün en etkili biçimde ele alınışı tamamen simgesel bir dizge biçiminde görülmesiyle, unsurlarının yalıtılmasıyla, bu unsurlar arasındaki içsel ilişkilerin belirlenmesiyle ve ardından da dizgenin bütünü genel bir biçimde çevresinde yapılandığı asıl simgelere göre, bir yüzey ifadesi haline geldiği derinlerdeki yapılara göre ya da dayandığı ideolojik prensiplere göre karakterize etmekle gerçekleşir (Geertz, 2010: 32).

Etnografyada kuramın görevi, simgesel eylemin kendisi hakkında yani, insan yaşamında kültürün rolü hakkında söyleyeceklerinin ifade edilebileceği bir söz dağarcığı sağlamaktır (Geertz, 2010: 44). Antropolog Clifford Geertz bunu, seçirme ile göz kırpması arasındaki farklılığı kavramak olarak adlandırır. Göz kırpması ile seçirme, fiziksel bir hareket olarak aynı şey gibi gözükebilir, fakat göz kırpmada sosyal bir gelenek belirleyici olur ve anlamlıdır. Geertz'e göre bir beden dili kültürün küçük bir parçasıdır (İnce, 2010: 8). Bu parçaların birleşimi ve ortak bir dille, ortak bir anlamla oluşturulan gündelik hayattaki rutin eylemler nasıl kültüre eklenerek ilerlemekte ise de kültüre yön de vermektedir.

Bireyler yaşadıkları toplumda ortak duygular etrafında ve farkında olmadan rutin bir şekilde gerçekleştirdikleri eylemlerine zamanla ortak anlamlar yüklemektedirler. Bu ortak anlamlar yaşadıkları kültürde aktarım sürecinde olan doğal kabul edilen eylemlerdir. Bireyler önce aralarında oluşturdukları ortak iletişim yoluyla bir anlam dünyası oluşturmakta ve burada gündelik hayatın olağan akışında kabul gören eylemlerini gelenekselleştirerek gelecek nesillere aktarımını da sağlayarak bir arada olmanın önemini gösteren kültürel bir anlam dünyası inşa etmektedirler.

2.2.4. Harold Garfinkel'in Etnometodolojisinde Gündelik Hayat Kuramı

Etnometodoloji, toplumun sıradan üyelerinin kendilerini içinde buldukları durumları anlamlandırmalarına, bu durumların içinde kendilerine çözümler üretmelerine ve durumlara göre hareket etmelerine aracılık eden sağduyuya dayalı bilgi bütünü ve prosedürler ve dikkate alışlar dizisinin araştırılmasıdır (Ritzer ve Stepnisky, 2014: 381). Etnometodoloji teriminin 'etno' kısmı, bir grubun üyeleri ya da halk veya üyelerin kendi toplumsal dünyalarını anlamadaki yöntemleri olarak ifade edilmektedir (Akın, 2005: 105). Etnometodoloji, toplumdaki üyelerin günlük eylemlerine ve etkinliklerine yüklemiş oldukları anlam ile ilgilenmekte ve bu eylemlerini nasıl anlamlandırdıklarına odaklanmaktadır.

Etnometodoloji, insanların günlük etkinliklerine verdikleri anlam ile ilgilidir. Günlük etkinliklerin birçoğu, sorgusuz olduğu gibi kabul edildiğinden bunlardan anlam çıkarmak söz konusu değildir. Buna karşılık Garfinkel'in yaklaşımı, her günkü yaşama dünyasını anlamak için, olduğu gibi kabul edileni, şüpheli olarak ele almaktır (Wallace ve Wolf, 2012: 359). Çünkü Garfinkel'in buradaki asıl amacı, toplumdaki bireylerin gündelik yaşantılarındaki her zamanki durumlarını anlamlandırabilmek için, o durumlara birer problem olarak bakılması gerektiğidir.

Onlar, ayrıca nihayetsiz, süregelen, olumsal icralardır; gündelik etkinlikler sırasında betimledikleri şeyleri organize eden durumlar olarak gerçekleştirilir ve mümkün kılınırlar; ilişkinin tarafları bu durumları bilgiler ve ayrıntılı becerilerle ehliyetli bir biçimde (sürdürerek, onaylayarak ve sorgulamadan) inşa ederler; taraflar bir ortamın ayırt edici ve özel niteliklerini, geçerliliğini sorgulamadıkları ehliyetleri

sayesinde kavrarlar ve kuşkusuz böylece kaynaklar, problemler, projeler vb. oluştururlar (Garfinkel, 2014: 17-18).

Etnometodoloji, bireylerin gerçekliği kavrarken, zihinlerinde yeniden kurarken çok sıradan ve rutin hale gelmiş günlük ilişkilerde bile sorgulamadan, çoğunlukla da bilinçsiz olarak kabul ettikleri kural, inanç ve değerleri çözümlemeyi konu edinen disiplindir. Bireyler gündelik olayları anlamlandırırken kendilerince ifadeler kullanırlar ve bu ifadeler bireylerin gündelik hayat uyumunda kılavuzluk eder. Bireyler arasındaki anlaşmalar bu ifadeler ile sağlanır. Bu ifadelerin bireyler arası anlamlı olmasının nedeni etnometodolojiye göre bu olayların anında diğer aktörlerce de anlaşılır olacak şekilde üretilmesi ve algılanmasıdır. Etnometodolojik düşünce ve yöntemleri bilmemiz gündelik hayatta bireylerin kendilerince anlamlandırdıkları bu terimleri ve insanların kültürel normlarını nasıl keşfettiklerini anlamamızı, toplumun sıradan üyelerinin sağduyu faaliyetlerini, gündelik hayatın örtük kurallarını, doğasını ortaya çıkartmayı, anlamayı sağlar (Kaşıkçı, 2017: 162-163).

Gündelik hayatın incelenilecek bir nesne olup olmadığını ele alan sosyoloji disiplinine karşı, birçok görüş ortaya konulmaktadır. Gündelik hayatın belli kalıplara sığdırılamayacak, düzensiz bir yapısının olmasından dolayı incelenmesinin zor olduğu kanısına varılmaktadır. Bu durumda Garfinkel'in etnometodolojisinde gündelik hayatın ele alınışı devreye girmekte ve gündelik hayatın özerk bir şekilde ele alınıp alınamayacağı sorgulanmaktadır. Etnometodoloji, toplumda var olan insanların günlük hayatlarındaki eylemlerine yüklemiş oldukları anlamlar ve bu eylemleri nasıl anlamış olduklarıyla ilgilenmektedir. Ancak Garfinkel'in etnometodoloji yaklaşımına göre, insanların gündelik hayatlarındaki eylemlerini anlayabilmeleri için var olanı olduğu gibi kabul etmelerinden ziyade durumu şüpheli bir biçimde ele almaktadır. İnsanlar toplum içerisinde gündelik hayatlarındaki eylemlerinin ve etkileşimlerinin içerisinde yer almakta ve Garfinkel ise bu etkinliklerin nasıl ve hangi yollar ile ortaya konulduğunu inceleme alanına koymaktadır.

İnsanlar, toplum ile ilgili olarak önceden belirlenmiş bir düzen esasında olaylara “anlam” vererek düzenli bir dünya yaratırlar. Garfinkel, etnometodolojisinin, toplumsal gerçeklerin nesnel gerçekliğini, her günkü yaşama etkinliklerinin devam etmekte olan oluşumu olarak gördüğünü söylemektedir. Bireyler toplumsal normları fark ederek durumdan anlam çıkardıklarında, toplumsal gerçekliği inşa etmektedirler (Wallace ve

Wolf, 2012: 360-361). Garfinkel'in etnometodolojisiindeki merkezi nokta, gündelik hayatın içinde bulunmuş olduğu gerçekliğin ve olup biten ile ortaya çıkan gerçekliğin şekil almasıdır.

Çoğu zaman bireyin gündelik yaşamda inşa ettiği rutinlerin arka planı yok sayılmaktadır. Etnometodologlar, bu yok sayımın perde arkasında yatan gündelik yaşamın gerçeklerini ortaya koymaya çalışmaktadırlar. Onlara göre, gündelik hayatın rutinleri ve sağduyusal anlayışlarının ardında ortak fikirler, karşılıklı beklentiler ve paylaşılan anlamlar olmasaydı, araştırılacak bir toplumsal düzen bile olmayacaktır. Garfinkel'in etnometodolojisi ise, insan hayatının gündelik bilgileri merkeze alarak burada yatan ve bu bireylerce inşa edilen, ardında çoğu kez görmezden gelinen gerçekleri ortaya çıkarma amacını taşımaktadır. Çünkü Garfinkel'e göre önemli olan, gündelik hayatın içinde şekillenen ve gündelik hayattaki olup bitenlerin gerçekliğinin ele alınması olmuştur.

Etnometodoloji için eylem, kesinlikle ve sadece rasyonel olarak açıklanabilir olduğu ölçüde rasyonel olarak alınabilir. Etnometodolojinin amacı, bizzat toplumsal pratiklerin açıklanabilirliğine bir açıklama getirmektedir. Garfinkel, metodolojik temelde ilgisini gündelik hayattaki, toplumsal düzen dâhilinde gerçekleştirilen toplumsal davranış ve eylemlere yönlendirir. Etnometodoloji, toplumsal pratikleri açıklanabilir nitelikte kabul etmektedir (Akın, 2005: 106).

Garfinkel etnometodolojiyi, gündelik yaşamdaki eylemler ve etkinliklerin her gün devam etmekte olan oluşumu ifade etmek olduğunu söylemektedir. Çünkü bir toplumun işleyişini anlayabilmemiz için toplumdaki bireylerin topluma olan bakış açılarını anlamaktan geçmektedir. Etnometodolojide var olan kavramlar tümüyle yeni olmamakla birlikte başka dallardaki kavramları alarak bu kavramlara yeni anlamlar yüklemektedir.

Etnometodoloji insanların gerçeklik duygusunu nasıl yarattıklarını, sürdürdüklerini ve değiştirdiklerini açıklamaya yardımcı olabilecek kavramlar ve ilkeler geliştirmektedir. Etnometodoloji, kökleri fenomenolojide olan, insanların sıradan gündelik hayatta kullandıkları bazı yöntemlerle toplumsal düzeni ürettikleri varsayımına dayanan ve bu yöntemleri inceleyerek hem gündelik hayatın ilk anda görünmeyen kurallarını hem de insanların toplumsal düzeni nasıl anlamlandırıp ürettiklerini ortaya çıkarmaya çalışan yaklaşımdır. Etnometodolojinin bilimsel projesi, insanların gündelik

yaşantılarını gerçekleştirdikleri ve farklı ilişkileri sürdürürken kullandıkları metotlar veya prosedürleri analiz etmektedir (Çetin, 2013: 54).

Garfinkel'e göre, sosyoloji için hammadde görevi üstlenen tüm insani deneyimler, etkileşimler insanların gündelik hayatlarında yaşadıkları şeyleri ifade etmektedir. Ona göre, öznelere aktif eylemlerinin en önemli dayanağı sağduyusal bilgidir (Binici ve Tatlıcan, 2018: 217). Çünkü gündelik yaşamımızda bireyler için yaşanan şeyler kişilerin bile farkında olmadıkları anda anlamlı bir hale dönüşmektedir. Bunun sebebi ise, toplumda yaşanan olayların diğer bireyler tarafından da anlamlandırılacak şekilde algılanmasının sağlanmasından kaynaklanmaktadır. Buradan yola çıkılarak görüşmelerde de görüldüğü üzere Süryani erkeklerinin çocuklarının cinsiyetlerinde toplumda var olan ve anlamlı kılınan değerler doğrultusunda harekete geçtikleri ve sorumluluğu eşlerine yükledikleri görülmektedir.

Garfinkel'in sıradan insanın gündelik hayatını sürdürürken kullandığı sağduyusal bilgiyi ön plana çıkarması gündelik hayat dünyasına verdiği önemi göstermektedir. İnsanlar toplum içerisinde eylemleri neticesinde gündelik yaşantılarını deneyimlemektedirler. Bu eylemlerini gerçekleştirirken, dâhil oldukları sosyal gruplar ve sınıflardan etkilenecek sağduyusal bilgilerden de faydalanılarak toplumdaki üretim sürecinde aktif rol oynarlar.

Garfinkel, toplumdaki failleri ele alırken onların, yaşamış oldukları toplum içerisinde etkin bir bilgi birikimine sahip olduklarını ve bu bilgileri ise kendi eylemlerini gerçekleştirirken kullandıklarını savunmaktadır. Garfinkel açısından faillik, büyük oranda kişinin kendisi ve etrafındaki dünya hakkında bilgili olmasıyla ilişkilidir (Binici ve Tatlıcan, 2018: 220). Bu bilgi birikimi bireyin eylemlerinde açığa çıkmaktadır. Bireyin bilgisinin ve eylemlerinin farkında olması aslında refleksiviteyle ilişkili durumdadır.

Refleksivite olguların neden-sonuç ilişkisi içerisinde dönüşümlü olarak uygulanması anlamına gelmektedir. Bireyler kendi faaliyetlerini anlama yeteneğine sahiptir. Fakat gündelik hayatta insanlar hayatın içindeki düzeni fark etmezler. Refleksivite toplumsal dünyanın hem inşa edilmesini hem de betimlenmesini sağlar (Kaşıkçı, 2017: 164). Toplumdaki bireyler hem kendi eylemlerini hem de toplumdaki diğer bireylerin davranışlarını, bulundukları ortamı ve zaman dilimi gibi unsurları kendi denetimleri çerçevesinde tutmaktadırlar. Birey toplumda karşılaşmış olduğu her türlü

dışsal etkenden, fiziksel her türlü uyarandan ve toplumdaki gelişmelerden etkilenmekte ve toplumu oluşturan failer olarak yorum getirmektedirler. Ancak failer yapmış oldukları her eylemin bilincinde olmamaktadır ve bu bize aslında her failin eylemlerinin insani bir durumdan dolayı refleksif olduğunu göstermektedir.

Açıklamaların rasyonel özellikleri, üyelerin ilgilendikleri şeyleri ve toplumsal durumlarda nasıl ‘anladıklarından’ bağımsız değildir. Üyelerin açıklamalarının rasyonel özellikleri, refleksif olarak ve esasen kullanıldıkları organize toplumsal durumlarla bağlantılıdır, zira hepsi söz konusu toplumsal durumların özellikleridir (Garfinkel, 2014: 20).

Garfinkel etnometodolojisinde, gündelik hayata anlam getirebilmemiz için gündelik hayat içerisindeki gerçekleşen etkinliklere bakmalı ve bu etkinliklerin gerçekleşmesini sağlayan yönleri çözüm yolları getirilmesi gerekmektedir. Ancak gündelik hayatın içerisinde olması istenilen belirli arka-plan özellikleri mevcuttur. Toplumdaki bireyler gündelik hayatın içinde kullanılan metotları kullanır ve bu arka-plan özellikleri ile de kendi eylemlerini gündelik hayata aktararak gündelik hayatı yaşamlarına gerçek bir unsur olarak geçirirler. Toplumda bireyin oluşturduğu anlam dünyası bireylerin etkinlikleriyle zamanla zengin bir gündelik hayat dünyasına dönüşmektedir.

2.2.5. Gündelik Hayatta Baş Etme Stratejileri

Baş etme kavramının net bir anlamının olmadığı, her disiplinin kendi meşrebine göre anlamlar verdiğini ve bu yüzden baş etmeyle tam manasıyla neyin kast edildiği hususunda bir kavram kargaşası mevcuttur. Bunlara rağmen, baş etmenin bireysel (psikolojik) ve toplumsal veya aileler içi/aileler arası (sosyolojik) iki düzeyi içerdiği artık genel bir kabuldür. Baş etme daha çok, bireyin ya da grubun (ailenin) karşılaştıkları sorunu veya engeli ortadan kaldırıcı araçlar bulma çabası, sahip olduğu imkân ve kaynakları seferber etmesi olarak tanımlanmaya başlanmıştır (İncetahtacı, 2020: 508). Baş etme, toplumsal ilişkilerde var olan grup ve bireylerle aralarındaki ilişkilerle mümkün olmaktadır.

De Certeau'nun gündelik hayatı sorunsallaştırırken kullandığı temel kavramlardan biri *buluş*'tur. Buna göre, kadın ve erkek aktörler gündelik hayatları içerisinde birçok buluş yapma imkânına sahiptirler. Sıradan gündelik hayat içerisinde hiçbir direnme aracı yokmuş gibi görünen aktörler, sistem içerisinde birçok icatta bulunarak kendi varlığını ortaya koyabilir. Buna göre, gündelik olarak toplumun içerisinde yer edinmiş binlerce taktik ve strateji sarmalı vardır ve toplumun temel kuruluşu bu sarmal tarafından belirlenmektedir. Birey ise, bu düzeneğin işleyişini başlı başına belirleyen bir güçtür (De Certeau vd, 1980, Schilling, 2003, Akt. Sezer Şanlı, 2018: 60-61).

Baş etme stratejilerinden evlilik kadar hayatlarının yönünü değiştiren ve çoğu zaman kabul görmeyen boşanma unsuru da dikkat çekmektedir. Kadınlar önce kültürlerinin baskınlığından dolayı sonra da mecburi bir hayata zorunlu kılınmalarından dolayı boşanmaya mesafeli davranmaktadırlar. Süryani kültüründe boşanma dini olarak yasak kılınmakta ve kültürel olarak yadırganan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Süryani kadınları boşanmanın zina olmadığı sürece kabul edilen bir durum olmadığını belirtmekte ve bu durumu normalleştirerek hayatlarının içine eriterek hareket etmektedirler. Görüşmeler sırasında kadınların boşanmayla baş etmek için belli stratejiler gerçekleştirdikleri görülmektedir. Yaşanılan kültür, coğrafya ve mensup olunan din kadınların hayatlarının dönüm noktaları hakkında karar verme aşamasında ne kadar önemli bir etken olduğunu ve bu etkenin normalleştirilerek kabul gördüğünü göstermektedir.

Baş etme, ailelerin karşılaştıkları zorlukları aşabilmesi ve bir birim olarak işleyişini, işlevlerini ve bütünlüğünü korumak adına sahip olduğu ya da bulunduğu ortamdaki bütün araçları kullanması, bunları yönetmesi ya da idare etmesidir. Kullanılan ya da seçilen baş etme stratejisinin gücü, etkisi ve kapasitesi, bireyin bulunduğu sosyal koşullar, zaman, dönem ve diğer toplumsal yapılarla etkileşimine bağlı olduğu kadar bireyler arası ilişkiler örüntüsünün işleyişine de bağlıdır. Ama baş etmede özellikle vurgulanması gereken nokta, tekil, yalıtılmış ve bağımsız bir sorun çözmenin olmadığı tam aksine görünen ya da görünmeyen pek çok aktörün ve durumun karşılıklı etkileşimiyle başarılı ve etkili baş etmenin olanaklı olduğudur (İncetahtacı, 2020: 119).

Taktikler, kendilerine özgü ölçütlere göre geniş üretim bütünlerinden parça seçer ve buna uygun hikâyeler oluştururlar. Bu apaçık yeni bir üretimdir. Sürekli bir yeniden üretme/tüketme ve düzenleme hali, gündelik hayat içinde sayısız, anonim ve görünmez biçimde bulunmakta, birçok sıradan eylem de görünmeyen ve fakat mücadele alanının ürünleri olarak sürekli bir şekilde var olmaktadır (Ergin, 2018: 347-348).

Erkek egemen sistemin tüm halklar ve inançlar üzerinde etkili olması kadını ikinci konuma itmektedir. Bu zihniyet kendini Süryani toplumunda da göstermekte ve kadının toplumdaki konumunun ikinci planda tutulması kaçınılmaz olmaktadır. Süryani kadını bu durumu normalleştirmekte ve hayatının her aşamasına bu durumu sindirerek yaşamını sürdürmektedir.

3. SÜRYANİLİĞİN KADINLARIN GÜNDELİK HAYATLARINA KÜLTÜREL YANSIMASI

3.1. Süryanilerde İnanç ve İbadet Esasları

3.1.1. İnanç Esasları

Süryaniler, inanç esasında bir bütünlük içerisinde bulunmakta ve bu durumu kabul gören sıfatlar ile bütünleştirerek sürdürmektedirler. Süryani Ortodoks Kilisesinin kabulüne göre, Baba (Tanrı) ile Oğul, bir bütündür. Hz. İsa hem insan olarak hem de Tanrı olarak kabul edilip bütün bir tabiatı oluşturmaktadır. İnançlarına göre, Hz. İsa, Tanrı olarak insan gibi doğmuş ve bir müddet yaşadıktan sonra ölmüş ve tekrar dirilmiştir. Bu inanç esasına göre, Hz. İsa hem insandır hem de Tanrı'dır ve Hz. Meryem ise Tanrı'nın annesi konumundadır (Küçük, 2008: 21). Hz. İsa'nın Hz. Meryem'den tenleşip doğması nedeniyle Meryem Ana'ya "Allah'ın Annesi" unvanı verilmiştir. Hz. İsa'ya da "Allah'ın Oğlu" denilmektedir. Bu Allah'ın Meryem'le evlendiği ve İsa'nın da ondan doğduğu anlamına gelmemekte, İsa'nın beşeri bir babası olmadığından ona bu isim verilmektedir. Bu olayın daha iyi anlaşılabilmesi için güneş örneği verilebilir. Güneş üç kısım olduğu halde bir kısım sayılır. Şöyle ki; Güneşin küresi, ışığı ve ısısı vardır. Her biri bir güneş unsurudur ve bölünmez bir üçlüktür. Burada küre Baba, ışın Oğul, ısı da Ruh olarak telakki edilmektedir (Bayburt, 2009: 269).

Süryani inanç esasına göre, bulundukları kâinat içerisinde hem görünen hem de görünmeyen varlıklar yaşamaktadır. Görünmeyen varlıklar içerisinde melekler kabul edilip ve ruhani yaşamda da Tanrı'ya hizmet etmelerinden, Tanrı'nın emirlerini insanlara iletmelerinden dolayı yaşadıkları âlem içerisinde nurani varlıklar olarak kabul edilmektedir (Küçük, 2008: 22).

Süryani Ortodokslara göre meleklerin bir kısmı, Allaha karşı itaatsizlik edince günah işledikleri için cennetten kovulmuşlardır. Cennetten kovulmalarından dolayı bu meleklerle şeytan denilmektedir. Şeytanların meleklerden farkı, insanları kötülüğe, günah işlemeye teşvik etmekte ve onları kandırmaktadır. Ama bunu yaparken bir

zorlama söz konusu değildir. Çünkü insan irade sahibi ve mantığa sahip bir varlıktır (Üstün, 2016: 66). Süryani geleneğinin inanç esasına göre kutsal kabul ettikleri kitap İncil'dir. Süryaniler için bu kutsal kitabın resmi olarak kabul edilmiş hali Pşitto adında Süryani çeviridir. Müslümanların kabul ettiği gibi Hristiyanlarda kıyamet gününe inanmakta ve ne zaman gerçekleşeceğini Tanrı'dan başka kimsenin bilmediğini savunmaktadırlar. Bunu İncil'deki şu ifadeler göstermektedir: “ Fakat o gün ve saat hakkında ne göklerin melekleri, ne de Oğul, Baba'dan başka kimse bilmez” (Yeşil, 2002: 62-63).

Süryaniler ölüme ve kıyamet gününe, kıyamette karşılaşacakları cennet ve cehenneme inanmaktadırlar. Süryanilere göre ölüm, vücuttaki canlı hücrelerin belli bir sebepten dolayı canlılığını yitirmesi ve bu hücrelerin temelinde olan can ve ruhun bedenden ayrılması demektir. Süryanilerde de Müslümanlarda olduğu gibi bedenin canlılığını yitirdikten sonra bedenin topraktan geldiğine inanıldığı için tekrar toprağa döneceği ancak ruhun Tanrı'nın nefsinden doğduğu kabul edildiği için diri kalacağı düşünülmektedir (Ayağ, 2014: 85).

3.1.2. İbadet Esasları

Süryanilerin inanç esasları doğrultusunda gerçekleştirdikleri birtakım ibadetler söz konusudur. Bunlar içerisinde en önemli kabul edilen ibadet şekli namazdır. Süryaniler namazı gerçekleştirirken inandıkları Hristiyanlık dininin esasları doğrultusunda Tanrı'ya niyaz ve şükranlarını sunmakta, nimet ve rahmet dilemektedirler. Çünkü Süryanilerde namaz, inanan insanların Tanrı'ya yalvarması ve dua etmesi anlamına gelmektedir.

Namaz sadece Müslümanlara ait bir ibadet değil, İslamiyet'ten önce de kabul edilen ilahi dinlerde emir olunan bir ibadettir. Bunun ispatı kendini Türkiye'de yaşayan Süryaniler arasında göstermektedir. Süryanilerin namaz ibadetleri İslamiyet'in kabul ettiği namaz ile ortak noktaları taşımaktadır. Süryanilerin Müslümanlardan farklı olarak namazlarında rükû bulunmamaktadır. Süryanicede namaz Slutho kelimesiyle ifade edilmekte ve dua anlamına gelmektedir. Süryanilerin inanç esasına göre, Hz. İsa vaftiz edildikten sonra namaz kılmaya başlamıştır. Bundan dolayı namaz Süryanilerin ilk vazifesidir (Kurnaz, 2009: 7).

Süryanilerde namazın kabul edilmesi için bazı şartlar vardır. Bu şartlar İslamiyet'te olduğu gibi bedeni şartlar değil, daha çok manevi şartlardır. Bu şartlar şunlardır:

- a. Kuvvetli bir inanç
- b. Allah'a karşı derin saygı
- c. Mütevazı bir kalp sahibi olmak
- d. Anlayışlı ve temiz düşünce sahibi olmak (Yeşil, 2002: 67).

Süryanilerin ibadet esasları içerisinde namaz kadar önemli kabul edilen bir diğer ibadet ise oruçtur. Oruç, hem bedensel arzuları zayıflatmakta hem de ruhsal yapıyı güçlendirmektedir. Bireyin belirli zamanlarda yemek, içmek ve cinsellik gibi duygu ve istekleri terk ederek daha çok ruhsal yapıya yönelmesini sağlamaktadır (Küçük, 2008: 25).

Süryani ibadet uygulamalarında; başka hiçbir toplumda görülmeyen, fazla sayıda ve uzun süreli oruç ve perhizler bulunmaktadır. Oruçlu günlerde hiçbir şekilde sıvı veya katı besin maddesi alınmaz ve gün doğuşundan, akşam duasına kadar tutulur. Perhizli günlerde sadece bitkisel gıdalar alınır, et yenmez, süt, tereyağı ve yumurta gibi hayvansal ürünler de kullanılmaz (Zafer, 2012: 82).

Süryani Ortodokslar 'da kilisenin masraflarını karşılamak ve kiliseye kendini vakfetmiş ruhanilerin masraflarını karşılamak için gönüllü olarak verilen yardım, hediye ve zekâtlar vardır. Bunlara ondalık denmektedir. Süryani Ortodoks Kilisesi'ne mensup Süryaniler, yıllık gelirlerinin yüzde onunu kiliseye bağışlarlar. Bağışlar, kiliselerin giderleri ve ruhanilerin masrafları için kullanılır (Bilge, 1990: 79).

Süryani ibadet esaslarında nasıl zekât kelimesi kullanılmıyorsa aynı şekilde hac kelimesi de kullanılmamaktadır. Hac kelimesi yerine Kutsal Ziyaret anlamına gelen "Souruthe Kadišto" kelimesi kullanılmaktadır. Kutsal ziyareti gerçekleştirmiş olan kişiye de kutsanmış anlamına gelen "Makedşoyo" tabiri kullanılmaktadır. Bu kutsal ziyaret zorunlu bir durum değildir ancak isteyen herkes Kudüs'ü ziyaret edebilmektedir. Bu ziyaret daimi olarak Paskalya Bayramı'ndan bir hafta önce gerçekleştirilmektedir (Küçük, 2008: 27). Dayrülzafaran Manastırı'nda defnedilmiş azizler için, Süryaniler burayı sık sık ziyaret edip ayinlere katılırlar. Mardin ve Turabdin bölgesinde bulunan onlarca kilise ve manastır Süryaniler için manevi değere sahip olduğu için sık sık ziyaret edilir (Bilge, 1990: 80).

3.1.3. Süryanilerde Doğum Ritüelleri

İnsan hayatında başından geçen belli evreler vardır. Bu evreler; doğum, evlenme ve ölüm olarak gerçekleşmektedir. Bu evrelerin gerçekleşme biçimleri belirli adetlere, inançlara, dinsel bağlılıklara ve kültürlerin beklentilerine göre şekil almaktadır. Bu evrelerden insanın ilk olarak yaşadığı doğum evresidir. Süryanilerde doğum, kırsal bölgelere bakıldığında evde ama şehirde genellikle hastanelerde gerçekleşmektedir. Eğer ki doğum köyde gerçekleşiyor ise, genellikle doğumu gerçekleştiren bir ebe vardır.

Süryanilerin doğum esnasında, doğumdan önce ve sonra yaptıkları birtakım ritüeller söz konusudur. Süryani bir kadın çocuk sahibi olmak istiyor ise, adak adamakta ve kısırlığı gidermek için belli adetlere başvurmaktadır. Birçok toplumda olduğu gibi Süryanilerde de erkek egemen bir bakış açısına sahip olmalarından ve çocuğun kadından dolayı olmadığı düşünülmekte ve tedavi yolları aranmaktadır. Bu yollar şu şekildedir:

- Kısırlık problemi olanlar kadın ya da erkekler genellikle manastırlara, kiliselere gider. Bu ibadethanelerde azizlerin, şehitlerin mezarlıkları, kemikleri bulunur. Bunlardan şefaata talep ederler.
- Azizlerin kabirleri ziyaret edilir. Azizlerin kabirlerinde edilen dualar kabul olsun diye giderken hediyeler götürülür.
- Muska yazdırılır.
- Vücutta haç ve Meryem Ana ikonları taşınır (Ete, 2010: 25).

Bunun yanı sıra Midyat'taki Mor Gabriyel Manastırından alınan toprakların sulandırılıp bu suyun içilmesiyle pek çok sorunun çözümlendiğine, hastaların iyileştiğine ve bazı kadınların çocuk sahibi olduğuna inanılmaktadır (Ulutürk, 2016: 903).

Süryani kadınlar hamile kaldıklarında da belli başlı uygulamalar gerçekleştirmektedirler. Süryanilerde hamile bir kadın, perhiz ve oruç konusunda kilisedeki din adamlarına danışmak zorundadır. Eğer ki din adamları perhizi/orucu bozmasına müsaade etmez ise kadının orucunu bozması suç sayılmaktadır. Ancak bunun yanında Süryanilerde hamileler için dini bir önemi olan perhiz söz konusu değildir. Sadece kadınlar arasında, kültürün getirmiş olduğu bakış açısına göre, yemek yemenin hamileye iyi geleceğine inanılmaktadır.

Süryani kültürüne göre doğum sonrasında da belli başlı ritüeller söz konusudur. Bunlar arasında kadınların doğum yaptıktan sonra bebeklerinin göbek bağlarının çocuk sahibi olamayan kadının yıkanacağı kaba konularak hamile kalacağına inanılmaktadır. Bu ritüelin dini bir tarafı olduğu söylenmese bile inanılarak uygulanan bir gelenektir. Süryanilerde çocuğun göbek bağından sonra uygulanan bir başka ritüel ise çocuğu tuzlamaktır. Çocuk doğduktan sonra suda eritilen tuz ile tuzlanmaktadır. Bu ritüelin yapılma sebebi dini bir amaçtan ziyade çocuğun daha sağlıklı olacağına ya da büyüdüğünde terinin kokmayacağına inanılmaktadır. Burada bebeğin tuzlanmasının asıl amacı bedenin daha sıkı olması ve pişik olmamasıdır. Doğumdan sonraki bir diğer önemli nokta ise çocuğa konulacak addır. Çocuğun geleceğini etkileyecek, kişiliğine ve toplum içerisindeki konumunu vurgulayacak isimler dikkatle seçilmektedir. (2016: 905-906). Süryanilerinde ad koyma ile ilgili uygulamalar şunlardır:

- Çocuk doğduktan üç gün veya bir hafta sonra ruhani kişi yeni doğan çocuğun evine gider, anne ve çocuğun başında dua okur. Ruhani kişi, babaya çocuğun isminin ne olduğunu sorar ve öğrendikten sonra da okuduğu duanın içinde bu ismi de zikreder. Daha sonra çocuğun adı üzerine dualar eder.
- Çocuğa vaftiz sırasında verilen isim geçerlidir. Vaftize kadar verilen isim geçersiz sayılmaktadır.
- Vaftiz edilen çocuğa, bir Aziz'in ismi verilir. Böylece o çocuk, adını aldığı azizin himayesine geçmiş olur, onun faziletlerine hissedar olur.
- En sık kullanılan isimler olarak; Gabriel, Mihael, Barsavmo, Melki, Emanuel, Circis, Hannne, İliye, Meryem gibi aziz ve azizelerin isimleri sayılabilir (Ete, 2010: 26-27).

Müslüman çevrede yaygın olarak bilinen ve uygulanan adetler Süryanilerde de görülmektedir. Bebek doğduktan sonra kırkının çıkması beklenmekte ve çocuk kırkı çıktıktan sonra yıkanmaktadır. Bunun yanı sıra bebeğin diş hediği yapılmakta ve çocuğa hediye verilmektedir.

İnsanların yaşadığı evrelerin içinde sadece erkeklere uygulanan sünnet kültürü Müslümanlarda olduğu gibi Süryanilerde uygulanmamaktadır. Süryanileri bölgede beraber yaşadıkları diğer halklardan ayıran belki de en önemli özellik; Süryanilerin inançları gereği sünnet olmamalarıdır. Hristiyanlıkta; sünnet uygulaması olmamakla

beraber, dinen yasaktır. Süryaniler, Allah'ın insanı yaratırken vücudunda bir fazlalık yaratmış olabileceğine inanmadıkları için sünnet uygulamasını reddetmekte bunun yerine yeni doğan çocuklarını vaftiz etmektedirler. Süryanilerdeki vaftiz, Müslümanlıktaki sünnet uygulamasının eş değeridir (Ete, 2010: 27). Süryani halkını diğer halklardan ayıran bir diğer önemli özellik Süryanilerin Hristiyanlığa inanmalarından dolayı doğan çocukları vaftiz etmesidir. Hristiyanlıkta sünnet yoktur, sünnetin yerini vaftiz almıştır. Çocuklar düzenli aralıklarla sekiz günlükten itibaren vaftiz edilmek üzere kiliseye getirilmektedirler.

Vaftizin gerçekleştirirken zorunlu olan şartlardan birisi Karibo (kirve)'nin olması zorunluluğudur. Burada kirvenin gerekliliği vaftiz olacak çocuğun küçük olmasından ve konuşamamasından dolayı vaftiz olacak çocuğun yerine dua ve anları söylemekte ve vaftiz yapılırken çocuğu tutacak olmasından kaynaklanmaktadır. Kız çocukları için kadın, erkek çocukları için erkek kişi kirvelik yapmaktadır. Süryanicede kirvelik kavramı “şavşbino”, “arobo”, “karibo”, “mhadyono” ve “melfono” kelimeleriyle ifade edilir. Bu kelimeler yoldaş, kefil, yakın, yol gösterici ve öğretici anlamlarına gelir. Kirvelik kan bağından ziyade daha çok manevi bir anlama yakınlığı göstermektedir. Kirvelerle yaşanan bu yakınlık vaftizlik ile başlamakta ve insanın hayatının tüm önemli noktalarında kutsal bir görev olarak devam etmektedir. Kirveler arasında evlenmek yasak kabul edilmektedir. Eğer ki bir zorunluluk yoksa anne babalar çocuklarının kirveliliğini yapamazlar (Ete, 2010: 29). Müslümanlıktaki kirvelik ile Süryanilikteki kirveliliğin kuruluş amacı aynıdır ancak uygulanış nedenleri farklıdır. Süryanilerde vaftiz geleneği için uygulanırken, Müslümanlarda sünnet geleneği için uygulanmaktadır.

3.1.4. Süryanilerde Evlenme Ritüelleri

Evlilik, geleceğe faydalı bir nesil yetiştirebilmek ve yardımlaşarak ailenin geçimini sağlayabilmek için, çift arasında kurulan dini ve hukuki bir bağıdır (Küçük, 2008: 36). Süryanilere göre evlilik, Kutsal Ruh'un iyiliği ve ruhanilerin dualarıyla gelecek nesillerin devamlılığını sağlamak amacıyla, çiftlerin kutsal bir biçimde bir araya geldikleri Süryani Kilisesinin yedi gizinden birini ifade etmektedir (Özcoşar, 2006: 196). Süryaniler için kutsal bir anlam taşıyan evlilik, rahipler, rahibeler, episkopos,

metropolit, mafıryan ve patrikler için yasak kapsamındadır. Papazlar, papaz sıfatını almadan önce evlenebilirler. Papazın eşi öldüğünde ise, ikinci bir evlilik yapmasına izin verilmez. Ancak ruhban sınıfına dâhil olmayanlar ikinci kez evlenebilmektedirler (Sarı, 2011: 349).

Süryanilere göre, evlenecek kişilerin arasında herhangi bir akrabalık ilişkisi bulunmamalıdır ve ergenlik çağına gelmiş kız ve erkeğin nikâhları toplumda kabul gören bir ruhani tarafından kıyılmaktadır. Evlenecek kızın ve erkeğin hem Süryani olması hem de Hristiyan olması gerekmektedir. Süryanilerde tek eşlilik esas olmakla birlikte zina ve ölüm dışında boşanma yasaktır.

İnancın ön koşul kabul edildiği toplumlarda görüldüğü üzere Süryanilerde de evliliğin temelini din oluşturmaktadır. Ancak bu dini yapılanmanın yanında bölgedeki yapının ve geleneklerinden etkisi yadsınamaz. Süryani toplumunda evliliğin kutsal olarak görülüp, kabul edilebilmesi için Kilise yasalarının uygun gördüğü birtakım koşullar söz konusudur. Kilisenin evlilik için uygun görmediği durumlar şunlardır: Sütanneliği, süt kardeşlik, vaftiz kirveliği, nikâh sağdıçlığı, yakın akrabalık ve en önemli kabul edilen dini farklılıklardır.

Hemen her toplumda olduğu gibi Süryanilerde de düğün öncesinde belli aşamalardan geçilmektedir. Bu aşamalarda evlenme iki bölümden meydana gelmektedir. Bu nişan ve kına, nikâh ve düğün bölümleridir. Evlenmek isteyen çiftlerin evliliklerine karar verildikten sonra damat adayı ve damadın ailesi gelin adayının evini ziyarete gitmektedir. Bu ziyaretten sonraki ziyarette hem gelinin hem de damadın vaftiz kirveleri yanlarında bulunmaktadır. İsteme aşaması gerçekleştirilirken Papaz, bu evlenmek isteyen çiftin bir araya gelişlerinin amaçlarını ve evliliğin önemini açıklayan ifadelerde bulunur. Süryanilerde başlık parası uygulaması bulunmamaktadır. İsteme olumlu gerçekleştirildikten sonra erkek tarafı yanlarında getirdikleri haçı kıza takarlar (Küçük, 2008: 37).

İsteme ve söz kesiminden sonraki aşama ise nişan aşamasıdır. Süryanilerinde nişan törenine Yamino Töreni denilmektedir. Yamino töreninde Papaz, gelin ve damat adaylarına özel dualar okur. İki şahit huzurunda yüzükler takılır. Nişan sonrasında kız evi tarafından yapılan özel bir çörek (Yamino Çöreği) gelen misafirlere dağıtılır. Gelen misafirlere ve çocuklara ayrıca şeker dağıtılır. Papaz, Yamino töreninde ebeveynlerin,

iki şahidin ve misafirlerin huzurunda gelin ve damat adaylarından nişanın bozulmayacağı ve geri dönülmeyeceğine dair sözler alınır (Ete, 2010: 40).

Süryanilerde Çarşamba, Cuma ve bayram akşamlarında nikâh töreni yapılmamaktadır. Dini nikâh Pazar günleri öğleden sonra kıyılmakta ve nikâh anında vaftiz anne ve baba da orada bulunmaktadır. Damadın vaftiz annesi kiliseye gelinin kolunda girmekte ve o sırada kilisedeki insanlar gelini zılgıtlarla karşılanmaktadır. Nikâh kıyılmaya başlandığında kirveler çiftin yanında durmakta ve gelin ile damadın başlarının üstünde haç tutmaktadır (Kurnaz, 2009: 11). Süryanilerde, resmi nikâh işleminden önce dini nikâh kıyılmamaktadır.

Süryanilerde düğünden sonraki güne “Sabahiye” denmektedir. Sabahiye gününde çiftin ilk kahvaltısını gelinin annesi hazırlamakta ve damadın evine yollamaktadır. Bu Sabahiye gününde öğleden sonra evin avlusunda kadınlar bir araya gelmekte ve eğlence düzenlemektedirler. Düğünden sonra ilk cumartesi günü gelinin ailesi damadın ailesini yemeğe davet ederler. Süryaniler bu davete “radde” demektedir. Gelin babasının evinde bir hafta, damat ise bir, iki gece kalmaktadır. Gelin babasının evinde bir hafta kaldıktan sonra damat eşini babasının evinde geri almaya gelir. Bu sefer damadın ailesi gelinin ailesini yemeğe davet eder ve böylelikle aileler arasında gidip gelmelerinde yolu açılmış olur (Eroğlu ve Sarıca, 2012: 1197).

Süryani kültüründe evlilik dini bir temele dayanmasından ve kutsal kabul edilmesinden dolayı önem teşkil etmektedir. Evlilik içerisinde erkek kadına kıyasla daha baskın bir konumdadır. Sadece kültürün etkisinden değil, dinin baskın durumundan dolayı erkek hem dinen hem de evlilik içerisinde daha ön plandadır. Kadının evlilikteki konumunu dinin yanında yaşadığı coğrafyanın kültüründen de etkilendiği bilinmektedir.

3.1.5. Süryanilerde Ölüm Ritüelleri

Ölüm, insanın başından geçen evrelerin sonudur. Ölüm her insanın başından geçen, kaçınılmaz ontolojik bir gerçekliği ifade etmektedir. Her dinin ve inanışın ölümüne bakışı ve uygulamaları da farklılık göstermektedir. Süryaniler, varoluş temellerini dini temellere dayandırmakta ve ölümüne de hemen hemen her toplumda olduğu gibi din

ekseni etrafında ele almaktadırlar. Süryanilere göre ölüm, bendende bulunan tüm hücrelerin canlılığını yitirerek, ruhun bedenden ayrılması, dünyevi acıların son bulması ve sonsuzluğa açılan hayatın başlangıcı olarak ifade edilmektedir. Süryanilerde bu ölümün beraberinde inananların cennete giderken, inanmayanların ise cehenneme gideceği düşünülmektedir (Küçük, 2008: 39).

Hemen hemen her toplumda olduğu gibi Süryanilerde de ölüm öncesinde inanılan ve uygulanan birtakım ritüeller söz konusudur. Süryanilerde, köpek ve kurt gibi hayvanların gece gece ulumaları ve baykuşun sesinin ölümü haberdar ettiği düşünülmektedir. Bunların yanında evin içindeki çocukların normalden fazla yaramazlık ve gürültü yapmaları, evde bulunan aynanın kırılması, önceden kırılmış bir aynanın parçasının evin içinde bulunması, cam türünden nesnelerin düştüğü halde kırılmaması gibi durumlarda ölümü haberdar ettiğine inanılmaktadır (Er, 2018: 52).

Süryani inancındaki ritüellere göre, Tanrı'ya inananları ölüme hazırlamak ve ruhunun direncini artırıp, muhafaza edebilmek için kilisenin sırları içerisinde yer alan “hasta yağı” uygulaması söz konusudur. Süryanilerde bu hasta yağına Kandilo denilmektedir. Hasta yağı, kadehe benzer bir kasenin içine konulan hamurun içi açılarak zeytinyağı dökülmektedir. Bu hamurun üstüne beş tane mum konulmaktadır. Bu hasta yağının yapılacağı yerde masanın üzerindeki kasenin sağında ve solunda birer tane mum ve haç konulmaktadır. Uygulama yapılacak hasta dizlerinin önüne çökmüş bir şekilde masanın önüne getirilmektedir (Keske, 2010: 100). Bu hasta yağı, hastanın alnına, göğsüne, dizlerine ve ellerine sürülmektedir. Bu yağın hastanın küçük günahlarını sileceğine, kişiye huzur vereceğine inanılmaktadır. Bu uygulamanın yapılabilmesi için hastanın bilincinin yerinde olması ve tövbe edebilecek durumda olması gerekmektedir (Kurnaz, 2009: 10).

Süryanilerde uygulanan ölüm merasiminin Hristiyanlığın kurallarına uygun olarak yapılmasına dikkat edilmektedir. Kişi öldüğünde önce papaz ardından da vaftiz ailesine haber verilir. Ölü haberini aldıktan sonra kilisedeki hizmetliler, kilisenin çanını üç kez art arda kısa aralıklar ile çalarlar. Ölümün neticelenmesinin ardından cesedin kolları çapraz bir olacak şekilde göğsünün üzerine konulmaktadır. Gözleri açık ise yumulur ve çenesi kapatılır. Yüzü doğu yönüne gelecek şekilde çevrilir. Ölünün üzerine makas türü metal obje yerleştirilir. Başucuna İncil konulup, başında mum yakılır. Papaz

ve ya rahip, cenazenin bulunduğu yere geldiğinde dua okur ve tütün yakar. Ölü, kefenle sarılmadan önce dini usullere uygun bir biçimde yıkanır. Eğer yıkanan ceset kadın ise, yıkandıktan sonra saçları tek parça olarak ya da ikiye ayırarak örülür ve desenli bir örtü ile örtülmektedir (Er, 2018: 54-55). Süryaniler, cesetleri yıkadıktan sonra beyaz rengindeki kefenler ile kefenlemektedirler. Cesedi yıkama işi yapıldıktan sonra tabuta konulmadan önce iç çamaşırları ve cesedin cinsiyetine uygun olan kıyafetler giydirilir ve ayaklarına çorapları geçirilir. Ayak başparmakları ise ip ile birbirine bağlanmaktadır (Ete, 2010: 53). Bu işlemler yapıldıktan sonra ceset kefenlenerek yüzü açık kalacak şekilde tabuta konulur ve cenaze merasiminin gerçekleştirilmesi için kiliseye götürülür. Kilisede gerçekleştirilen cenaze merasiminden sonra cesedin ayakları doğu yönüne gelecek bir biçimde mezara konulur. Mezarın üzerine ilk toprağı Papaz, dua ederek atar. Ölen kişiyi anmak için ölüm yıldönümlerinde, bayramlarda ayin ve mezarlık ziyaretleri yapılmaktadır. Bu ziyaret aşamasında mezarın başında tütün yakılmakta ve toprak sulanarak temizlenmektedir. Ölen kişinin yakınları ise ölümünün üçüncü, dokuzuncu ve kırkıncı günleri mezarın başında yemek ve helva dağıtırlar ve bu dini bir zorunluluktur (Küçük, 2008: 39-40).

3.1.6. Süryanilerde Bayram ve Kutsal Günler

Semavi dinlerin tümünde görüldüğü gibi Hristiyanlık inancında da bayram ve kutsal gün uygulamaları yapılmaktadır. Süryanilerde bayram kültürel bir etkinlikten ziyade din ile iç içe geçmiştir. Bayrama geçmeden önce oruç tutulması, perhiz uygulanması ile beraber bayramdaki uygulamalar ile toplumsal bir amaca eşlik etmiş olmaktadır. Süryanilerde oruç - bayram ilişkisi ile birlikte din ile toplumsal hayat bağdaştırılmakta ve birlik ve beraberlik sağlanmaktadır. Süryanilerde bayram iki türlü gerçekleştirilmektedir: Rabbani bayramlar ve Rabbani olmayan bayramlardır.

Rabbani bayramlar İsa'nın doğumundan göklere çekilişine kadar olan olayları ve Meryem ve Kutsal Ruh ile ilgili yaşanmış olayları konu edinir (Küçük, 2008: 34). Rabbani bayramlarda ayinlere katılım sağlanmakta ve dünyevi işlerle uğraşılması zorunlu kılınmıştır. Süryaniler bayramlarda oruç ve perhizlerini bozmakta ve en güzel yemekler yenilerek, temiz yeni kıyafetler giyilmekte ve cemaat hiçbir işle meşgul olmayarak birbirlerine tebrike gitmektedirler.

Rabbani olmayan bayramlarda, din ve kilisenin varlığında korunmasında etkin olan tarihi şahıs olan azizleri ve olayları anma şeklinde değerlendirilir (Ete, 2010: 64). Bu bayramlarda Rabbani bayramlardan farklı olarak ayinlere katılım sağlanmakta ancak dünyevi işlerle meşgul olmak engellenmemektedir.

3.1.7. Süryanilerde Erkeklere Özgü Sanatsal Faaliyetler

Mezopotamya'ya baktığımızda hemen hemen tüm sanat dallarıyla uğraşmış ve günümüze ise birçok yapıtı ulaştırmışlardır. Süryaniler Hristiyanlık ile birlikte sanat olarak mimari yapılanmaya, tapınak ve kilise inşa etmeye başlamışlardır. Bunun en güzel örneklerini Deyrul- Zafaran Manastırı ve Kırklar Kilisesi oluşturmaktadır. Zaman içerisinde resim, minyatür ve mozaik sanatı dinsel bir boyutla şekil almaya başlamıştır.

Süryaniler genel olarak ince el sanatlarında ve mimari süslemeciliğinde başarılı olmuşlardır. Bu ince el sanatları içerisinde en önde gelen kuyumculuktur. Günümüzde Mardin'deki, Diyarbakır'daki hatta İstanbul'daki kuyumcuların çoğunluğunu Süryaniler oluşturmaktadır. Kuyumculuk yaparken yanlarına aldıkları çırakları da Süryaniler arasından seçmektedirler. Bundan dolayı bu mesleğin ince noktalarını sadece Süryaniler bilmektedir. Ancak yaşadıkları bölgeden göç etmelerinden sonra bu meslekte artık tarihe karışmaya başlamıştır (Küçük, 2008: 40). Bu halk sanatlarının bazıları şunlardır;

Basmacılık (Hetmo) Sanatı, Süryanilerce uygulanan bir kalıp sanatıdır. Eskiden daha çok kıyafetlerde, yastık ve yorgan kılıflarında, duvarların süslenmesinde kullanılan bir sanattır. Basmacılık, daha önceden hazırlanmış kalıbın yüzünün boyaya batırılarak, kumaş veya şekil verilecek malzeme üzerine bastırılması ile birbirinden güzel simetrik ve tekrarlanan şekillerin elde edilmesi şeklinde özetlenebilir. Bu uygulama günümüzün plastik kalıplarına benzer bir yöntemdir. Genellikle boya olarak kökboyası (anilin) kullanılır. Bu boyanın özelliği üstüne sürüldüğü malzemeden bir daha hiç çıkmamasıdır (Ete, 2010: 90). Basmacılık Süryanilerde yapılmış eski bir sanattır. Ancak günümüz teknolojisinden dolayı basmacılık tarihe karışmaya yüz tutmuş ve yok olmaya maruz bırakılmıştır.

Yün, İpek ve Halıcılık Sanatı, Süryanilerin Ortaçağ'dan itibaren yapmış oldukları bir sanat türüdür. Halı, ipek ve yünlerin kökboyası ile boyanarak dokunmasıyla elde edilmektedir. Yaşadıkları yöredeki motifleri halıya işlemektedirler.

Bakırcılık Sanatı, Süryanilerin geleneksel halk sanatlarının başında yer almaktadır. Bakırcılık, el gücüne dayanılarak zor şartlarda üretilmektedir. Mardin ve çevresinde bakırdan sofra takımı, çanaklar, kaşık, kepçe, kevgir, sini, leğen, yemek tencereleri, kazanlar, ibrik, güğüm ve diğer mutfak eşyaları yapılmaktadır (Küçük, 2008: 42).

Taş Oymacılığı Sanatı, Süryanilerde babadan oğula aktarılan bir sanattır. Bu sanat kendini en çok ibadet yeri olarak kullanılan kiliselerde göstermektedir. Dünyada sit alanı ilan edilen üç şehirden (Kudüs, Venedik ve Mardin) biri olan Mardin'de Süryanilerin mimari alanındaki etkisini çıplak gözle fark etmek çok kolaydır. Süryani ev ve kiliselerinin kapı, pencere çevreleri, sütunları ve kemerlerinde, taş oymacılığı sanatının özgün örnekleri görülmektedir (Sarı, 2011: 361).

Telkâri (Gümüş İşlemeciliği) Sanatı, Telkârinin asıl merkezinin 12. yüzyılda Musul olduğu, bu sanatın Musul'dan Suriye'ye, oradan da Anadolu'ya geçtiği ileri sürülmektedir. Telkâri yapımının 15. yüzyıldan bu yana özellikle de Güneydoğu Anadolu'da çok geliştiği bilinmektedir (Kurnaz, 2009: 20). Bu sanatın kaynağının Mezopotamya olduğu düşünülmeyle beraber bugün en önemli telkâri merkezi, Mardin'in Midyat ilçesidir (Sarı, 2011: 359). Ancak Midyat'ın gümüş işlemeciliği, teknolojinin gelişimiyle birlikte modern yöntemler ile üretilen döküm gümüşlerle karşı karşıya kalmış ve unutulmaya yüz tutmuştur.

Bağcılık ve Şarapçılık, Süryaniler sanat dallarında başarılı oldukları gibi bağcılıkta da kendilerini geliştirmişlerdir. Bağcılığı geliştirmeleriyle birlikte Süryanilerde şarapçılık gelişim göstermiştir. Süryaniler, kendi bağlarında ürettikleri üzümler ile öncelikle kendileri tüketmek ve gelen misafirlerine ikram etmek amacıyla üretim yapmışlardır. Ancak zamanla bunu profesyonelleştirerek üretim yapmaya devam etmişlerdir. Mardin'de yaşayan Süryaniler, kendi ürettikleri şarapları düğünlerinde, yemeklerde ve bir arada bulunduklarında tüketmektedirler.

Süryani kültüründe bireyler, özellikle el sanatlarında ve kuyumculuk gibi meslek gruplarında usta-çırak ilişkisi etrafında gelişmiştir. Erkeklerin hâkimiyetinde olan bu meslek gruplarında kadınlar usta-çırak olarak yetiştirilmemektedir. Kadınlar daha çok tarlada, bağda yardımcı olmaktadır. Ancak bu kadınları ekonomik hayata dâhil olarak göstermemektedir. Ancak günümüz Süryani kadınlarında kuyumculuk mesleğinde üretimden ziyade satış bölümünde yer aldıkları görülmektedir. Bu meslek grupları erkeklere özgü sanatsal faaliyetler olarak sürdürülmektedir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

Süryani kültürünün özellikleriyle kadınların gündelik hayat ritüel ve pratiklerine yansımalarını kültür ve gündelik hayat sosyolojisi açısından aydınlatmak amacıyla; katılımcıların demografik bilgileri, ‘Aile kurumu’ üzerine soruları özelinden kadınların evlenme yaşları, evlilik kararının alınmasındaki rolü, boşanmaya bakış açısı, Süryani bir kadın olarak kültürünün içerisindeki rolü; ‘Din kurumu üzerine sorular’; ‘Eğitim kurumu üzerine sorular’; ‘Siyaset kurumu üzerine sorular’ ve ‘Ekonomi kurumu üzerine sorular’ gibi beş ayrı kategoride hazırlamış sorulardan alınan cevaplar doğrultusunda yorumlanmıştır. Kadın katılımcıların görüşleri dile getirilmiştir. Katılımcıların yaşadıkları kültür içerisindeki konumlarının ve bunun gündelik hayatlarına nasıl yansıdığına derinliğine inilmeye çalışılmıştır.

4.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

4.1.1. Katılımcıların Yaş Grupları

Araştırmaya katılanların yaş gruplarına göre dağılımları Tablo 4.1.’de verilmektedir.

Tablo 4. 1. Görüşme Gerçekleştirilen Katılımcıların Yaşı ve Sayısı

YAŞI	KİŞİ SAYISI
23	2
25	1
27	1
28	1
31	4
34	1
36	1
39	1
40	1
45	1
46	1
48	1
54	1
55	1
57	1
93	1

Görüşülen kadınlar arasındaki en düşük yaş 23, en yüksek yaş 93'tür. 2 katılımcı 23, 1 katılımcı 25, 1 katılımcı 27, 1 katılımcı 28, 4 katılımcı 31, 1 katılımcı 34, 2 katılımcı 36, 1 katılımcı 39, 1 katılımcı 40, 1 katılımcı 48, 1 katılımcı 54, 1 katılımcı 55, 1 katılımcı 57 ve 1 katılımcı 93 yaşındadır.

4.1.2. Katılımcıların Öğrenim Durumu

Araştırmaya katılanların öğrenim durumunu gösteren veriler Tablo 4.2.'de verilmektedir.

Tablo 4. 2. Görüşme Gerçekleştirilen Katılımcıların Öğrenim Durumu

EĞİTİM DURUMU	KİŞİ SAYISI
Okur-Yazar değil	1
Okur-Yazar	
İlkokul	8
Ortaokul ve Dengi	2
Lise Dengi	7
Üniversite	2

Görüşülen kadınlar arasında 1 katılımcı okur-yazar değil, 8 katılımcı ilkokul mezunu, 2 katılımcı ortaokul mezunu, 7 katılımcı lise mezunu ve 2 katılımcı üniversite mezunudur.

4.1.3. Katılımcıların Mesleki Durumu

Araştırmaya katılanların mesleki durumunu gösteren veriler Tablo 4.3.'te verilmektedir.

Tablo 4. 3. Görüşme Gerçekleştirilen Katılımcıların Mesleki Durumu

MESLEKİ DURUMU	KİŞİ SAYISI
Ev Kadını	14
Otomobil Sürüş Eğitmeni	1
Kuyumcu	2
Güzellik Uzmanı	1
Uçak Bakım Elemanı	1
Mal (Kumaş) Kontrolcüsü	1

Görüşülen kadınlar arasında 14 katılımcı ev kadını, 1 katılımcı direksiyon hocası, 2 katılımcı kuyumcu, 1 katılımcı güzellik uzmanı ve 1 katılımcı mal(kumaş) kontrolcüsü mesleğini yapmaktadır.

4.1.4. Katılımcıların Çocuk Sayısı

Araştırmaya katılanların çocuk sayısını gösteren veriler Tablo 4.4.'te verilmektedir.

Tablo 4. 4. Görüşme Gerçekleştirilen Katılımcıların Çocuk Sayısı

ÇOCUK SAYISI	KİŞİ SAYISI
Yok	4
1	2
2	7
3	3
4	1
5	1
6	1
7	1

Görüşülen kadınlar arasında 4 katılımcının çocuğu yok, 2 katılımcının 1 çocuğu, 3 katılımcının 3 çocuğu, 1 katılımcının 4 çocuğu, 1 katılımcının 5 çocuğu, 1 katılımcının 6 çocuğu ve 1 katılımcının 7 çocuğu vardır.

4.2. Aile Kurumu Üzerine Sorular

4.2.1. Tercih Edilen Evlenme Biçimi

Evlilik, yeni bir ailenin kurulması ve her kültürden canlının çoğalıp neslinin devamını sağlaması açısından gerçekleştirdiği, insan hayatının dönüm noktalarından biridir. Evliliğe giden yol olarak görülen eş seçme süreci kültürden kültüre çeşitlenen bir olgudur. Eş seçimi kişinin özgürce “aşk” temeliyle olabileceği gibi, ailenin ve sosyal çevrenin kararı ya da baskısıyla da olabilmektedir. Özgürce eş seçimi daha çok gelişmiş diye nitelendirilen endüstri toplumlarında görülürken, geleneksel değerlerin baskın

olduğu toplumlarda bireyler istediği eşi seçme konusunda kısıtlanabilmektedirler (Karadağ, 2019: 32).

Eş seçiminde öne çıkanlar arasında görücü usulü evlilik önemli bir yer tutmaktadır. Gelenekselliğin ağır bastığı yörelerde görülen bir evlenme biçimidir. Bu evlenme biçiminde kız seçme girişimi, doğrudan doğruya evlenecek gencin annesi, babası veya diğer yakınları tarafından başlatılmaktadır. Gencin kızı beğenmesi yeterli değildir. Diğer aile bireylerinin de onayını alması gerekmektedir (Sezen, 2005: 186).

Geleneksel toplumlardaki evlenme biçiminin genellikle görücü usulü olduğu görülmektedir. Kültürel yapının da etkisiyle bireyler eş seçiminde sadece kendi iradeleri ile hareket etmemekte ailelerinin de yönlendirmesi ile evliliklerini gerçekleştirmektedirler. Süryani kültüründe eş seçiminde akraba evliliğinin tercih edilmemesi ve sadece kendi kültüründen ve dininden bireyler ile evlendikleri ve bunu ailelerin desteği ile gerçekleştirdikleri görülmektedir.

‘Biz eşimle görücü usulü aileler uygun görerek tanışıp, evlendik. Eşim iyi biriydi severdim onu. Şimdiki çocuklar kendileri bulup evleniyorlar bizim zamanımızda gezmek ayıptı.’ (C, 93, evlenme yaşı: 18, ev kadını, okuryazar değil).

‘Görücü usulüyle evlendik. Yani eş, dost tavsiye etti bizi tanıştırdılar sonra da evlendik.’ (H, 36, evlenme yaşı: 29, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Ailemin uygun gördüğü biriydi eşim, görücü usulüyle bizi görüşturdüler ve biz de kabul ettik, evlendik.’ (K, 34, evlenme yaşı: 19, ev kadını, ilkokul mezunu).

Eş seçiminde tercihler, toplumdan topluma ve kültürden kültüre değişmektedir ve bazı faktörlere bağlıdır. Bunlar etnik köken, yaş, eğitim durumu, fiziksel özellikler, çiftler arasındaki düşünce benzerliği ve kişilik özellikleri, yerleşim yeri gibi faktörlerdir. Özellikle modernleşme ile birlikte toplum yapısında meydana gelen gelişim ve değişimler sonucu bireyler eş seçiminde özgür davranabilmektedir. Bununla birlikte, özgür iradeleri ile seçilen eşler, çoğunlukla bireyin kendi toplum yapısına ve kültürel yaşamına uygundur (Karadağ, 2019: 34).

Modernleşme ile bireyler geleneksellikten uzaklaşmakta ve birçok konuda olduğu gibi eş seçiminde de kendi iradeleri ile hareket etmektedirler. Evlenme kararı alan bireyler görüşerek, severek, tanışarak evlenmeyi tercih etmekte ve ailelerini kendi

kararlarını verdikten sonra devreye koymaktadırlar. Süryani bireyler evlenme kararını alırken kesin bir kural ile severek evlenmeyi gerçekleştirmeyi zorunlu görmemekle birlikte görücü usulünün yanında kendileri tanışarak, severek evlenmeyi de desteklemektedirler. Bu eş seçiminde severek evlenme kararı aldıkları bireyler kendi kültürleri ve dinine mensup olan bireyler ile sınırlı tutulmaktadır.

‘Eşimle biz komşuyduk, birbirimizi görüyorduk. Sonra birbirimizi sevdik, görüşmeye başladık, birbirimizi tanıdık ve sonra evlendik.’ (N, 31, evlenme yaşı: 27, ev kadını, ortaokul mezunu).

‘İkimizde aynı üniversitede okuyorduk, ortak arkadaşlarımız vardı. Sonra birbirimizi gördük, tanıdık falan evlendik okul bitince.’ (P, 23, evlenme yaşı: 22, ev kadını, üniversite mezunu).

‘Ben çalışıyordum eşim de çalışıyordu ortak arkadaşlarımız vardı öyle bir gün tanıştık sevdik birbirimizi evlenmek istedik.’ (R, 40, evlenme yaşı: 25, güzellik uzmanı, lise mezunu).

‘Zaten birbirimizi tanıyorduk burada belli başlı Süryani kaldık zaten. Arkadaşlar aracı oldu, aileler girdi araya severek evlendik.’ (W, 31, evlenme yaşı: 22, ev kadını, lise mezunu).

Görüşmelerde de görüldüğü üzere kadınların evlilik tercihleri görücü usulünden zamanla severek, tanışarak evlenmeye bırakmıştır. Aralarında hala genç yaşta olduğu halde görücü usulü olarak evlenmeyi tercih edenler de bulunmaktadır. Kültürleri ve mensup oldukları din itibari ile Süryani kadınlar evlenme kararını alırken kendi kültüründen ve dininden olan Süryani erkekler arasından tercih yapmakta, bu sınırdan dışarı çıkmamaktadırlar. Evlilik kararı ve evlenme biçiminde dinin kılavuzluğu söz konusu olmakla birlikte, kültürel değerleri gereği de akraba evliliğini gerçekleştirmemektedirler. Bu şekilde bireyler etnometodolojik açıdan toplumsal normları fark ederek durumdan anlam çıkarmakta ve toplumsal gerçekliklerini inşa etmektedirler.

4.2.2. Evlenme Yaşı

Türkiye’de kadınların evlenme yaşı yaşadıkları coğrafi bölgenin kırsal ya da kentsel olmalarından dolayı farklılık göstermektedir. Kırsal bölgelerde kente kıyasla kadınlar daha erken yaşta evlenmektedir. Ancak coğrafi bölge sadece belirleyici etken olmamaktadır. Kadınlar içinde yaşadıkları toplumun kültürüne, gelenek ve göreneklerine, dini inanışlarına göre de erken evlenmektedirler. Süryani kültürü ve dini inanışları kadınların evlenme yaşlarına yön vermektedir. Doğdukları topraklar olmasından dolayı Mardin’in Midyat ilçesinde ve köylerinde yaşayan katılımcılar ile görüşme sağlanmıştır. Evlenme yaşları 16-29 arasındadır. Araştırma kapsamında görüşülen Mardin Midyat ilçesinde ikamet eden 20 Süryani kadının evlenme yaşı ve sayısını gösteren veriler Tablo 4.5.’te verilmektedir.

Tablo 4. 5. Görüşme Gerçekleştirilen Katılımcıların Evlenme Yaşı

EVLENME YAŞI	KİŞİ SAYISI
16	2
17	2
18	3
19	1
21	2
22	5
24	1
25	1
26	1
27	1
29	1

Görüşülen kadınlar arasındaki en düşük yaş 23, en yüksek yaş 93’tür. 2 katılımcı 16, 2 katılımcı 17, 3 katılımcı 18, 1 katılımcı 19, 2 katılımcı 21, 5 katılımcı 22, 1 katılımcı 24, 1 katılımcı 25, 1 katılımcı 26, 1 katılımcı 27, 1 katılımcı 29 yaşında evlenmiştir.

Bireyler içinde bulundukları durumu kabullenebilmek için birçok baş etme stratejisine başvurmaktadır. Bunlar içerisinde pek çok soruna çözüm olarak görülen ve gerçekleştirilen eylemlerden biri olan evlilik dikkat çekmektedir. Görüşmelerden yola çıkılarak görüldüğü üzere Süryani kadınlar geleneksel bir toplumda yaşamalarından dolayı ve kültürlerinin de uygun gördüğü üzere erken yaşta evliliği tercih etmekte ve almış oldukları eğitimin sınırı yönüyle de evlenme yaşları erkene çekilmektedir. Eğitim

düzeylerinin lise ile sınırlı kalmasından dolayı liseden sonra kadınlar evlenmeyi tercih etmektedirler ve bu durum toplumda erken yaşta evlilik olarak algılanmamakta normalleştirilmiş kültürel bir düzen olarak sürdürülmektedir.

4.2.3. Evlenme Kararı

Evlenme kararı verilirken bireylerin kendi istekleri ve ailelerinin de destekleri ile gerçekleştirmesi gerektiği düşünülmektedir. Ancak bu durum Türk toplumunda devamlı olarak bu şekilde gerçekleşmemektedir. Geleneksel toplumlarda ve aile yapılarında görüldüğü üzere evlenme kararının alınması ve eşlerini tercih etme süreçleri kişilerin aile büyükleri ve mensup oldukları grup tarafından belirlenmektedir. Evlenme kararı aile büyüklerinin ve toplumdaki gruplar tarafından görücü usulü olarak verilirken, bireylerin kendi isteklerine göre tanışarak, sevekte verilmektedir.

Türk toplum yapısında görüldüğü üzere erkek egemenliğinin baskın olduğu ataerkil yapılanma süreklilik sağlamaktadır. Bu baskın yapının içerisinde babanın rolü ve kararları önem teşkil etmektedir. Birçok konuda olduğu gibi evlenme kararının verilisinde de baba aktif rol oynamaktadır. Geleneksel toplumlarda görüldüğü üzere kızı babasının uygun gördüğü kişi ile itiraz etmeden evlenmeyi kabul etmektedir. Görüşmelerde de görüldüğü üzere Süryani kadınlar evlenme kararını babalarının uygun gördüğü kişi ile gerçekleştirdiklerini belirtmektedirler.

‘Ben evlendiğimde ya 18 ya da 20 yaşındaydım. Aslında torunlarım da diyor geç evlenmişsin biz senden erken evlenmişiz diye. Ama neden hatırlamıyorum o dönem babam öyle uygun görmüştü. Evlenme kararını zorla yapmadı ailem ama eşimi kendim bulmadım. Ailem uygun gördü bende kabul ettim.’ (C, 93, evlenme yaşı: 18, ev kadını, okuryazar değil).

‘16 yaşında evlendim. Bizim kültürümüzde erken yaşta evlenilir. Evlenme kararını kendim vermedim. İstediler oldu işte.’ (D, 48, evlenme yaşı: 16, otomobil sürüş eğitmeni, üniversite mezunu).

‘17 yaşındaydım evlendiğimde. Yani babam uygun dedi bende eşimi gördüm kabul ettim kendim istedim evlenmeyi.’ (Z, 55, evlenme yaşı: 17, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘17 yaşımda evlendim. Görücü usulü olunca insan evlenince sevmeye başlıyor ama kendi isteğimle evlendim.’ (S, 45, evlenme yaşı: 17, uçak bakım elemanı, ilkokul mezunu).

Evlenme kararının alınışında ailelerin özellikle babanın baskın olmasının yanında kadınların evlenme kararını kendi istekleri doğrultusunda aldıklarını ve eşlerini severek, tanıyarak, görerek seçtiklerini de belirtmektedirler. Bu kararı alış aşamasında eşlerini aynı dinden ve kültürden olduğu için ve tanımlarından dolayı seçtiklerini belirtmektedirler.

‘22 yaşımda evlendim. Eşimi kendim tanıdım, sevdim ve kendi isteğimle evlenmek istedim. Ailelerde destekçimiz oldu.’ (F, 23, evlenme yaşı: 22, kuyumcu, lise mezunu).

‘24 yaşımda evlendim. Evlenme kararını eşimle birlikte verdik yani öyle ailem baskı yapmadı. Biz söyledik hemen nişan yapıldı zaten.’ (G, 25, evlenme yaşı: 24, kuyumcu, lise mezunu).

‘Ben aslında geç evlendim. Evlendiğimde 29 yaşımdaydım. Ama yaşım geçiyor diye kimse zorlamadı, eşimle kendim isteyerek evlendim.’ (H, 36, evlenme yaşı: 29, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘22 yaşımdaydım yeni evlendim zaten. Tabii eşimle severek evlendik. Aramızda buna modern görücü usulü diyoruz.’ (P, 23, evlenme yaşı: 22, ev kadını, üniversite mezunu).

Görüşmelerde görüldüğü gibi kadınların evlenme kararını görücü usulü de olsa tanışarak da olsa kendi kararıyla verdiğini belirtmektedirler. Süryani kadınların yaşadıkları coğrafyada evlenme tercihlerini Süryanilerden yana seçmelerinden dolayı görücü usulü olarak tanıştırıldıklarında da kendi kararlarını vermekte ve bir zorlama içine sokulmadıklarından söz etmektedirler.

4.2.4. Boşanmaya Bakış Açısı

Günümüzde boşanma kararı evlilik kararı gibi doğal karşılanan bir olgu konumundadır. Bireyler evliliklerine son vermek için hukuki yönden gerekli işlemler gerçekleştirmekte ve evliliklerine son vermektedirler. Zaman içerisinde boşanmasının

toplum tarafından kabul görmesi boşanmayı kolay kılmakta ve gerçekleştirilmektedir. Boşanma kararı tıpkı evlenme kararı gibi her zaman evli bireylerin tercihine bırakılmamaktadır. Boşanma geleneksel birçok toplumda ayıplanmakta, kınanmakta ve doğru karşılanmamaktadır. Gelenekselliğin yanında dini faktörlerde boşanma kararına yön vermektedir. Birey yaşadığı toplumdaki kalıplara karşı gelemediği için evliliğini sürdürebilmekte boşanma kararını söylemekten öte düşünmekten bile çekinebilmektedir. Görüşmelerde Süryani kadınların belirttiği üzere boşanma dini yönden karşı gelinen bir durum olarak karşılanmakta ve asla desteklenmemekle birlikte belirli ciddi gerekçelerin olması doğrultusunda gerçekleştirilmektedir.

İnsanlar toplum içerisinde eylemleri neticesinde gündelik yaşantılarını deneyimlemektedirler. Bu eylemlerini gerçekleştirirken, dâhil oldukları sosyal gruplar ve sınıflardan etkilenecek sağduyusal bilgilerden de faydalanılarak toplumdaki üretim sürecinde aktif rol oynarlar. Bu bakış açısından yola çıkılarak Süryani kadınlarının boşanmaya bakış açılarının kalıplaşmış bir dini nedenden yola çıkılarak gerçekleştiğini belirtmekte ve yaşadıkları toplumun kurallarında boşanmaya bakış açısının kadınların fikirlerinde ne kadar etkili olduğunu bize göstermektedir.

‘Boşanmak ne benim zamanımda ne de şimdi biz Süryanilerde yok. Bizde zina olmadıkça boşanma olmaz, dinimize uygun değil. Benim eşim vefat etti ben onun üstüne kimseyle evlenmedim.’ (C, 93, evlenme yaşı: 18, ev kadını, okuryazar değil).

‘Boşanmaya kesinlikle karşıyım. Zaten boşanmak istesek de boşanamayız. Biz dinimize bağlı bir toplumuz ve dinimiz de boşanmaya karşı bunu çiğneyemeyiz.’ (F, 23, evlenme yaşı: 22, kuyumcu, lise mezunu).

‘Her evlilikte kavga var, küslük var. Benimle eşimle de oluyor ama anlaşılmadık, yapamadık boşan, git başkasıyla evlen olur mu? Ama ben ya da eşim başkasıyla aldatırsa işte o zaman kilise boşanmayı uygun görebilir. Yani kısaca boşanmak güzel değil, desteklenmemeli.’ (L, 31, evlenme yaşı: 21, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Ne kadar okursanız okuyun, nerede yaşarsanız yaşayın herkesin bir geleneği, inancı vardır. Bizi araştırdığında görmüşsündür, boşanmaya hepimiz karşıyız. Dinimizin bize yasak kıldığı o çizgiyi geçmeyiz.’ (T, 28, evlenme yaşı: 22, ev kadını, lise mezunu).

Etnografik yaklaşımdan yola çıkılarak görüldüğü üzere, kültürün mensup olduğu bireylere yüklediği kodlar ile bir anlam oluşturulduğu görülmektedir. Bireyler bu kültürel kodlar ile hayatlarına şekil vermekte ve içinde bulundukları duruma ortak anlamlar yüklemektedirler. Bu ortak anlamlar zaman içerisinde gelenekselleştirilmekte ve gelecek nesillere aktarımı sağlanmaktadır.

Süryani kadınları boşanmayı dini açıdan yasak kılındığı için doğru bulmamakta ve bunu gerçekleştirmek istediklerinde kültürlerinin keskin gerçekleştiği Mardin’de gerçekleştiremeyeceklerini ve bunu diğer Süryanilerin yaşamış olduğu ülkelere giderek gerçekleştirebileceklerinden söz etmektedirler. Bu durum kültürel baskının din ile birleşmesi ile ne kadar katı olduğunu bize göstermektedir. Kadınlar önce dinlerini sonra da kültürlerini çiğneyemeyeceklerinin farkında olarak yaşamlarını sürdürmektedirler.

Garfinkel etnometodolojisini ele alırken, toplumdaki failerin yaşadıkları toplumda aktif olarak bilgi birikimine sahip olduklarını ve bu bilgiler ışığında eylemlerine yön verdiklerini belirtmektedir. Süryani kadınları da toplumda uygulanan kültürlerine hâkim konumda bulunmakta ve eylemlerini bu bilgiler ışığında gerçekleştirmektedirler. Fakat gündelik hayatta insanlar hayatın içindeki düzeni fark etmezler ve bu durumu normalleştirerek yaşamlarının içerisinde eritirler.

‘Burada boşanma yok, izin verilmez. Yasak yani. Ama ben İsveç’e gittim, yerleştim ve boşandım. Başka türlü boşanmama kilisede, çevrede karşı çıkardı.’ (D, 48, evlenme yaşı: 16, otomobil sürüş eğitmeni, üniversite mezunu).

Süryani kadınının boşanma karşısında mensup olduğu dinin ve içinde yaşadığı kültürün bu durumu kabul görmediğini belirterek içinde bulunduğu bu durumla baş etme stratejisi geliştirdiği ve dâhil olmak istemediği bu durumdan kurutulmanın yollarını aradığını ve kabul gören yöntemler arayışına girdiğini bize göstermektedir.

‘Boşanmaya tüm Süryaniler gibi bende karşıyım. Biz de boşanma yasak, hem kadına hem erkeğe fark etmez. Yasak olanı ben de yapmak istemem. Ama artık Avrupa’ya gidip boşananlar olmaya başladı. Burada yapamazlar.’ (N, 31, evlenme yaşı: 27, ev kadını, ortaokul mezunu).

Görüşmelerde görüldüğü gibi Süryani kadınların boşanmaya sıcak bakmamasının, karşı çıkmasının en temel sebebi dinen yasak olmasından kaynaklanmaktadır. Geleneksel toplumlardaki kalıpların yanında dini faktörlerinde

etkisi burada baskın bir biçimde kendini göstermektedir. Süryani kadınlar boşanmak isteseler bile bunu gerçekleştiremeyeceklerini bildiklerinden dolayı boşanmaya olumsuz olarak şartlanmış durumdadırlar. Buradan yola çıkılarak görüldüğü üzere Süryani kültüründe boşanma normalleştirilmemiş bir durum olarak karşımıza çıkmakta dinin bu kültür için ne kadar önem teşkil ettiğini göstermektedir.

4.2.5. Ailede Kararların Alınış Biçimi

Aile içerisinde kararın tek elde tutulduğu bir yapı bulunurken, eşlerin ortak kararlarının neticesinde de bir yol aldığı bilinmektedir. Geleneksel aile yapılarında babanın baskın olduğu daha ataerkil bir yapının olduğu görülmektedir. Ataerkil yapılanmadan dolayı erkek karar aşamasında aktif rol oynamakta ve kadınlar arka planda bu kararlara uymak zorunda kalabilmektedirler. Bunun yanı sıra eşlerin ortak hareket ettikleri durumlarda söz konusudur. Kimi aile içerisinde babanın baskın olduğu, kiminde annenin baskın olduğu, kimin de ise ortak bir karar alındığı görülebilmektedir. Bu bulundukları topluma, kültüre, geleneklere ve dine bakış açısına göre değişiklik gösterebilmektedir. Süryani kültürüne bakıldığında kadınların aile içerisinde kararların verilisinde eşlerinin baskın olmadıklarını ve ortak bir karar aşamasından geçtiklerini belirtmektedirler.

‘Eşimle ben her kararı ortak verirdik. Öyle ben oturur her şeyi eşim yapmazdı. Tabi ki sadece onun ya da benim yaptığım şeyler oldu ama genelde ortak olurdu.’ (C, 93, evlenme yaşı: 18, ev kadını, okuryazar değil).

‘Genelde eşimle ortak karar veriyoruz ama bazen eşimin tek başına karar verdiği de oluyor. Ben buna kızmam çünkü bazı şeyler bana gereksiz gelir eşim halleder onu. Ama öyle benim dediğim olacak diye bir şey yok aramızda.’ (G, 25, evlenme yaşı: 24, kuyumcu, lise mezunu).

‘Ortak alırız kararları ama her ailede var zaten erkek karışır bazen de kadın. Ama kadınlar her zaman daha uyumlu o yüzden sıkıntı çıkmıyor.’ (H, 36, evlenme yaşı: 29, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Aslında Süryani birçok ailede kararlar ortak alınır. Mesela eşimle ben de bu konuda tartışmayız, konuşur karar verimiz.’ (K, 34, evlenme yaşı: 19, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Duruma göre değişir. Bazen eşim kendi aklına yatanı bana söylemez, yapar. Bazen bana danışır yani ortak işte öyle illa benim dediğim olacak değil.’ (L, 31, evlenme yaşı: 21, ev kadını, ilkokul mezunu).

Görüşmelerde de görüldüğü üzere bazı kadınların baskın konumda olduğu, aile içi birçok kararın alınmasında eşlerinin dâhil olmasına müsaade etmedikleri ve hatta bazı erkeklerin isteyerek bu karar aşamasını kadınlara teslim ettikleri de görülebilmektedir. Erkeğin çoğunlukla dışarıda bulunmasından dolayı kadınların eşlerinin birçok konudan haberdar olmadıkları ve kararın alınışı ve sorumluluğunun kendilerinde olduğunu belirtmeleri etnometodolojik açıdan eylemin, kesinlikle ve sadece rasyonel olarak açıklanabilir olduğu ölçüde rasyonel olarak alınmasının göstergesi niteliğindedir. Toplumsal yapı değişmeden dönemsel koşullarda yaşanan değişim de süreç içerisinde farklılaşmalar yaratabilmektedir.

‘Genelde bana aittir. Eşim çalışıyor, ben evdeyim, çocukta yanımda. Öyle olunca sorunları gelip bana bırakır, ben karar veririm.’ (M, 27, evlenme yaşı: 21, ev kadını, ortaokul mezunu).

‘Bana ait genelde. Bence her ailede kadına ait. Erkekler ben de dese de kadınların sözü daha çok geçiyor.’ (N, 31, evlenme yaşı: 27, ev kadını, ortaokul mezunu).

‘Eşim uzun yola gidip geliyor tır şoförlüğü yapıyor. Evde çok sık bulunmuyor o yüzden her şey gelip bana dayanıyor ve ben karar veriyorum.’ (S, 45, evlenme yaşı: 17, uçak bakım elemanı, ilkokul mezunu).

Ataerkil toplumlarda erkek evlilik içerisinde kadına kıyasla daha aktif bir konumdadır. Evlilik içerisinde kararların alınışının erkeklere, uygulanışının ise kadınlara ait olduğu kabul görmektedir. Süryani kültüründe kadınların erken yaşta evlilik yapmalarından ve ataerkil yapı içerisinde eşlerinin boyunduruğu altında kalmalarından dolayı evlilik içerisinde kararların alınış aşamasının eşlerine ait olduğunu kabul etmekte ve bu durumla baş etme yolları geliştirmektedirler.

Görüşmelerde görüldüğü üzere kadın eşinin baskınlığını normalleştirerek ve kendine pay çıkararak kabul ettiği görülmektedir. Aslında kadın bu karar alınış ve uygulanış aşamasında eşinin baskınlığını görmekte ancak bu durumu bir problem olarak görmekten ziyade kendisinin evlendiğinde küçük olduğunu ve bu durumu eşinin üstlenmesinin doğru olduğu düşüncesini savunmaktadır.

‘Biz de genelde eşimin dediği olur. Ben evlendiğimde küçüktüm öyle sesim çok çıkmazdı eşim de alıştı benim böyle olmama o zamandan bu zamana eşimin dediği oluyor. ‘ (Q, 57, evlenme yaşı: 17, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Bilmem düşünmedim ama genelde eşim benden daha baskın evde.’ (X, 46, evlenme yaşı: 18, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Ben kafamı öyle çok yormam. Eşim karar verir.’ (Z, 55, evlenme yaşı: 17, ev kadını, ilkokul mezunu).

Görüşmelerde görüldüğü üzere Süryani kadınların aile içerisindeki kararların kime ait olduğunu, kime ait olması gerektiğini yansıtan yanıtları farklılık göstermektedir. Genel olarak kararların ortak verildiğini böyle bir ayrım ve baskınlığın olmadığını belirten kadınların aksine kararların sadece eşlerine ait olduğunu ve bu konuda kendilerini yormadıklarını düşünenlerde bulunmaktadır. Kültürel olarak yaşadıkları çevreden etkilenen ve dinin etkin rol oynadığı Süryanilerde kadınların bakış açıları çevresel etkenlere göre şekil alabilmekte ve bu durumu normalleştirmektedirler.

4.2.6. Çocuk Sahibi Olmada Cinsiyetin Önemi

Aileler çocuk sahibi olmak istediklerinde çevresel etkenlerin, toplumsal baskının, kültürün ve geleneklerin, din gibi faktörlerin etkisiyle çocuklarının kız ya da erkek olmasının onların hayatları için bir önem teşkil etmeye başlamaktadır. Geleneksel toplumlarda erkek çocuğuna bakışın kız çocuğuna bakıştan farklı olması ve algılanmasından dolayı kadınlar zor duruma düşürülmektedir. Süryani toplumunda da kadınların çocuk sahibi olmalarında ataerkil toplumlardaki gibi bir cinsiyet ayrımının olup olmadığına dikkat çekmektedir. Kadınların çocuk sahibi olmada cinsiyete erkekler kadar önem vermediği görülmekte ve eşlerinin isteği doğrultusunda erkek çocuğu doğurabilmek için çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Erkeklerde kimi kız çocuğuna

daha fazla önem verirken kimi toplumun baskısından yola çıkarak erkek çocuğuna sahip olmak istemektedirler.

‘Eşim kız çocuklarını daha çok severdi. Hem kızlarım hem oğullarım oldu ama hepsi kız olsaydı gene de bir şey olmazdı. Biz de sizin gibi erkek çocuk olsun diye bakılmıyor.’ (C, 93, evlenme yaşı: 18, ev kadını, okuryazar değil).

‘İnanın hiç fark etmez. Hatta bizim ailede kızlar daha çok seviliyor. Anne-babaya destek olarak görülüyor. O yüzden çocuğum olursa ne eşim ne çevre ne de ben cinsiyete bakmayız.’ (F, 23, evlenme yaşı: 22, kuyumcu, lise mezunu).

Süryani kadınların çocuk sahibi olmasında cinsiyete eşlerinin ve toplumun önem verdiğini aslında kız çocuklarının onlar için bir destek durumunda olduğunu belirtmektedirler. Ancak geleneksel toplumlarda erkek çocuğunun soyun devamlılığı için gerekli olduğu görüşünden yola çıkılarak erkek çocuğuna önem verilmekte ve kadına bu konuda baskı uygulanmaktadır.

‘Genelde toplumda erkek çocuğu istenir, ben kız çocuklarını severim. Ama bazen Süryanilerde de keşke erkek olsaydı deniyor. Bu kültürle alakalı bir şeydir.’ (H, 36, evlenme yaşı: 29, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Şu an kızımız var sadece. Ben kızım olsun, destekçim olsun, yardım etsin, derdime ortak olsun istedim. Kızlar başka yardımsever, merhametli oluyor. Oğlanı durdurmak daha zor oluyor. Eşim öyle kız, erkek fark etmez ama babalar genelde erkek istiyor. Çünkü çevresi, ailesi hep öyle diyor da ondan.’ (N, 31, evlenme yaşı: 27, ev kadını, ortaokul mezunu).

Süryani kadınları çocuklarının cinsiyetinin kendilerinden ziyade eşlerinden kaynaklı ortaya atıldığını ve bu durumu çevrelerinin baskısı ile arttığını belirtmektedirler. Kadınlar çevrenin kültürel olarak erkek çocuğuna yüklediği anlamın daha önemli olduğunu ve erkeklerinde bu durumdan etkilenecek eşlerine baskı yaptıklarını belirtmektedirler.

Garfinkel’in etnometodolojisinde, gündelik yaşamımızda bireyler için yaşanan şeyler kişilerin bile farkında olmadıkları anda anlamlı bir hale dönüşmektedir. Bunun sebebi ise, toplumda yaşanan olayların diğer bireyler tarafından da anlamlandırılacak şekilde algılanmasının sağlanmasından kaynaklanmaktadır. Buradan yola çıkılarak

görüldüğü üzere Süryani erkekleri eşlerinin çocuklarının cinsiyetlerinin önemi konusunda toplumda var olan ve anlamlı kılınan değerler doğrultusunda harekete geçtiklerini ve sorumluluğu eşlerine yükledikleri görülmektedir.

‘2 tane kızım var. Bir çocuğum daha olsa gene kızım olsun isterdim. Eşim kız çocuklarını çok seviyor ama çevreden aileler falan gençsiniz bir de erkek çocuğunuz olsun diyor zorunluluk gibi sanırım bu düşünce daha yıkılmamış.’ (Ş, 31, evlenme yaşı: 26, ev kadını, lise mezunu).

‘Şimdi hem kızım hem oğlum var. Eşim için de benim için de bir önemi yok cinsiyetinin ne olduğunun. Eğer ki oğlum olmasaydı hem ailelerimiz hem çevre baskı yapardı erkek çocuğunuz olsun diye.’ (S, 45, evlenme yaşı: 17, uçak bakım elemanı, ilkokul mezunu).

‘Ben kızlarımın olmasını isterdim hep. Kızım da var oğlum da var ama kızlarım hep bana destekçidir. Ama eşim de ailesi de hep erkek olsun isterdi. Sana dayanak olur derlerdi eşime.’ (X, 46, evlenme yaşı: 18, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘3 çocuğumda erkek ama bir çocuğum daha olsa kızım olsun isterdim. Eşim için de bunun bir önemi yok belki de erkek çocuğu olduğu için sesini çıkarmıyordur. Toplumumuzda erkek çocuklarına daha çok seviniliyor sanki oysa kızı olan yaşıyor. Bu anlayış yıkılmalı artık kızı erkeği kalmadı.’ (R, 40, evlenme yaşı: 25, güzellik uzmanı, lise mezunu).

Süryani kadınların çocuk sahibi olmak istediklerinde, adak adadıkları ve kısırlılığı gidermek için belli adetlere başvurdukları görülmektedir. Toplumda çocuğun kadından dolayı olmadığı düşünülmesi, tedavi yolları aranması, çocuklarının cinsiyetlerinin eşleri, aileleri, çevreleri ve toplum tarafından önemli olması ve erkek çocuklarının tercih edilmesi gündelik hayatı inşa eden sağduyusal bilginin devamlılığını göstermesi açısından önemlidir. Toplumsal hayatta kadınların kendi varlığına dair bilgisini de bu şekilde kavraması durumu söz konusu olmuştur.

Görüşmelerde görüldüğü üzere Süryani kadınların çocuk sahibi olmada cinsiyetin bir önemi yokken, erkeklerde durum farklılık göstermektedir. Erkekler yaşadıkları toplumun bakış açısına göre hareket etmekte ve erkek çocuğuna daha düşkün görülmektedir. Geleneksel toplumlarda erkek çocuğu bir dayanak olarak görülmekte ve neslin devamlılığı açısından önemli kabul edilmektedir.

4.3. Din Kurumu Üzerine Sorular

4.3.1. Evlenme Kararında Mezhebin Önemi

Evlilik kararı alan bireyler birçok durumu göz önünde bulundurmakta ve kararlarına bu doğrultuda yön vermektedirler. Kişiler yaşadıkları toplumun kültüründen, geleneğinden, mensup oldukları dinden, eğitim durumlarından, yaşlarından, mesleki konumlarından gibi birçok nedenden eş tercihlerini yapmaktadırlar. Bu nedenler arasında önemini yitirmeden devam eden bir konu olan din mensupluğu dikkat çekmektedir. İnsanlar evlenmek istedikleri kişiler ile aynı dine mensup olmak istemekte ve bunu zorunluluk kabul etmektedirler. İnsanlar evlenirken evlenecekleri kişinin dininin yanında mezhebini de önemseyebilmektedirler. Farklı dinden olan insanların evlenmelerinde çıkan sorunlar mezhep farklılıklarında da çıkabilmektedir. Bu yaşadıkları toplum içinde, mensup oldukları din içinde önemli olabilmektedir.

‘Mesela bizde eskiden Arami, Asuri diye ayrılıyormuş ama artık sadece dine bakıyoruz. Aynı dinden olmamız lazım. Zaten aynı dinden olunca geleneklerimizde benzer oluyor.’ (G, 25, evlenme yaşı: 24, kuyumcu, lise mezunu).

‘Biz de din geleneklerimize yön verir. Bir Süryani Müslüman ile evlenemez. Buradaki tüm Süryaniler yine Süryanilerle evli.’ (T, 28, evlenme yaşı: 22, ev kadını, lise mezunu).

‘Bizim için evlenilecek kişiyle aynı dinden olması gerekir. Kültürel benzerlikler olabilir ama dini olarak bir Müslüman ile evlenmeyiz.’ (X, 46, evlenme yaşı: 18, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Herkes aynı mezhepten olmalı. Ben arkadaşım bile Süryani olsun istiyorsam, onunla daha iyi anlaşıyorsam eşim de Süryani olmalı. Zaten bizde başka mezhepten, dinden evlenen olmaz.’ (M, 27, evlenme yaşı: 21, ev kadını, ortaokul mezunu).

Kültür evlenme kararında etkin bir rol oynamaktadır. Bireyler evlenecekleri kişileri seçerken aynı kültür içerisinde oldukları, ortak paydada bir araya gelen bireyler ile evlenmek istemektedirler. Hem aynı dine mensup olmak hem de aynı kültüre dâhil olmak evlenecekleri kişileri kaçınılmaz kılmaktadır. Süryani kültüründe görüldüğü

üzere kadınlar aynı kültürde yoğrulmuş erkekler ile evlenmek istemekte ve aksini kabul görmemektedirler.

‘Benim eşim de Süryani ben de Süryaniyim. Biz de akraba evliliği neredeyse yok denecek kadar az ama gene de Süryani dışında kimseyle evlenmek uygun değil. Sonuçta herkes kendi kültürüne, dinine uygun biriyle evlenmek ister.’ (H, 36, evlenme yaşı: 29, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Mezhep ayrımı olmuyor biz de sadece aynı dinden olmamız gerekli. Ama ben eşimin Süryani olmasını da istedim sadece dini değil. Çünkü geleneklerimiz, kültürümüz bir eşimle anlaşmamız kolay oluyor.’ (T, 28, evlenme yaşı: 22, ev kadını, lise mezunu).

Görüşmelerde görüldüğü üzere Süryanilerde evlenecekleri bireylerin hem aynı mensup oldukları dinden olmalarını hem de Süryani olmalarını, aynı kültüre ait olmalarını istemektedirler. Süryaniler yaşadıkları bölgedeki konumlarından dolayı ve dinen yasak gördüklerinden dolayı Süryaniler dışındaki bireylerle evlilik yapmamaktadırlar. Bunu kültürel olarak kabul etmekte nesilden nesile uygulamaktadırlar.

4.3.2. Evlenme Töreninin Dini Boyutu

Evlilik kararının verilisinde bireylerin tercihlerinin ya da ailelerinin tercihlerine yön verilmesinde mensup oldukları din büyük önem taşımaktadır. Bireyler kültürün etkisinin yanında dinin de etkisini göz önüne almakta ve eşlerini aynı dinden seçmektedirler. Bu evlenme törenlerine de şekil vermektedir. Süryani toplumunda din merkezi bir konumda olup hayatlarının yönünü dine yaslanarak gerçekleştirmektedirler. Bireyler evlenme ritüelleri içerisinde yer alan evlenme törenlerini dinlerinin uygun gördüğü şekilde gerçekleştirmek istemekte ve geleneksel bir konuma getirmektedirler. Süryani toplumunda kadınlar evlenme törenlerinin dini bir boyutla bakılması gerektiğini söylemekte ve bunun aksini uygulamayı uygun görmemektedirler.

‘Biz de evlenme törenlerinin dini olması bir zorunluluktur. Benim zamanımda da diniydi, torunum evlendi gene dini oldu bu değişemez.’ (C, 93, evlenme yaşı: 18, ev kadını, okuryazar değil).

‘Tabi ki gerekli. Benimki de dini oldu. Yani bu zaten seçilmez böyle olması lazım. Bizim inancımıza göre her Süryani dini yapar.’ (G, 25, evlenme yaşı: 24, kuyumcu, lise mezunu).

‘Biz de zaten seçenek olmaz. Herkesin dini olur evlenmesi. Kilisede olur ve dualar, ilahiler olur. Başından beri diyorum ya bizim de kültürümüz böyle. Mesela burada Kürtlerin, Arapların düğünü farklı, Yezidilerin farklı bizim de dini.’ (L, 31, evlenme yaşı: 21, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Tabii ki gereklidir. Bu dinin uygun gördüğü ve bizim gelenekselleştirdiğimiz bir şey. Ben yeni evlendim benim de dini oldu. ‘ (T, 28, evlenme yaşı: 22, ev kadını, lise mezunu).

‘Ben burada evlendim ama İsveç’te evlenmiş olsaydım yine de dini olurdu. Çünkü bu biz de eskiden beri gelen bir kültür Süryani nerede olursa olsun dini yapar.’ (S, 45, evlenme yaşı: 17, uçak bakım elemanı, ilkokul mezunu).

Görüşmelerde de görüldüğü üzere Süryanilerde evlenme töreninin dini olması bir zorunluluktur ve tercih edilebilir bir durum söz konusu değildir. Evlenme törenleri kilisede ve dini olarak gerçekleştirilmektedir. Bu kültürlerine sinmiş bir durumdadır ve aksini gerçekleştirmeyi düşünmemektedirler. Süryani kültüründe din önemli bir konumda bulunmakta ve hayatlarının hemen her aşamasında yönlendirici bir etki oluşturmaktadır. Birçok ritüelde olduğu gibi evlenme aşamalarından olan evlilik töreninin de dine dayandırılmasının aksi düşünülmemektedir.

4.3.3. Kilisede Kadının Konumu

Geleneksel toplumlarda ataerkil bakış açısının baskın olarak görülmesinden dolayı kadınlar geri planda kalabilmektedir. Buna dini boyutunu da yansıtarak baskın bir erkek profili oluşturulmakta ve kadının erkeklerle ibadet edebilme imkânına kadar birtakım farklılıklar oluşturulmaktadır. Süryanilerde de kültürün baskınlığının yanında dinin de etkin olduğu bilinmekte ve buna kadınların toplumdaki konumlarındaki yansımaları dikkat çekmektedir. Hem toplum içerisinde hem de kilisede kadının konumu ele alınmaktadır. Kadının geri planda bırakılışı dini boyutta da devamlılık sağlayabilmekte ve bu normalleştirilmektedir. Süryani kadınları bu durumun

Müslümanlarda ayırım boyutunda gerçekleştiğini belirtmekte kendi mensup oldukları din için bu durumun söz konusu olamayacağını belirtmektedirler.

‘Mesela din adamları erkek ama eşlerine de rütbe verebiliyor. Ama kilisede erkeklerle etkinliklerimiz aynı fark yok, mesela biz kilisede erkeklerle birlikte ilahi söyleriz. Kesinlikle eşitiz erkeklerle. İbadet konusunda, kiliseye girme çıkma konusunda fark olmasına dinimizde izin vermez.’ (C, 93, evlenme yaşı: 18, ev kadını, okuryazar değil).

‘Kesinlikle erkeklerle bu konuda eşitiz. Tek fark biz kilisede eşarp takarız. Ben saygımdan kiliseye giderken giyimime dikkat ederim ama bunu erkekler de yapıyor zaten. Bu konuda kimse aksini söyleyemez. Biz kilisede de evde de, ayinlerde de, ibadetlerde de, dini öğrenme ve öğretme konusunda da eşitiz.’ (D, 48, evlenme yaşı: 16, otomobil sürüş eğitmeni, üniversite mezunu).

‘Ben kilisede istediğimde ibadet ediyorum. Erkekte olsa kadın da olsa kimse karışamaz ki herkes eşit bu konuda. Biz de din adamları erkek ama Azizemiz de kadın böyle bir ayırım yok ki. Bir Süryani kadın olarak ve Hristiyan olarak tabi ki eşit haklarımız var. Kim bana kadının diye inancımı yaşamama engel olabilir ki. Bu zaten günah olur, kadın da erkeklerle beraber kiliseye gider.’ (G, 25, evlenme yaşı: 24, kuyumcu, lise mezunu).

‘Kiliseye kadın da erkekte aynı amaç için gider, o yüzden ayırım yok. Ama uygulanış ya da bazı ritüeller için diyorsan bu olur. Kilisede bize haksızlık yapılmaz. Mesela kızlar da erkeklerle küçük yaşta kilisede beraber eğitilir.’ (N, 31, evlenme yaşı: 27, ev kadını, ortaokul mezunu).

Kadınlar toplum içerisinde birçok konuda arka plana itildiklerini kabul etmekte ancak konu dine geldiğinde cinsiyet eşitsizliğini dinlerinin uygun görmediğini erkeklerinde dini ihlal edemeyecekleri için bu konuda hiçbir eşitsizlik yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Süryani kadınları toplumda kadınların ikinci planda yer aldığı durumların olduğunu kabul etmekte ancak bunun bir tek dini alanda olamayacağını savunmaktadırlar.

‘Toplumda belki birçok konuda maalesef eşitlik olmuyor olabilir. Ama din buna müsaade etmez. Kilisede herkes aynıdır, fark olamaz. Kesinlikle sahibim. Dinimizde

böyle bir ayrım yok zaten erkekler de böyle bir ayrım koyamaz.’ (R, 40, evlenme yaşı: 25, güzellik uzmanı, lise mezunu).

‘Ben hem burada hem İsveç’te kiliseye giderim. Kilisede bir farklılık görmedim. Yani sen kadınsın git şurada ibadet et git şurada bekle denmez. Toplumda var olan bir kadın erkek anlayışı var ama bu dine yansıyamaz kimse müsaade etmez. Kesinlikle sahibim. Ne yapıldığı değil nasıl yapıldığına bakılmalı ve ben bir Süryani kadın olarak dinimi yaşamakta kısıtlanamam.’ (S, 45, evlenme yaşı: 17, uçak bakım elemanı, ilkokul mezunu).

‘Belki birçok konuda eşit görülmeye biliriz ama ben dini konuda böyle bir ayrım yapılacağını düşünmüyorum sonuçta inanç meselesi var işin ucunda. Ben sahip olduğumu düşünüyorum. Dediğim gibi belki başka konularda ayrım söz konusu olabilir ama dini olarak eşit durumdayız.’ (V, 39, evlenme yaşı: 22, ev kadını, lise mezunu).

Kadınlar gündelik hayatlarını ortak öğelerle oluşturmakta ve var olan durumu kültürlerinin ve mensup oldukları dinin kabul gördüğü şekilde ortak bir noktada birleşerek ortak anlamlar oluşturarak hayatlarına devam etmektedirler. Etnografik yaklaşımdan yola çıkılarak denilebilir ki kadınlar kilise içerisindeki konumlarının bir kısıtlamaya maruz kalmadığını aralarında oluşturdukları kültürel kodlarla desteklemekte ve aynı doğrultuda anlamlar yükleyerek benzer yanıtlar vermektedirler.

Görüşmelerde de görüldüğü üzere Süryani kadınların dinlerini yaşama konusunda da kilisedeki etkinlikleri konusunda da erkeklerle eşit durumda olduklarını savunmaktadırlar. Bazı görüşmeciler kadınların erkeklerle her konuda eşit durumda olmadığını ama dinlerini yaşama hususunda erkeklerden geri planda tutulmadıklarını söylemektedirler. Bunun sebebi erkeklerin müsaade etmeleri değil dinin bunu uygun görmeyeceği ve bu anlayışın desteklenemeyeceği inancından kaynaklanmaktadır. Süryani erkekleri kadar kadınları da dinini özgürce yaşadıklarını ifade etmekte ve kilisede, toplumda, dinin yaşandığı ve yaşatıldığı hiçbir durumda erkeklerden geride tutulmadıklarını belirtmektedirler.

4.4. Eğitim Kurumu Üzerine Sorular

4.4.1. Eğitim Durumunun Kadının Toplumsal Konumuna Etkisi

Türkiye’de kadınlar erkekler ile aynı eğitim fırsatlarına sahip olmamakta ve kadınlar da kendi aralarında eşit fırsatlara sahip bulunmamaktadırlar. Kadınların kendi aralarında bu eşitliğe sahip olmamalarının en önemli sebeplerinden biri yaşadıkları yerin kent ve kırsal farklılığı arasında kalmasından kaynaklanmaktadır. Kentte kadınlar da erkekler ile eğitim olanaklarını yaşama imkânına sahip olabilirken, kırsal alanlarda erkeklere tanınan eğitim olanakları kadınlara verilmemektedir. Bir tercih yapılacak durum ile karşılaşıldığında erkeklerin eğitimden yararlanılması sağlanmaktadır. Kadın nasıl “iyi bir eş” ve nasıl “iyi bir anne” olur buna önem verilmektedir. Erkeklere sunulan imkânlar, destek kadınlar için kullanılmamakta hatta birçok kadın okuma-yazma dahi bilmemektedir. Süryani kadınlarda da bu durumun farklı olmadığı bilinmekte ve Türkiye’de var olan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun temelinde kültürel olarak ayıplanma, dışlanma, yadırganma gibi durumlar yatmaktadır. Süryani kadınları da eğitim olanaklarından toplum tarafından dışlanacakları yönünde görüşlerden yola çıkarak aileleri tarafından engellenebilmektedirler.

‘Aslında kız erkek diye bakılmaz. İmkânlar dâhilinde okul varsa zaten hem kıza hem erkeğe destek verilir. Kızlara da destek veriliyor ama yaşadığımız çevreden ve kültürden kaynaklı olarak erkekler önde tutuluyor. Kültür olarak kızları başka bir yere okuması için gönderemeyiz. Ayıplarlar, korkarız bir şey olur diye. Mesela erkekler de çok gitmez Hristiyan olduğunu öğrenirler de zarar verirler belki diye korkarız.’ (C, 93, evlenme yaşı: 18, ev kadını, okuryazar değil).

‘Bende Süryani bir kadını ve bana göre asla fark olamaz. Ben kızımın okuması için tek başına Amerika’ya gönderdim. Kızları okumaları için başka yere göndermiyorlar. Zarar gelmesinden korkuyorlar. Mardin’de yaşarken böyle bir imkânım olmadı, okutmadılar. Ama ben İsveç’e gittim okudum şimdi de bu yaşında hemşirelik okuyorum. Artık bir şeyler aşılmalı yoksa yerimizde saymaya devam edeceğiz.’ (D, 48, evlenme yaşı: 16, otomobil sürüş eğitmeni, üniversite mezunu).

‘Eskiden daha katıydı. Mesela ben okutulmadım. Ama artık dedim ya çağa biz de ayak uyduruyoruz. Kızlar da erkekler de okutuluyor yani imkân sağlanıyor fark yok. Mesela şimdi kızlar artık küçük yaşta kilisede eğitiliyor. Ben ilkokul mezunuyum. Okumamı istemedi babam. Başka yere de göndermek istemediler. Eskiden sadece kızlar değil ki erkekler de okutulmaya korkulurdu.’ (H, 36, evlenme yaşı: 29, ev kadını, ilkokul mezunu).

Süryani kadınlarının yaşadıkları coğrafyada ve kültürleri içerisinde eğitim olanaklarından çoğu zaman kadınların erkeklerden geri planda tutulduklarını kabul etmekte ve bu durumla baş edebilme stratejilerine başvurmaktadırlar. Burada kadınlar içinde bulundukları duruma ve sahip oldukları haklara içinde bulundukları sosyal koşullar, zaman ve geleneksel bakış açısının gücüne göre hareket etmektedirler. Kadınlar eğitim imkânlarından çoğu zaman uzakta tutulmalarını bir nedene bağlamakta ve haklı görmektedirler. Çünkü burada ortaya sürülen nedenler okulun olmaması ya da uzakta olması geçerli bir sebep olarak kabul edilmektedir.

‘Şimdi eğitimde kızı erkeği fark etmez genelde liseye kadar devam ediyor çocuklar. Benim yaşıtıların ve ben en fazla ilkokula kadar okuduk. Burada Süryani Okulu yok, çocukları gönderecek yer yok. Başka okullarda da sıkıntı yaşamalarından korkarız, çekiniriz. Ben oğlumun da yanımda olmasını isterim ama kızımın gitmesini istemem, babası da istemez. Sonuçta başka bir yer olmaz çevreden de baskı olur.’ (L, 31, evlenme yaşı: 21, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Doğrusu kızlar pek okutulmaz. Ben 21 yaşında evlendim ama öncesinde de okutulmadım. İlkokula kadar okudum. Kızlar okumaz, ayıptır derler buralarda. Kızlar erkenden evde iş öğrenir, tarlaya falan gider sonra da evlenir ev hanımı olur. Çalışan var tabi ki ama çok değil. Benim yaşımda olanlar, daha büyükler hatta daha küçüklere de bakın hep ilkokuldur.’ (M, 27, evlenme yaşı: 21, ev kadını, ortaokul mezunu).

‘Şimdi sadece Süryani değil, bu Türkiye’de var olan bir sorun. Kızlar erkeklere oranla ikinci okutulan kesim oluyor, öncelik erkeklere. Bu Süryanilerde de var. Ben okudum ama birçok yaşıtım hatta benden küçük olup okumayan çok maalesef. Çoğunluğa bakmak gerekirse yeri gelince erkeklere verilen imkân kızlara verilmiyor. İstisnaları çıkarırsak erkekler kızlardan daha çok hakka sahip oluyor’(P, 23, evlenme yaşı: 22, ev kadını, üniversite mezunu).

‘Yaşadığımız çevre, geleneklerimiz, içinde büyüdüğümüz kültür kızların okumasına pek sıcak bakmıyor. Yani erkek kız ayrımı yapılmak istenmese bile erkeklerin başka yere liseye, üniversiteye gitmesine kızlara kıyasla daha çok izin veriliyor. Ben çocuklarımın başka yerde okumasını istemiyorum ama mecbur başka çare yoksa kızlarımın gitmesine izin vermem.’ (Q, 57, evlenme yaşı: 17, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Şimdi ben liseye kadar okutuldum ama eşim üniversite okudu. İkimizde aynı kültürde büyüdük aynı dine mensubuz ve aynı coğrafyadayız buna rağmen öncelik erkek olduğu için eşime verilmiş belli ki. Kadın olmak birçok haktan da mahrum olmak anlamına geliyor. Ben liseye kadar faydalandım sonra babam üniversite okumam için gitmemi istemedi bende öyle başkaldırıp gidecek biri değilim.’ (V, 39, evlenme yaşı: 22, ev kadını, lise mezunu).

Görüşmelerde de görüldüğü üzere Süryani kadınlar iki farklı görüşü ifade etmektedir. Bir kısım toplumda sadece eğitim konusunda değil kültürün etkisinden dolayı birçok konuda kadın ile erkeğin eşit olarak tutulmadığını ve aynı imkânlara sahip olmadıklarını savunmaktadır. Kendilerinin kültürel olarak ailelerinden destek almamaları ve eğitimden mahrum bırakıldıklarını, cesaretlendirilmediklerini söyleyen kadınlar kendi kızlarını da bu kültürle büyütmektedirler. Bir diğer kısımdaki kadınlar ise kendileri zamanında bu şartlar sağlanmamış olsa bile onlar çocuklarına ayırım yapmaksızın bu imkânı sağladıklarını ve sağlayacaklarını söylemektedirler. Bu Süryani kadınlar bazı kalıpların yıkılması gerektiğini savunmakta ve erkeklerin yanında kızların da eğitim olanaklarından mahrum bırakılmaması gerektiğini savunmaktadırlar.

4.5. Siyaset Kurumu Üzerine Sorular

4.5.1. Kadınların Siyasi Perspektif Oluşturma Süreci

Ataerkil toplumlarda kadınlar eşlerinin baskınlığından dolayı hayatlarındaki birçok kararı zorla vermektedir. Bunlar içerisinde siyasi düşüncenin şekillenmesinde de erkek baskınlığı görülebilmektedir. Kadınlar destekledikleri siyasi partileri ve siyasi bakış açılarının oluşumunda eşlerinin destekledikleri partiyi desteklemeleri ve o partiye

karşı oy kullanmaları görülebilmektedir. Siyasi bir bakış açısına sahip olma yolunda edindikleri bilgileri eşlerinin dayatmalarından edinen kadınlar zamanla bu görüşü kendi görüşü olarak kabul etmekte ve normalleştirmektedir. Erkek gibi kadının da düşünme, fikir üretme, tartışma, savunma gibi yetileri bulunmakta ancak erkek baskınlığından dolayı bu durum var olanı kabul etme yetisine dönüşmektedir. Süryani kadınlarına bakıldığında siyasi düşüncelerinin şekil almasında eşlerinin baskınlığının yanı sıra kadınların kendi iradeleri ile de karar verdikleri görülmektedir.

‘Tabi ben kendim karar veririm. Hatta torunlarıma da diyorum buna oy verin diye anlatıyorum siyaseti. Hayır, eşim karışmazdı. Ben kendim karar verirdim. Şimdi de kendim karar veririm kimseye karıştırmam.’ (C, 93, evlenme yaşı: 18, ev kadını, okuryazar değil).

‘Evlenmeden önce de evlendikten sonra da kendim belirledim. Zaten eşimle siyasi bakış açımız aynı, baskı yapamaz. Evet, aynı düşünüyoruz ama bu tesadüf ikimiz de birbirimize baskı yapmadık.’ (F, 23, evlenme yaşı: 22, kuyumcu, lise mezunu).

‘Kesinlikle kendim karar veriyorum. Sonuçta herkesin fikri farklıdır. Bana doğru gelen eşime yanlış gelebilir. Eşim bana sorarak mı oy veriyor. Ben niye sorayım ki. Herkes kendi aklına göre karar verir.’ (G, 25, evlenme yaşı: 24, kuyumcu, lise mezunu).

‘Tabi kendim seçerim. Eşimin düşüncesini bilirim, dinlerim ama bana baskı yapmaz zaten genelde bakışımız da aynı. Bana baskı yapmaz, zorlamaz. Bazen bilmediğimi anlatır ama ben kafama yatanı yaparım.’ (H, 36, evlenme yaşı: 29, ev kadını, ilkokul mezunu).

Süryani kadınları birçok konuda eşlerinin baskınlığından söz etmekte ve bunun siyasi bakış açısının şekillenmesinde de rol oynadıklarını söylemektedirler. Kadınlar siyasete yakın olmadıklarını, ilgilenmediklerini ve eşlerinin yönlendirmesi ile de yol aldıklarını belirtmektedirler. Bu durum aslında kadınların teslimiyete yakın bir duruşu sergilediklerini göstermektedir.

‘Ben siyaseti takip etmiyorum. Babam ve eşim çok severler, okurlar, izlerler. Eşimle babam konuşur, tartışır ben de dinlerim ve iyi şeyler yapan insanlara oy veririm. O anlattığı için bana da mantıklı geldiği için onun da etkisi var tabi ki.’ (L, 31, evlenme yaşı: 21, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Hep kendim karar verdim ama görmediğimi gösterdikleri takdirde önyargı yapmam. Bir baskı yok ama eşimin düşüncelerini siyasi olarak da önemserim.’ (T, 28, evlenme yaşı: 22, ev kadını, lise mezunu).

‘Kendim seçiyorum ama eşim illa şuna oy verin der her seçimde. Yüzüne tamam diyorum ama gene de kendi bildiğimi yapıyorum. Öyle siyasi olarak illa şu bu diye bakmıyorum ama eşim konuşur şuna oy ver diye hatta bazen o kadar çok söyler ki çocuklar baskı yapma derler.’ (Q, 57, evlenme yaşı: 17, ev kadını, ilkokul mezunu).

Süryani kadınlarının bu konuda iki kısma ayrıldığı görülmektedir. Bir kesim eşlerinin siyasi düşüncelerinin şekillenmesinde hiçbir şekilde etkili olmadığını belirtirken diğer bir kesim ister istemez eşlerinin düşüncelerinden etkilendiklerini ve mantıklı buldukları takdirde kabul ettiklerini belirtmektedirler. Siyasete erkeğin daha yatkın olduğu görüşü toplumda var olan bir durumdur ancak kadının da erkekten farksız olarak düşünebilme, üretebilme yetisi olduğuna göre böyle bir sınırlama kabul edilemez. Eşler birbirlerini birçok konuda etkilemektedir ve siyasette bu etki alanları içerisinde yer almakta ve eşlerin fikirlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

4.6. Ekonomi Kurumu Üzerine Sorular

4.6.1. Kadının Ekonomik Olarak Eşine Bağımlılığı

Geleneksel toplumlarda kültürün de etkisiyle kadınlar ekonomik bağımsızlıklarını elde edememekte ve eşlerine bağımlı bir şekilde yaşamlarını sürdürmektedir. Erken yaşta evlenen, eğitime devam etmeyen ve ekonomik özgürlüğünü eline almayan kadınlar eşlerinin himayesinde kalmakta ve bağımsız hareket edememektedirler. Süryani kadınlarında iş hayatındaki yerleri, ekonomik bağımsızlıkları merak edilen bir konudur ve eğitim hayatlarına devam etmeyi tercih etmeyen kadınların iş hayatlarındaki konumları dikkat çekmektedir. Kadınlar eğitim hakkından nasıl erkeklere kıyasla geri planda tutulmakta ve eşit fırsatlar sağlanmamakta ise bu durum iş hayatında da kendini göstermektedir. Kadınların çalışması kültürel olarak yadırganan, desteklenmeyen bir durum olarak karşımıza çıkmakta ve kırsal

yaşam alanlarında bu durum kente kıyasla daha fazla görülmektedir. Kadınlar önce babaları sonra eşleri tarafından kendilerine bağımlı hale getirilmekte ve kadını pasif bir konuma getirerek normalleştirilmektedir.

‘Ben çalışmadım, eşim çalışırdı. O yüzden ona bağılıydım tabi. Benim zamanımda öyle bir şey olmazdı. Kimse izin vermezdi. Ama artık çocuklar, torunlar hep çalışıyorlar. Ama bana kimse izin vermezdi.’ (C, 93, evlenme yaşı: 18, ev kadını, okuryazar değil).

‘Ben çalışıyorum ama hesabımız ortak ikimizde birbirimize bağımlı değiliz. Ben zaten çalışıyorum. Bu duruma ne eşim ne ailem ne çevrem karşı değil. Sanırım artık toplumda, kültürlerde çalışmamıza alışıyor.’ (F, 23, evlenme yaşı: 22, kuyumcu, lise mezunu).

‘Ben kendim de çalışıyorum ama eşime danışarak para harcarım genelde. Ortak yani giderimiz. Çalışıyorum zaten eşim de bir şey demiyor. Süryani kuyumcusundayım zaten. Toplumda artık alıştı bizim çalışmamıza.’ (G, 25, evlenme yaşı:24, kuyumcu, lise mezunu).

‘Çalışmıyorum ki, eşim çalışıyor. O yüzden o getirir ben de idaresini yaparım. Bu saatten sonra zor olur. Sonuçta hiç çalışmadım. Bence eşimde izin vermez, öyle alıştı.’ (H, 36, evlenme yaşı: 29, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Mecbur ediyorum. Çalışmadığım için para da kazanmıyorum. Eşim çalışıyor bende harcıyorum. Bazen eşime diyorum çalışsam ne dersin diye çocuğa kim bakacak, eve kim bakacak diyor. Bu saatten sonra alıştı herkes, çalışmam zor.’ (L, 31, evlenme yaşı: 21, ev kadını, ilkokul mezunu).

‘Yani çalışmadığım için mecburum eşimin kazancıyla geçiniyoruz. İlk evlendiğimde eşime söylesem belki destek verirdi ama şimdi çocuklar var küçükler eşim onları bırakıp gidip çalışmama izin vermez.’ (T, 28, evlenme yaşı: 22, ev kadını, lise mezunu).

Süryani kadınları önce babalarının sonra da eşlerinin bakış açılarından dolayı çalışmaya uzak tutulduklarını ve bu durumu zamanla kendilerinin de kabul ettiğini belirtmektedirler. Kadınlar çalışmak istedikleri zaman eşlerinin çocuklarının bakıcısı olarak gördüğü kadınlara artık çalışması için geç olduğunu söylediğini

belirtmektedirler. Kadınlar çocuklarına bakmanın annelerinin görevi olduğunu kabul etmekte ve eşlerine maddi olarak bağımlı bir hayat sürmeyi kabul ettikleri göstermektedirler.

5. SONUÇ

Toplumlar varlıklarını kendi inşa ettikleri kültür çerçevesi etrafında sürdürmektedirler. Kültür, o toplumun tarih içerisinde elde etmiş olduğu her türlü birikimi ifade etmekte ve bu toplumlar bu birikimlerini gelecek nesillere aktarabilmek için korumaktadırlar. Bu birikimlerin gelecek nesillere aktarım süreci içerisinde çeşitli kurumları, kuruluşları ve insanları aracı ederek devamlılık sağlamaktadırlar. Özellikle bu kültür aktarımında insanların aracılığı göz önüne alındığında cinsiyet olarak kadınların bu aktarım sürecinde aktif konumda olduğu ve kültürel atıfları içeren bazı toplumsal cinsiyet rolleri bulunmaktadır.

Toplumların inşa ettikleri kültürün dayanaklarından birini o toplumdaki sürekliliği sağlayan gelenek ve görenekler sağlamaktadır. Bu sürekliliğin temelinde gelenek ve göreneklerin toplumsal olarak insanlar tarafından inşa edilmelerinden ve bunu paylaşarak aktarmalarından kaynaklandığı bilinmektedir. Bu aktarım sürecini kadınların üstlendiği ve böyle kabul gördüğü bilinen bir gerçektir. Çünkü kültürün, dilin, gelenek ve göreneklerin asıl taşıyıcıları kadınlardır. Oysaki erkek egemen bakış açısında otoriter erkeklik anlayışı akıllara kazınmış ve bir kabule dönüşmüştür. Kadın hem kültürün aktarıcısı hem de aile ve toplum arasında köprü görevini yerine getiren, sosyal sistemin işleyişine katkısı olan bir varlıktır.

Türk toplumunda varlığını sürdüren kültürler arasında bilinen Süryanilerin kültürel olarak tarihsel kökenlerini kendisinden önce var olan medeniyetlerden ayrı tutarak ele almak mümkün değildir. Süryaniler, kendi içerisinde ortak duyguları paylaşan ve bu duygular etrafında ortak bir kültür çerçevesinde toplanan ve bu kültür bilincini taşıyan bir milleti temsil etmektedir. Bu kültürel yaşam modelinin Süryanilerde dini temel üzerine kurulduğu bilinmektedir.

Hristiyanlığı ilk kabul eden halk olmalarından dolayı siyasi alandaki varlıklarından ziyade dini bir temel üzerinde kültürlerini şekillendirmektedirler. Bu dini yapılanma Süryanilerin zaman içerisinde toplumdaki yansımaları şekillendirmiştir. Süryaniliğin ilk kurulduğu dönem içerisinde kilise teşkilatlanmasında kadına sadece rahibelik rolünün biçildiği bilinmektedir. Çünkü tüm halklarda olduğu gibi Süryanilerde de kadın sadece aile kurumu içerisinde tanımlanmış ve toplumsal cinsiyet rollerine göre

de konumlandırılmıştır. Aile kurumunda kadın ve erkek eşitliğinin yeniden düzenlenmesini sağlayan Medeni Kanuna göre, toplumsal ve ekonomik hayatta eşit olması gerektiği belirtilmiştir. Ancak bu durumun Süryani toplumunda da etkili olmadığı ve kadının kültürel baskınlık ile erkek egemenliğine teslim edildiği görülmektedir. Araştırma kapsamında görüşülen Süryani kadınların kilise teşkilatlanmasında erkeklerden ayrı konumda tutulmadıklarını ve erkeklerin dinin temsilciliğini yapmalarının onları kadınlardan daha üstün kılmadığını dinin yaşatılması ve yaşanması hususunda eşit olduklarını belirtmektedirler.

Tüm toplumlarda kültürün ortaya çıktığı ve devamlılığı için aktarımının sağlandığı gündelik hayattan söz etmek mümkündür. Gündelik hayat denildiğinde akla ilk olarak sosyal bir varlık olan insanın bütün bir günü içerisinde gerçekleştirdiği tüm rutin faaliyetler gelmektedir. Ancak bununla sınırlı tutulmamakta ve gündelik hayat içerisinde toplumsal ilişkilerimiz kültür eksenini etrafında üretilmekte ve yeniden üretilmeye devam edilmektedir. Gündelik hayat, içinde yaşamakta olduğumuz ama bunun farkına varamadığımız ve hayata güç katan verimli bir toprağa benzetilmektedir. Bu verimli toprak üzerinde her zaman bilinçli bir şekilde hareket etmemekte, doğduğumuz günden itibaren yaşadığımız toplumdaki sosyalizasyon süreci içerisinde kültürün etkisi ile toplumsal kurallara uymakta ve bu kuralları hiç farkında olmadan içselleştirmekteyiz. Bu durum bize gündelik hayatın, bireylerin öznel eylemlerinin yanında toplumsal süreçlerin ve kültürün de etkisini göstermektedir.

Gündelik hayatı kültür eksenini çerçevesinde ele alan çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar içerisinde sembolik etkileşimciliğin temellendirmiş olduğu bazı toplumsal gerçeklikler bulunmaktadır. Sembolik etkileşimciliğin belirttiği üzere, sosyal bir varlık olan insanlar gündelik yaşantılarında yaşadıkları dünyaya ve etkileşim halinde oldukları insanlara çeşitli anlamlar yüklemektedirler. Çünkü bu noktada önemli olan insanların anlam yükledikleri durumları ve sembollerin bu etkileşime temel oluşturmasıdır. Bu durumda öne çıkan nokta gündelik hayatın sıradan ve alışılmış olması durumudur. Toplumsal akış içerisinde gündelik hayat, insanların yaşam seyirleri içerisinde farkında olmadıkları bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Gündelik hayatın kültür ekseninde ele alınmasında ön plana çıkan ve kültürün toplumdaki bireylerin aralarındaki iletişimi sağlayan iletişim kodlarının kültürel

kodlardan oluştuğu kabul eden etnografik yaklaşım da yer almaktadır. Etnografik yaklaşımda bireyler gündelik hayatlarını ortak ögeler ile oluşturarak kültürlerinin de yol gösterdiği ölçüde ortak bir noktada buluşarak gündelik gerçekleştirdikleri rutin eylemlerine ortak anlamlar yüklemektedirler. Bireyler arasında aynı anlam dünyasına açılan iletişim kodlarını kullanmaktadırlar. Buradaki iletişim kodlarını bireylerin içinde bulundukları kültüre benzer anlamlar yüklemelerinden kaynaklanmaktadır. Bireyler farkında olmadan gerçekleştirdikleri rutin eylemlerini kültürün aktarımında doğal kabul edilen bir süreç olarak gerçekleştirmektedirler.

Gündelik hayatın incelenebilece  bir nesne olup olmadığını ele alan sosyoloji disiplinine karşı birçok görüş ortaya konulmaktadır. Gündelik hayatın belli kalıplara sığdırılamayacak, düzensiz bir yapısının olmasından dolayı incelenmesinin zor olduğu kanısına varılmaktadır. Bu durumda Garfinkel'in etnometodolojisinde gündelik hayatın ele alınışı devreye girmekte ve gündelik hayatın özerk bir şekilde ele alınıp alınamayacağı sorgulanmaktadır. Garfinkel etnometodolojiyi, gündelik yaşamdaki eylemler ve etkinliklerin her gün devam etmekte olan oluşumu ifade etmek olduğunu söylemektedir. Çünkü bir toplumun işleyişini anlayabilmemiz için toplumdaki bireylerin topluma olan bakış açılarını anlamaktan geçmektedir. Toplumda bireyin oluşturduğu anlam dünyası bireylerin etkinlikleriyle zamanla zengin bir gündelik hayat dünyasına dönüşmektedir.

Gündelik hayatın rutinleri içerisinde geçekleştirilen eylemlere yüklenen anlamlar zamanla kültürle i  içe geçmekte ve gelenekselleştirilmektedir. Süryani kültüründe kültürün taşıyıcısı rolünü üstlenen Süryani kadınlarına bakıldığında bu gündelik rutinlerin dini temel üzerine kurulup şekillendiği görülmektedir. Süryani kadınlar toplum içerisinde rutin eylemlerini gerçekleştirirken baskın erkek egemenliği çerçevesinde şekillendirmekte ve bu durumu normal kabul edebilmektedirler. Yaşadıkları bölgedeki kültür ile dini değerlerini harmanlayarak yol alan Süryani kadınlar bu gündelik hayattaki rutinlerin kültürden doğduğunu kabul etmekte ve olağan akışıyla yaşamalarında sürdürmektedirler.

İnsan hayatında başından geçen belli evreler vardır. Bu evreler; doğum, evlenme ve ölüm olarak gerçekleşmektedir. Bu evrelerin gerçekleşme biçimleri belirli adetlere, inançlar, dinsel bağlılıklara ve kültürlerin beklentilerine göre şekil almaktadır. Bu

evrelerden insanın ilk olarak yaşadığı doğum evresidir. Süryanilerin doğum esnasında, doğumdan önce ve sonra yaptıkları birtakım ritüeller söz konusudur. Süryani bir kadın çocuk sahibi olmak istiyorsa, adak adamakta ve kısırlığı gidermek için belli adetlere başvurmaktadır. Birçok toplumda olduğu gibi Süryanilerde de erkek egemen bir bakış açısına sahip olmalarından ve çocuğun kadından dolayı olmadığı düşünülmekte ve tedavi yolları aranmaktadır. Süryani kadınlar hamile kaldıklarında da belli başlı uygulamalar gerçekleştirmektedirler. Süryanilerde hamile bir kadın, perhiz ve oruç konusunda kilisedeki din adamlarına danışmak zorundadır. Eğer ki din adamları perhizi/orucu bozmasına müsaade etmez ise kadının orucunu bozması suç sayılmaktadır. Bu durum bize Süryani kadınlarının kültürel olarak gerçekleştirdikleri ritüellerinde de erkek egemenliğine dayandırıldığı ve dini temele dayandırılarak kadının iradesine bırakılmadığını gösterebilmektedir. Süryani kadının içinde bulunduğu bu durumu normalleştirmek adına belirli baş etme stratejileri gerçekleştirdiği ve durumu böylece kabul edilebilir hale getirerek hayatının içine erittiği görülmektedir.

Görüşülen Süryani kadınların ifadelerine göre, çocuklarının cinsiyetlerinin eşleri ve aileleri, çevreleri ve toplum tarafından önem teşkil ettiği ve erkek çocuklarının hemen her toplumda olduğu gibi onlarda da önemli görüldüğü ve tercih edildiği bir durumdur. Kadınlar çocuklarının cinsiyetlerinin bir önemi olmadığını hatta kız çocuklarının onlara yol arkadaşı, destekçi olduklarını ifade etmekte ancak bu durumun eşleri için böyle olmadığını söylemektedirler.

İnsan yaşamında gerçekleşen bir diğer önemli evre ise evliliktir. Evlilik Süryaniler için kutsal kabul edilmekte ve bu noktada da dine bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. Süryanilere göre, evlenecek kişilerin arasında herhangi bir akrabalık ilişkisi bulunmamalıdır ve ergenlik çağına gelmiş kız ve erkeğin nikâhları toplumda kabul gören bir ruhani tarafından kıyılmaktadır. Evlenecek kızın ve erkeğin hem Süryani olması hem de Hristiyan olması gerekmektedir. Süryanilerde tek eşlilik esas olmakla birlikte zina ve ölüm dışında boşanma yasak kabul edilmektedir. Evlilik içerisinde erkek kadına kıyasla daha baskın bir konumdadır. Sadece kültürün etkisinden değil, dinin baskın durumundan dolayı erkek hem dinen hem de evlilik içerisinde daha ön plandadır. Kadının evlilikteki konumunu dinin yanında yaşadığı coğrafyanın kültüründen de etkilendiği bilinmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen Süryani kadınların ifadelerinden de anlaşılacağı üzere Süryani kadınları erken yaşta evliliği tercih etmekte, eğitim olanaklarından kısıtlı bir şekilde yararlanmalarından, iş hayatına fazla dâhil olmamalarından dolayı erken yaşta evlenmeyi seçmektedirler. Türkiye’de kadınların evlenme yaşı yaşadıkları coğrafi bölgenin kırsal ya da kentsel olmalarından dolayı farklılık göstermektedir. Kırsal bölgelerde kente kıyasla kadınlar daha erken yaşta evlenmektedir. Ancak coğrafi bölge sadece belirleyici etken olmamaktadır. Kadınlar içinde yaşadıkları toplumun kültürüne, gelenek ve göreneklerine, dini inançlarına göre de erken evlenmektedirler. Süryani kültürü ve dini inanışları kadınların evlenme yaşlarına yön vermektedir. Bu durum toplumda erken yaşta evlilik olarak algılanmamakta normalleştirilmiş kültürel bir düzen olarak sürdürülmektedir. Yaşamış oldukları bölgenin ve Mardin’in kültüründen etkilenerek çoğunlukla görücü usulü evlenmeye sıcak bakmakta ancak yeni neslin tanışarak, severek evlenmeyi yaygınlaştırmaya başladıklarını ifade etmekte ancak bunu aynı dine mensup oldukları ve aynı kültürü paylaştıklarını bireylerden seçtiklerini ifade etmektedirler.

Evlenme kararı alan Süryani kadınları bu karar aşamasının her zaman kendi iradeleriyle gerçekleşmediğini kimilerinin kararına babalarının yön verdiği görülebilmektedir. Türk toplum yapısında görüldüğü üzere erkek egemenliğinin baskın olduğu ataerkil yapılanma süreklilik sağlamaktadır. Bu baskın yapının içerisinde babanın rolü ve kararları önem teşkil etmektedir. Birçok konuda olduğu gibi evlenme kararının verilişinde de baba aktif rol oynamaktadır. Görüşmelerde de görüldüğü üzere görücü usulü evlenmeyi kabul eden Süryani kadınlar evlenme kararını babalarının uygun gördüğü kişi ile gerçekleştirdiklerini belirtmektedirler.

Süryani kadınların erken yaşta evlenmeleri eğitim hayatlarına devam edememelerine ve iş hayatına dâhil olamamalarına neden olmaktadır. Türkiye’de var olan bir sorun olarak karşımıza çıkan kadın erkek eşitsizliği eğitim alanında da baş göstermektedir. Bu durum Süryani toplumunda da farklı olmamakta kadınlar erkeklerden geri planda tutulmakta ve eğitim olanaklarından erkekler kadar yararlanamadıklarını belirtmektedirler. Bu sorunun temelinde kültürel olarak ayıplanma, dışlanma, yadırganma gibi durumlar yatmaktadır. Süryani kadınları da eğitim olanaklarından toplum tarafından dışlanacakları yönünde görüşlerden yola çıkarak aileleri tarafından engellenebilmektedirler. Görüşme gerçekleştirilen kadınlarında

belirttiği üzere Mardin’de yaşamlarını sürdüren Süryaniler çocuklarını kız erkek fark etmeksizin liseye kadar devam etmelerini sağlamakta ve başka bir yere göndermeye korktuklarından söz etmektedirler. Kadınlar çocuklarının zarar görmelerinden, kabul görmemelerinden çekindiklerini söylemekte ve eğitimden kısıtlı yararlandırıldıklarından söz etmektedir. Ancak bir tercih yapılması gerekirse erkek çocuğuna tanınan eğitim hakkının kız çocuğuna tanınmayacağını da belirtmektedirler.

Süryani kadını eğitimden mahrum kaldığı için iş hayatına atılamadığını ve evlenip çocuk sahibi olduktan sonra ise iş hayatına atılamadıklarını ve atılmalarına ne eşlerinin, ne ailelerinin ne de çevrenin müsaade etmediklerini belirtmektedirler. Bu durum kadının ekonomik olarak eşine bağımlı olmasını ortaya çıkarmaktadır. Kadın aile kurumunu ayakta tutmalı, çocukları büyütmeli ve ev içi sorumluluklarını yerine getirmelidir bilinci çerçevesinde birçok şeyden mahrum kalmaktadır. Süryani kadınları erken yaşta evlenmelerinden ve çocuk sahibi olmalarından dolayı iş hayatına dâhil olamadıklarını ve eşlerine bağımlı bir yaşam sürdürdüklerini ifade etmektedirler. Katılımcılar arasında çalışan kadınlarda bulunmakta ancak onlar da kendi Süryani çevrelerinde iş imkânı bulabilmektedirler. Toplumsal baskının altında ezilen kadının çalışmamayı ve ona yüklenen rolleri normalleştirip yaşamını sürdürdüğü görülmekte ve bunu değiştirmek adına bir çaba içerisinde girmek için geç kalındığı düşünülmektedirler.

Görüşmelerden elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak Süryani kültüründe yaşamını sürdüren ve dini mensupluğu doğrultusunda hayatına yön veren kadınların yaşadıkları toplum içerisinde doğum, evlilik, eğitim, ekonomik bağımsızlık gibi birçok konuda erkeklere kıyasla geri planda tutuldukları ve bunu kültürel değerleri içerisinde baş etme stratejileri geliştirerek yaşamlarını devam ettirdiklerini görmekteyiz.

Süryani kadınlar gündelik hayat içerisindeki her türlü rutin eylemi kendi çerçevesinde anlamlandırmakta ve bunu önce kendi yaşamlarına eritmekte sonrasında da yaşadığı topluma sunmaktadır. Süryani kadınlar kültür içerisinde gelenekselleşen ritüellerine sahip çıktıklarını ve bunu yetiştirdikleri çocuklara öğretirken aktarıcılık yaptıklarını ifade etmektedirler. Yaşadıkları kültüre yabancı olmayan ve bu kültürü gündelik hayatlarına sindirerek her aşamada yaşayan ve yaşatan kadınlar bunu kesin çizgileri olan din temeli ekseninde gerçekleştirmektedirler. Süryani toplumunda kadının konumuna bakıldığında durum diğer birçok toplumda görülenden farklı değildir.

Süryani kadınların kültürlerini yaşadıkları dönemde kendi hayatlarında uyguladıkları ve kültürel aktarım sürecinde aktif özne oldukları görülmektedir.

KAYNAKÇA

AKÇAKAYA, N. “Gündelik Hayatın Eleştirisi 1”. Çev. Işık Ergüden, İstanbul, Sel Yayıncılık 2010. **Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi**, 2 (Eylül 2019), s. 369-377.

AKÇİÇEK, Arda ; “Kültürün Politik Ekonomisi: Hayek’te Kendiliğinden Bir Düzen Olarak Kültür”, **Liberal Düşünce Dergisi**, 2013, s. 7-26.

AKIN, Mahmut Hakkı; **Sosyolojide Yöntem Sorunu Olarak Anlama Ve Açıklamanın Sınırları**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2005.

ALBAYRAK, Kadir; **Keldaniler ve Nasturiler**, Ankara, Vadi Yayınları, 1997.

ALBAYRAK, Kadir; Günümüz Ortadoğu Coğrafyasında Süryaniler, **Ortadoğu Yıllığı**, 2011 s. 617-632.

ARSLANTAŞ, Fikriye; **Kültürlerarası İletişim: Mardin’de Yaşayan Altkültür Grubu Süryanilerin Ulusal Kültürle Olan İletişimi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

AYAĞ, Osman; **Süryaniler ve Din**, İstanbul, Karma Kitaplar Yayınevi, 2014.

BAHAR, Halil İbrahim; **Sosyoloji**, Usak Yayınları, Ankara, 2009.

BALTA, Ecehan; “Marxizm, Ütopya ve Gündelik Hayat”, **Gündelik Hayat Sosyolojisi**, ed. Ali Esgin ve Güney Çeğin, Ankara, Phoenix Yayınevi, 2018.

BAYBURT, Deniz; **Türk Tarihi’nde Süryaniler**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2009.

BENNETT, Andy; **Kültür Ve Gündelik Hayat**, Çev: Nagehan Tokdoğan, Burcu Şenel, Umut Yener Kara, Ankara, Phoenix Yayınevi, 2018.

BERG, Bruce, LUNE, Howard; **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Çev: Hasan Aydın, Konya, Eğitim Yayınevi, 2015.

BİLGE, Yakup; **Süryanilerin Kökeni Ve Türkiyeli Süryaniler**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, 1990.

BİNAY, Berivan, TATLİCAN Ümit; “Sembolik Etkileşimcilik ve Gündelik Hayatın Sosyolojisi”, **Gündelik Hayat Sosyolojisi**, ed. Ali Esgin ve Güney Çeğin, Ankara, Phoenix Yayınevi, 2018.

BİRKÖK, Mehmet Cüneyt; **Sosyolojik Düşünme Ve Metodolojisi**, İstanbul, 1998.

BOZKURT, Veysel; **Değişen Dünyada Sosyoloji (Temeller, Kavramlar, Kurumlar)**, Ekin Yayınevi, Bursa, 2015.

BÜLBÜL, Mustafa; **Türkiye’nin Süryanileri**, İstanbul, Tasam Yayınları, 2005.

CANATAN, Kadir, YILDIRIM, Ergün; **Aile Sosyolojisi**, İstanbul, Açılımkitap, 2013

COŞKUN, Hamit, PAKSOY, Mustafa; **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, İstanbul, Lisans Yayıncılık, 2016.

ÇELİK, Mehmet; **Süryani Kilisesi Tarihi**, İstanbul, Yaylacık Matbaası, 1987.

ÇETİN, Ensar; **Gündelik Hayat Sosyolojisi**, İstanbul, Rağbet Yayınevi, 2013.

ÇETİN, Ensar; **Gündelik Hayata Sosyolojik Bakmak**, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2017.

ER, Ekrem; **Türkiye’de Yaşayan Süryanilerin Ölüm Ritüelleri: Mardin Örneği**, İstanbul, İkinci Adam Yayınları, 2018.

ERDOĞAN, Haşim; **20. Yüzyılın İlk Yarısında Türkiye’deki Süryaniler**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2013.

ERGİN, Nezihe Başak; “Sıradan İnsanların Gündelik Sanatları: De Certeau Ve Gündelik Hayat”, **Gündelik Hayat Sosyolojisi**, ed. Ali Esgin ve Güney Çeğin, Ankara, Phoenix Yayınevi, 2018.

ERGUR, Ali; **Sosyal Bilimlerde Temel Kavramlar**, Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2012.

EROĞLU, Erol, SARICA, Neşe; “Midyat Süryanilerinin Düğün Gelenekleri”, 2012, s. 1189-1199.

ETE, Mehmet Rağıp; **Mardin Süryanilerinin Halk Kültürü Üzerine Monografik Bir İnceleme**, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı Halk Edebiyatı Yüksek Lisans Tezi, 2010.

GARFİNKEL, Harold; **Etnometodolojide Araştırmalar**, Çev: Ümit Tatlıcan, Heretik Yayınları, Ankara, 2014.

GEERTZ, Clifford; **İki Kültürde İslam: Fas ve Endonezya’da Dini Değişim**, Çev: Mehmet Murat Şahin, Küre Yayınları, İstanbul, 2012.

GEERTZ, Clifford; **Gerçeğin Ardından**, Çev: Ulaş Türkmen, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001.

GEERTZ, Clifford; **Kültürlerin Yorumlanması**, Çev: Hakan Gür, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2010.

GOFFMAN, Erving; **Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu**, Çev: Barış Cezar, Metis Yayınları, İstanbul, 2004.

GÖNÇ ŞAVRAN, Temmuz; **Sosyolojide Araştırma Yöntem Ve Teknikleri**, Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2012.

GÜNAL İNCETAHTACI, Nur; **Türkiye’de Bulunan Suriyeli Ailelerin Karşılaştıkları Sorunlar Ve Bu Sorunlarla Baş Etme Yöntemleri: Gaziantep Örneği**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2020.

GÜNEŞ, Fatime; **Aile Sosyolojisi**, Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2012.

GÜVENÇ, Bozkurt; **İnsan ve Kültür**, İstanbul, Remzi Kitapevi, 1991.

İRİS, Mesut; **Türkiye’de Azınlık Basınına Bir Örnek Süryani Kadim Cemaatinin Yayımcılık Faaliyetleri: İdem Dergisi Örneği**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2016.

KARA, Zülküf, GÜRHAN, Nazife; “Eşit/sizliğin Tarafı Olmak: Mardin’de Toplumsal Cinsiyet Algısı”, **Birey ve Toplum Dergisi**, 2013.

KARADAĞ AKSOY, Sevgi; **Alman Sosyoloji Ekolünde Aile Ve Evlilik**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Sosyoloji Ve Metodoloji Anabilim Dalı Sosyoloji Programı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

KARTARI, Asker; “Nitel Düşünce ve Etnografi: Etnografik Yönteme Düşünsel Bir Yaklaşım”, **Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi**, 2017, s. 207-220.

KAŞIKÇI, Fatih; “Etnometodoloji Üzerine Bir Araştırma” , **Toplum Bilimleri Dergisi**, 2017, s.161-167.

KESKE, Mehmet; **Mardin’de Süryaniler: Nüfus Hareketlilikleri Ve Nedenleri**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2010.

KIRIŞ, Emine; “Fransız Sosyoloji’sinde Gündelik Hayat Çalışmaları” , **Sosyal Ve Kültürel Araştırmalar Dergisi**, 2019, s. 131-145.

KURNAZ, Senem; **Mardin Midyat’taki Süryanilerin Halkoyunları Ve Oyun Müzikleri**, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Ana Sanat Dalı Türk Müziği Programı, Yüksek Lisans Tezi, 2009.

KÜÇÜK, Zeynep Gül; **Mardin Ve Çevresinde Süryaniler**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2008.

MARSHALL, G.; **Sosyoloji Sözlüğü**, Çev: Osman Akınhay ve Derya Kömürcü, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 1999.

NEUMAN, W. L.; **Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar**, Çev: S.,Özge, İstanbul, Yayınodası, 2008.

ÖĞÜN, Seyfi Süleyman; **Günlük Hayatın Kültürel Yansımaları**, İstanbul, Alfa Aktüel Yayınevi, 2006.

ÖZCOŞAR, İbrahim; **19. Yüzyılda Mardin Süryanileri**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2006.

ÖZGÜN, Aynur, ÖZGÜN, Ninve; **Süryani Kadını'nın Toplumdaki Konumu**, İstanbul, Yeni Anadolu Yayıncılık, 2015.

ÖZSÖZ, Cihad; "Harold Garfinkel ve Etnometodoloji" , **Sosyoloji Notları**, Sayı: 1, 2007, s. 4- 8

ÖZTEMİZ, Mutay; **Süryaniler**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2012.

POLOMA, Margaret; **Çağdaş Sosyoloji Kuramları**, Çev. H. Erbaş, Ankara, Gündoğan Yayınları, 1993.

RITZER, George, STEPNIISKY, Jeffery; **Sosyoloji Kuramları**, Çev: Himmet Hülür, Ankara, Deki Yayınevi, 2014.

SARI, Gökhan; **Geçmişten Günümüze Süryaniler Ve Süryanilerin Türkiye'ye Etkileri: İdil Örneği**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2011.

SARP, ÇAĞATAY; **Sosyo-Kültürel Bütünleşme Açısından Farklılıkların Bir Arada Yaşamada Din Olgusunun Yeri: Şanlıurfa İli Örneği**, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2016.

SLATTERY, Martin; **Sosyolojide Temel Fikirler**, Çev: Ümit Tatlıcan ve Gülhan Demiriz, İstanbul, Sentez Yayıncılık, 2015.

SMİTH, Philip; **Kültürel Kuram**, Çev: Selime Güzelsarı, İbrahim Gündoğdu, İstanbul, Babil Yayınları, 2001.

SWINGWOOD, Alan; **Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi**, Çev. O. Akınhay, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 1998.

SEZAL, İhsan; **Sosyolojiye Giriş**, Martı Kitap ve Yayınevi, İstanbul, 2012.

SEZEN, Lütfi; "Türkiye'de Evlenme Biçimleri" , **Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, 2005, s. 185-195.

SEZER ŞANLI, Ayşem; **Gündelik Hayatın Dönüşümünde Bir İmkân Olarak Toplumsal Muhalefetin Değerlendirilmesi: Cumartesi Anneleri Üzerine Bir**

Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2018.

ŞAHİN, Özlem; “Gündelik Yaşamı Dönüştürmek Ve Marksist Düşünce”, **Praksis Dergisi**, 2001, s. 185-217.

ŞİMŞEK, Mehmet, YILDIZ, Cengiz; “Süryani Cemaatinde Kadın Olmak”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2006, s. 337-348.

TEKİN, Hasan Hüseyin; “Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme”, **İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi**, 2006, Cilt: 3, Sayı: 13, s.101-116

TİĞİZ, Macide; **Süryanilerin İnanç Turizmine Katılım Motivasyonları: Mardin İli Örneği**, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

TURHANOĞLU KOÇAK, Ayşın; **Modern Sosyoloji Tarihi**, Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2013.

ULUTÜRK, Muammer; “Süryanilerde Doğuma Ve Çocuk Yetiştirmeye Dair Ritüeller, Gelenekler Midyat Örneği”, **Tarih Okulu Dergisi**, 2016, s. 899-915.

UYGUR, H. Kübra; **Kültürel Doku içinde Mardin Süryanilerinin Kutsal Mekân Efsaneleri**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halkbilimi Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2015.

ÜREK, Melki; “Süryaniler’in Tarihi ve Sosyolojik Yapısı”, **İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi**, 2013.

ÜSTÜN, Orhan; **Dünya Dinlerinden Süryanilik**, İstanbul, Festival Yayınevi, 2016.

YEŞİL, Cüneyt; **Süryanilerde İnanç Ve İbadet Esasları**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2002.

YİĞİT, Zehra; “Modernliğin Arka Yüzü” Olarak Gündelik Hayat: Aşk Memnu, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 14, sayı 2, 2012, s.125-144

ZAFER, Cem; **Mardin Yöresi Süryanilerinde Dini Ve Sosyal Hayat**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Din Sosyolojisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2012.

WALLACE, Ruth A. , WOLF, Alison; **Çağdaş Sosyoloji Kuramları**, Çev: Leyla Elburuz Ve M. Rami Ayas, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2012.

EKLER

EK 1. NİTEL GÖRÜŞME FORMU

SÜRYANİLİĞİN KADINLARIN GÜNDELİK HAYATLARINA KÜLTÜREL YANSIMALARI: MARDİN MİDYAT ÖRNEĞİ

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

DEMOGRAFIK BİLGİLER

Yaş:

Doğum Yeri:

Medeni Durum:

Eğitim Durumu:

Meslek:

Eşinizin Mesleği:

Çocuk Sayısı:

AİLE KURUMU ÜZERİNE SORULAR

1. Eşinizle nasıl tanıştınız? Kaç yıl nişanlı kaldınız?
2. Kaç yaşında evlendiniz? Erken evlilik gerçekleştiriliyor mu?
3. Evlenme kararını kendiniz mi verdiniz?
4. Ailenizde kararlar nasıl alınmaktadır?
5. Çocuğunuz var mı? (Varsa) Sizce erkek çocuklar ile kız çocuklarının toplumsallaştırma sürecinde cinsiyet eşitsizliği yaşanmakta mıdır?
6. Boşanmaya nasıl bakıyorsunuz?
7. Ailenizin gündelik hayatına Süryani kültürünün yansımaları nelerdir?

DİN KURUMU ÜZERİNE SORULAR

1. Evlilik birlikteliğinin kurulmasında çiftlerin inanışları etkili midir?
2. Evlenme töreninin dini olması gerekli midir?

3. Süryani bir kadın olarak kilisede etkinliğiniz nasıldır? Bu konuda erkeklerle eşit haklara sahip misiniz?
4. Gündelik hayatta inancınızı yaşarken ve uygularken erkekler ile eşit haklara sahip misiniz?

EĞİTİM KURUMU ÜZERİNE SORULAR

1. Süryani bir kadın olarak eğitim-öğretim faaliyetlerinden faydalandınız mı ya da faydalıyor musunuz?
2. Kız çocukları erkek çocuklarıyla aynı eğitim-öğretim olanaklarına sahip midir?
3. Çocuklarınız eğitimden ne dereceye kadar (ilkokul- lise- üniversite) yararlanmaktadır?
4. Kız çocuğunuz üniversite okumak için başka bir şehre gitmek isterse gönderir misiniz?

SİYASET KURUMU ÜZERİNE SORULAR

1. Seçimlere seçmen olarak katılıyor musunuz?
2. Siyasi düşüncenizin şekillenmesinde eşinizin etkisi var mıdır?
3. Geçmiş dönemlere göre kadınların siyasete katılımında artış gözlemliyor musunuz?
4. Sizce kadınların siyasetteki yerinin ve siyasi katılımının artırılması için neler yapılmalıdır?

EKONOMİ KURUMU ÜZERİNE SORULAR

1. Mesleğiniz nedir? Hangi mesleği yapmak isterdiniz?
2. Süryani kadınlar çalışma hayatında aktif yer alabiliyor mu?
3. Mali konularda (ev içi, bireysel ihtiyaç vb.) kararlar nasıl alınmaktadır?
4. Bir kadın olarak evde emek vererek ürettiklerinizle maddi kaynak elde etmeyi düşündünüz mü? Eşinizin bu konuda size desteği olur mu?

EK 2. KATILIMCILARIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

KOD	YAŞ	EVLENME YAŞI	EĞİTİM DURUMU	MESLEK	ÇOCUK SAYISI
C	93	18	Okuryazar değil	Ev Kadını	7
D	48	16	Üniversite	Otomobil Sürüş Eğitmeni	2
F	23	22	Lise	Kuyumcu	Yok
G	25	24	Lise	Kuyumcu	Yok
H	36	29	İlkokul	Ev Kadını	2
K	34	19	İlkokul	Ev Kadını	3
L	31	21	İlkokul	Ev Kadını	2
M	27	21	Ortaokul	Ev Kadını	1
N	31	27	Ortaokul	Ev Kadını	1
P	23	22	Üniversite	Ev Kadını	Yok
Q	57	17	İlkokul	Ev Kadını	5
R	40	25	Lise	Güzellik Uzmanı	3
S	45	17	İlkokul	Uçak Bakım Elemanı	4
Ş	31	26	Lise	Ev Kadını	2
T	28	22	Lise	Ev Kadını	2
V	39	22	Lise	Ev Kadını	3
W	31	22	Lise	Ev Kadını	Yok
X	46	18	İlkokul	Ev Kadını	6
Y	54	16	İlkokul	Tekstil Kontrolcüsü	2
Z	55	17	İlkokul	Ev Kadını	2

EK 3. ETİK KURUL RAPORU

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU
BAŞVURU DEĞERLENDİRME FORMU

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN ADI	Süryaniliğin Kadınların Gündelik Hayatlarına Kültürel Yansıması: Mardin Midyat Örneği	
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☐ Anket/Ölçek/Skala Çalışması ☐ Gözlemsel Çalışma ☒ Niteliksel Çalışma ☐ Diğer	
	GELEN EVRAK SAYISI ve TARİHİ	15023716-199-E.6605 – 04.03.2020	
	YÜRÜTÜCÜ/DANIŞMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇAKIR Yozgat Bozok Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü	
	ARAŞTIRMACILAR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Yüksek Lisans Öğrencisi Adalet GÜÇLÜ Yozgat Bozok Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü	
VARSA	RAPORTÖR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm, Telefon, E-Posta)		Tarih/İmza
	DIŞ UZMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm, Telefon, E-Posta)		Tarih/İmza

KARAR BİLGİLERİ	KARAR NO:08/01	TARİH: 15.04.2020
	Yukarıda bilgileri verilen Etik Komisyonu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gereği, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik sakınca <u>bulunmadığına/bulunduğuna</u> karar verilmiştir.	
	Değerlendirme Sonucu	
	☒	Uygun dur
	☐	Düzeltilme gereklidir (Açıklayınız)
☐	☐ Düzeltmeleri görmek istiyoruz ☐ Düzeltmeleri görmemize gerek yok	
☐	Uygun değildir (Açıklayınız)	
Açıklama		

ÇALIŞMA ESASI	Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu Yönergesi
----------------------	--

ETİK KOMİSYONU ÜYELERİ

Prof. Dr. Yunus ÖZGER Etik Komisyonu Başkanı Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi	
Doç. Dr. Suat ERDEM İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi	Doç. Dr. Mehmet SAGLAM Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi
Doç. Dr. İbrahim DOĞAN İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ŞENER TAPLAK Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Alper MUMYAKMAZ Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi	Öğr. Gör. Güldal DOLU Sorgun Meslek Yüksekokulu Öğretim Elemanı

T.C.

**YOZGAT BOZOK UNIVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI
BENZERLİK VE İNTİHAL RAPORU**

SOSYAL BİLİMLER ENSTITUSU MÜDÜRLÜĞÜNE

Tez Başlığı ve Konusu: Süryaniliğin Kadınların Gündelik Hayatlarına

Kültürel Yansımaları: Mardin Midyat

Yukarıda başlığı ve tez konusu belirtilen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana Bölümden ve sonuç bölümünden oluşan toplam 105 sayfalık kısmına ilişkin 01.06.2020 tarihinde şahsım /tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre tezimin benzerlik oranı %10' dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- Onay Sayfası hariç,
- Önsöz hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simgeler ve Kısaltmalar hariç,
- Kaynaklar hariç,
- Özgeçmiş hariç,
- Tezden çıkan yayın/yayınlar hariç,
- Alıntılar haric / dalil
- Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları haric (Limit match size to 5 words) Program menüsünde bulunan diğer filtreleme seçenekleri raporlamaya dâhil edilmez.

Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması benzerlik Raporu Alınması ve Kullanılması uygulama esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu Kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.07.08.2020

Adi Soyadı: Adalet GÜÇLÜ

Öğrenci No:80110918007

Anabilim Dalı: Sosyoloji

Statüsü: Y. Lisans

DANISMAN ONAY UYGUNDUR.

Dr.Öğr.Üyesi Hülya ÇAKIR

ÖZGEÇMİŞ

Adalet GÜÇLÜ, 1993 yılında Ankara’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini sırasıyla Mecidiye İlköğretim Okulu, Şenlik İlköğretim Okulu ve Fatih Sultan Mehmet Lisesi’nde tamamlamıştır. 2016 yılında Ankara Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünden mezun olmuştur.

2018 yılında yüksek lisans eğitimine Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında başlamıştır. Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇAKIR danışmanlığında “Süryaniliğin Kadınların Gündelik Hayatlarına Kültürel Yansımaları: Mardin Midyat Örneği” başlıklı tez çalışmasına başlamıştır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ:

Telefon: 0553 046 02 06

E-posta: sosyolog.adalet@gmail.com